
ANNEX 1

LLISTAT DEL PROFESSORAT ENTREVISTAT I

DADES TÈCNIQUES DE LES ENTREVISTES

Per tal de preservar la confidencialitat de les dades, els noms de les professores i dels professors està ordenat alfabèticament, ordre que no correspon a la numeració que després es trobarà a les dades de les entrevistes i dels exercicis.

Nom	Centre	Activitat per la qual se'l va seleccionar	Data de l'entrevista	Lloc	Duració
Rosa Mª Aldabó	IES Mercè Rodoreda. Hospitalet de Llobregat	Col·laboradora del Departament d'Ensenyament de la Generalitat per activitats de Formació Permanent del Professorat.	23-1-02	Aula de l'Institut	28'
Enric Bernal	IES Joan d'Àustria. Barcelona	Participació a l'Audiència Pública de Barcelona	15-1-02	Aula del Institut	35'
M^a. Dolors Bosch	IES Escola Industrial. Sabadell	Col·laboradora en les pràctiques de Formació Inicial de la UAB	19-4-02	Establiment públic de Barcelona	36'
Joan Camós	Escola Joan Pelegrí. Barcelona	Participació a l'Audiència Pública de Barcelona	1-2-02	Sala de visites de l'escola	45'
Joan Francesc Campillo	IES Ramon Berenguer. Santa Coloma de Gramenet	Tutor del CQP de la UAB	8-3-02	Bar de l'institut	50'
Margarida Cirach	IES Vallès . Sabadell	Tutor del CQP de la UAB	28-2-02	Sala de professors del Institut	35'

Margarida Florensa	Escola St. Felip Neri. Barcelona	Participació a l'Audiència Pública de Barcelona	14-5-02	Sala de visites de l'escola	42
Carles Garcia	Maristes de les Corts. Barcelona	Tutor del CQP de la UAB	28-2-02	Sala de visites de l'escola	38'
Ferran Molina	IES Emperador Carles. Barcelona	Participació a l'Audiència Pública de Barcelona	17-3-02	Despatx de direcció de l'institut	25'
Àngels Navarro	IES Badia del Vallès. Badia del Vallès	Col·laboradora en les pràctiques de Formació Inicial de la UAB	4-6-02	A casa seva	40'
Jordi Pàmies	IES Llobregat. Hospitalet de Llobregat	Col·laborador del ICE de la UAB per activitats de Formació Permanent del Professorat.	24-4-02	Biblioteca de l'institut	42'
Anna Pastor	IES Parc de l'Escorxador. Barcelona	Col·laboradora en les pràctiques de Formació Inicial de la UAB	21-3-02	Sala de visites de l'institut	31'

ANNEX 2

CARACTERÍSTIQUES DEL GRUP DE PROFESSORAT ENTREVISTAT I DELS CENTRES DOCENTS EN ELS QUE TREBALLEN

Pauta

Característiques del professorat

Gènere	Dona	1
	Home	2
Edat	Menys de 30 anys	3
	Entre 30 i 39 anys	4
	Entre 40 i 49 anys	5
	Més de 50 anys	6
Titulació	Mestre	7
	Llicenciat en Geografia	8
	Llicenciat en Història	9
	Altres llicenciatures	10
Experiència Docent prèvia a la LOGSE	Ha fet 7è i 8è d'EGB	11
	Ha fet FP	12
	Ha fet Batxillerat	13
	Altres	14
Activitats d'innovació pedagògica	Forma o ha format part d'un grup d'innovació pedagògica	15
	Té vincles amb departaments universitaris de didàctica de les CCSS	16
	És autor d'articles de didàctica	17
	És autor de materials didàctics o llibres de text	18
	Altres	19

Característiques del centre docent

Titularitat	Pública	20
	Concertada	21
	Privada	22
Tipus de barri	Renda mitjana baixa	23
	Renda mitjana mitja	24
	Renda mitjana alta	25
Tipus d'alumnat pel que fa a la renda familiar	Renda mitjana baixa	26
	Renda mitjana mitja	27
	Renda mitjana alta	28
Tipus d'alumnat pel que fa a la formació de les famílies	Majoria de pares i mares amb estudis superiors i mitjans	29
	Majoria de pares i mares amb formació bàsica	30
	Majoria de pares i mares amb dèficits de formació.	31
Tipus d'alumnat pel que fa a les expectatives d'estudis	Majoria adreçada al batxillerat	32
	Majoria adreçada a la formació professional	33
	Majoria adreçada al món laboral de manera immediata	34

Graella de resultats

Característiques del professorat

Professora/or	Gènere		Edat				Titulació				Experiència				Innovació				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
1.	x				X		X	X			X				X	X	X		
2.		X			X		X			X	X								X
3.		X			X					X	X		X	X		X		X	
4.	x				X				X				X			X			X
5.		X				X			X				X		X			X	
6.		X			X		X		X	X			X	X	X	X	X	X	
7.	x				X				X			X				X			
8.		X			X			X		X			X			X		X	X
9.	x			X					X				X			X			
10.		X				X			X		X		X		X			X	X
11.	x					X		X				x	X			X		X	X
12.	x				X				X				X		X	X	X	X	X
TOTAL	6	6	0	1	8	3	3	3	9	4	4	2	9	2	5	9	3	7	6

Característiques del centre docent

Professora/or	Titularitat			Barri			Renda Fam.			Formació Fam.			Expectatives		
	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34
1.	X				x		x		x	x		x	x		x
2.	X			X			x					x			x
3.	X			X			x				x			x	
4.	X				x				x	x			x		
5.	X				x		x				x				x
6.	X			X			x					x			x
7.	X			1			1					x			x
8.		X				x	x				x		x		
9.		X			x				x	x			x		
10.		X			x			x			x		x		
11.	X					x			x	x			x		
12.	X			X			x				x			x	
TOTAL	9	3	0	4	5	2	7	1	4	4	5	4	6	2	5

(1) Renda baixa

ANNEX 3

GUIÓ DE L'ENTREVISTA

Presentació i Objecte de l'entrevista

Model Didàctic

- Quines són per a tu les principals finalitats de l'aprenentatge de les Ciències Socials?
- Quina relació creus que té l'ensenyament de les Ciències Socials amb l'educació en valors?
- Quin és el contingut temàtic del programa/currículum que fas a classe?
- Quins mètodes fas servir a classe?

Estructura espacial i ús del medi local en la pràctica docent

- Sobre quins llocs treballes? Quines escales utilitzes? En quins temes?
- A la teva programació del curs hi ha temes pensats per a ser realitzats com a recerques o activitats de participació sobre el medi local? Quins?
- Hi ha temes que no tenen res a veure amb el medi local? Quins?

Valoració del medi local en el pensament del professor

- Creus que és important l'estudi del medi local a aquest nivell? Perquè?
- Estàs d'acord en què l'aprenentatge a partir del medi local contribueix a l'educació per la ciutadania?

Requeriments de la recerca

- Quins documents de programació utilitzes o produeixes?
- Quins materials didàctics utilitzes?
- Quins tipus de treballs escrits produeixen els alumnes?

-
- Podríem identificar en el teu temari d'aquest curs un tema que s'hagi fet a partir del medi local i un altre que no?

Disponibilitat

- Podria tenir accés al material escrit del professor ?
- I al material produït pels alumnes?
- Podria entrevistar i plantejar exercicis als alumnes?
- T'agradaria participar a la recerca com a cas d'estudi?

Biografia del Professor/a

- Gènere
- Edat
- Titulació
- Experiència docent
- Activitats d'innovació pedagògica

Característiques del centre

- Quina és la titularitat del centre?
- Tipus de renda del barri on està situat?
- Tipus d'alumnat del centre pel que fa a la renda familiar?
- Tipus d'alumnat pel que fa a la formació de les famílies?
- Tipus d'alumnat pel que fa a les expectatives d'estudi.

ANNEX 4

**CARTA DE VALIDACIÓ DE LA TRANSCRIPCIÓ DE LES
ENTREVISTES**

Benvolgut

Aquesta és la transcripció de la part de la teva entrevista que fa referència al model didàctic. Per donar-la per bona necessito la teva validació. Es tracta de fer-li una mirada per veure si hi ha alguna cosa amb la que no estiguis d'acord o alguna mancança que distorsioni el sentit del que vas dir.

El text és transcripció literal de l'oral. Potser fa estrany veure-ho per escrit però això no és problema. No es tracta de donar-li un format de text escrit sinó de verificar que el contingut correspon al que tu vas dir i amb el que estàs bàsicament d'acord.

Al treball, les teves respostes aniran identificades com a CODI 10, de manera que, tot i que el teu nom sortirà amb els col·laboradors, no s'identificarà quins son els teus comentaris.

Espero la teva resposta. Gràcies, una vegada més, per la teva col·laboració.

10JP.doc

ANNEX 5

TRANSCRIPCIONS DE LES ENTREVISTES

Entrevista 1.

Model didàctic

- Quines són per a tu les principals finalitats de l'aprenentatge de les Ciències Socials?

El més important a aconseguir és la coherència com a persones. El saber veure el món, interpretar-lo, no jutjar-lo, opinar. És una globalitat... fer persones globals... moltes pinzellades de moltes coses, amb un sentit d'observadors, d'opïnadors, no de jutges. Normalment extrapolant el que veuen d'història i de geografia a alguna cosa concreta. I bastant en valors. En els fons els continguts són molt de valors. És clar que també hi ha tots els altres, però acabes prioritizant, a l'hora de donar més força, els valors.

- Quina relació creus que té l'ensenyament de la geografia amb l'educació en valors?

Molta. Tota, és que suposo que per això no soc profe de mates, perquè en les mates no vaig saber veure prou els valors, per això vaig decantar-me per les socials. Hi ha una vinculació important entre coneixements i valors. Si tu no coneixes el que hi ha al món, al teu entorn, no el vius. Si no vius les coses els valors no es treballen.

- Quin és el contingut temàtic del programa/currículum que fas a classe?

Segons la programació de l'Institut a tercer hem de fer l'Edat Moderna com a història i els temes de geografia humana. Ho fem començant per

un tema d'història i veient el mateix tema a geografia. Per exemple amb l'agricultura: veiem l'agricultura a l'edat moderna i passem a l'agricultura ara. De la demografia vam fer la població a l'edat moderna, el comportament demogràfic, passar de l'antic al modern i d'aquí a la demografia ara. Veure que passa ara al món. Després fem la revolució industrial i passem a la indústria avui. És el mateix, però donant-li un sentit que sigui més fàcil l'anàlisi pels alumnes. Fem un variable de geografia dels conflictes i educació per la pau. És de socials i ètica.

- Quins mètodes fas servir a classe?

Treball en grups. Es fan uns grups de treball que no es trenquen cada dia. Son grups estables per cada unitat. Després es poden mantenir o remodelar. Ells treballen en grup per arribar a aprendre a treballar en equip. Ells primer treballen físicament junts. Lo bò és que comparteixin el que saben amb alumnes diferents a ells, perquè les classes són molt heterogènies, molt. Hi ha alumnes que tenen petits problemes per seguir una classe normal, hi ha alumnes brillants, hi ha alumnes desmotivats. Hi ha moltes menes d'alumnes. Fins i tot hi ha alumnes que no coneixen el català, perquè acaben d'arribar. Llavors treballem cooperativament junts, això com a estructura d'aula. Després el que hi ha sempre és una introducció per part del profe on som, on anem, que pretenem; marquem el termini i els objectius; què volem aprendre amb això... De vegades només donant el títol de la unitat... pactem on arribarem i ells diuen els objectius del que pensen que farem. Evidentment tu vas reconduint una miqueta; els vas apuntant a la pissarra i els vas reagrupant i si n'hi ha algun que tu volies que sortís i que ells no el tenen present doncs tu els hi proposes i ells sempre t'ho accepten. Llavors ho treballen en grup, treball de petit grup i posada en comú de petit grup si pots, o si no es fa la posada en comú de portaveus al gran grup. En funció del tema també es creen debats amb papers reals o ficticis, que se'ls creuen o no se'ls creuen; que defensen postures o les ataquen. És molt parlar, molt parlar, molt parlar. Hi ha un petit problema i és que tant parlar, tant parlar, es deixa l'esforç

d'escriure. Saben que tu saps el que saben i pensen: no cal que m'expliqui gaire amb el que seria la producció escrita. Això ho hem de reequilibrar, perquè se'ns ha desequilibrat una mica. Les respostes per escrit surten molt curtes.

Ús del medi local

- Sobre quins llocs treballes? Quines escales utilitzes? En quins temes?

Acabem veient tot el món. Acaba veient-se sobre tot la diferència entre el que serien els països del nord i els països del sud. El que seria la interrelació entre els dos móns. Suposo que partim de lo local. Lo local que podria ser Espanya o Catalunya, en funció una miqueta d'on sortim i de les dades que podem arribar a tenir. Però acabem sempre amb el món sencer. Anem de l'escala local a l'escala mundial, perquè al lligar-lo amb la història partim d'Europa. En el tema de la població es focalitza molt poc, es treballen comportaments universals, màxim a Europa i per arribar a veure els diferents comportaments demogràfics en el que seria el nord i el sud. Quan treballem l'agricultura partim més de lo local, de l'agricultura que ells poden saber, camps de cereals, tractors, treballadors, hivernacles. No sortim d'entrada de l'agricultura de plantació. Després hi arribarem.

- A la teva programació del curs hi ha temes pensats per a ser realitzats com a recerques o activitats de participació sobre el medi local? Quins?

Si. Local o no local però que ho tinguin proper. L'any passat vam fer una recerca... Com que treballem la geografia dels conflictes dona molt peu a treballar tot això. Plantegem els conflictes com un desequilibri, crees uns antecedents, crees uns personatges, crees uns protagonistes, crees un context i has de veure unes solucions i s'han

de proposar sempre alternatives. Nosaltres els hi presentem un model de treballar amb un conflicte i després ells fan la recerca del que vulguin, sempre partint de que ha de ser un conflicte, però entenem conflicte des d'un conflicte bèl·lic o també un conflicte personal. L'any passat per exemple, vam treballar l'anorèxia o van treballar les agressions a les dones. Llavors hi va haver dos grups: els que van treballar les agressions a les dones des del punt de vista de la dona maltractada aquí i altres se'n van anar a veure que passava amb les dones a l'Afganistan. O sigui que a l'hora de la veritat parteixen de lo immediat o proper, encara que sigui proper perquè ho han vist als informatius i per tant està al menjador de casa seva.

- Hi ha temes que no tenen res a veure amb el medi local? Quins?

A tercer no

- Creus que és important l'estudi del medi local a aquest nivell? Per què?

Des del moment que ho fem, suposo que sí, que crec que és important. Ho lligaria amb la primera pregunta. Si per mi, el que estàs fent amb la teva feina és educar valors en unes persones, doncs aquestes persones tenen un entorn. Un entorn que a més han de conèixer i han de respectar. I l'han d'estimar. Quan no coneixes, poc estimes. Doncs a força de conèixer la realitat que hi ha, se l'estimen i si l'estimen ho viuen be. Penso. O be s'impliquen. Tampoc cal estimar-ho tot a cegues... Hi ha el sentit crític, que vulguis que allò sigui d'una altra manera.

- Estàs d'acord en què l'aprenentatge a partir del medi local contribueix a l'educació per la ciutadania.

I tant. Si segur. Estem educant ciutadans, persones que estan aquí, vivint i pretenem que hi estiguin en harmonia. És fonamental, perquè no

és només una persona que transita pel carrer... usa uns transports...,
utilitza uns espais, sinó que els viu i els coneix.

Validació

Resposta verbal el 8 de maig. Està d'acord amb la transcripció.

Entrevista 2

Model didàctic

- Quines són per a tu les principals finalitats de l'aprenentatge de les Ciències Socials?

Per saber on estan i una miqueta que volen. Per conèixer la societat on viuen a tots nivells. Un segon pas seria formar-se opinió de la societat on s'han de bellugar. Son alumnes que segurament el curs vinent ja estaran treballant.... Per això moltes vegades parlem molt de món del treball. De sindicats i tot això.

- Quina relació creus que té l'ensenyament de la geografia amb l'educació en valors?

Les classes de tutoria es converteixen en agafar els temes que s'han treballat a socials i allargassar-los. I muntar debats. Procuo relacionar-ho

- Quin és el contingut temàtic del programa/currículum que fas a classe?

Per blocs temàtics. Al primer trimestre geografia, des de Barcelona al món. Des d'un punt de vista molt general. Són alumnes que arriben a 4art. No saben situar-se. No saben d'anar d'aquí al centre, com s'hi pot anar. No ho tenen clar. Son coses molt bàsiques. Per això treballem molt la geografia. Parlem, de terrorisme, per exemple. Aprofitem notícies que vagin sorgint per treballar els continguts que a mi m'interessen

-
- Quins mètodes fas servir a classe?

Treballem en individual, en petit grup, en gran grup, en parella. En alguna classe ens podem partir i els uns van a la biblioteca, altres vegades anem a l'aula d'ordinadors, per fer treballs de recerca, saber com funciona una enciclopèdia, consultar un atlas, buscar una informació. Procuo no fer massa classe magistral.... Els costa seguir una explicació llarga. La meva intervenció és més quan estan fent el treball.

Ús del medi local

- Sobre quins llocs treballes? Quines escales utilitzes? En quins temes?

Vaig una mica d'un extrem a l'altre...des d'una visió molt global del món, fins a un coneixement de Barcelona. Per exemple visitem dues vegades el Museu d'Història, fent un recorregut per la Barcelona medieval. Quan hem fet la fam i el nord sud, ha sortit Àfrica i Àsia, quan hem fet l'onze de setembre ha sortit el primer món i EEUU i també Afganistan, depèn del tema. Tenim nanos que arriben per la immigració.., de l'Equador, aleshores surt la relació entre aquí i allà.

- A la teva programació del curs hi ha temes pensats per a ser realitzats com a recerques o activitats de participació sobre el medi local? Quins?

Fem un recorregut que preparen ells amb el plànol de Barcelona, pel casc antic. L'any passat va estar molt be, perquè ells, els alumnes de la UAC, van fer de guies dels companys del 4art. ordinari. Vam fer

bàsicament arquitectura medieval. Després un altre que seria el del modernisme...S.XIX, XX i seria per l'Eixampla.

- Hi ha temes que no tenen res a veure amb el medi local? Quins?

Poc... si parlem d'Egipte i les piràmides parlem molt de la immortalitat, de la religió, de com es viu aquí..... És molt important, sinó no s'hi enganxen... En canvi amb temes així universals, i per tant locals s'hi enganxen molt

- Creus que és important l'estudi del medi local a aquest nivell? Per què?

Moltes vegades les dificultats que tenen els adolescents per entrar al seu món laboral és el desconeixement del seu medi.... Surts a visitar l'Oficina de Treball de la Generalitat del c/ Guipúscoa que està a un minut d'aquí, hi vas caminant i es sorprenen... Perquè no ho coneixen....Hi ha un desconeixement brutal de la ciutat, fins i tot del carrer on viuen, de molts serveis que hi són, però que els desconeixen... no saben com bellugar-se per viure, per incorporar-se al món laboral, que és un dels objectius principals que treballem amb alumnes d'aquest tipus.

Hi ha valors que s'adquireixen així... el treball en grup per fer les fitxes del gòtic....Si reconeixen que allò és gòtic o no és gòtic, no es l'objectiu....El treball el fan entre quatre que s'han de posar d'acord.... Posar-se d'acord, qui porta la màquina...qui porta el rodet, qui prepara la ruta...ser tolerant i tot això; això s'aprèn. Lo altre és una miqueta una excusa. Es fa una relació entre l'abans, el durant i el després... El després els costa molt.

La motivació és diferent, és molt diferent, el que passa és que de vegades és molt difícil per part nostre. Fer tota aquesta adaptació i elaborar tot el material que serveixi per aquest punt de vista és difícil.

-
- Estàs d'acord en què l'aprenentatge a partir del medi local contribueix a l'educació per la ciutadania.

Això és sobre tot el que treballem, que coneguim el seu món, saber-hi estar.

Validació

e-mail del 18-4

Qué tal?

Abans de res disculpes pels problemes que vares tenir per localitzar-me a l'institut.

Realment es fa molt estrany veure la transcripció literal. Ara segur que matisaria quelcom (suposo que és normal si tens més temps per pensar-te bé el que vols respondre).

De tota manera tens la meva conformitat per tirar-ho endavant. Potser aclarir, una vegada més, que es tracta d'un treball amb alumnes de UAC, és a dir, amb una adaptació curricular que elaborem a l'institut a partir del material oficial i oficiós que tenim.

Si et puc ajudar en alguna cosa més...

A disposar!

Entrevista 3

Model didàctic

- Quines són per a tu les principals finalitats de l'aprenentatge de les Ciències Socials?

Jo faig individus per la societat. Estic molt lluny d'allò de jo ensenyo això, o allò. Ho tinc molt clar: jo faig persones.

- Quina relació creus que té l'ensenyament de la geografia amb l'educació en valors?

La geografia humana estudia fenòmens molt complexos. Nosaltres plantejem fets objectius, dades. La ideologia la podem obviar... la forma d'entendre una cosa o d'entendre una altra la podem obviar. El que sí que podem fer és donar els diferents elements i des d'aquesta pràctica, establir relacions. La geografia pot explicar-se sense una implicació ideològica i alhora donar prou elements perquè els alumnes es formin el seu criteri. Podem agafar l'exemple de la immigració. Nosaltres el que hem de fer des del coneixement és només donar les dades..... Per què entra la gent? Per què aquests autors diuen que entra la gent? Entra tanta gent? Entra tant poca gent? Si hem de parlar d'aquest fenomen hem de parlar de creixement vegetatiu, de natalitat, de mortalitat, emigració e immigració; quina és la situació dels immigrants, perquè han vingut ells; tots hem estat immigrants, Catalunya és una terra de pas..... És una manera d'apropar la societat als alumnes i per això la millor assignatura és la geografia.

-
- Quin és el contingut temàtic del programa/currículum que fas a classe?

A ESO, a primer es fa la geografia física, la qüestió de clima, representació de l'espai i a segon fem geografia econòmica, però hi ha un examen de mínims. És un examen de coneixements bàsics de geografia. Els alumnes el poden fer tantes vegades com vulguin, però saben que no aprovaran la geografia de segon els que no tinguin aprovat aquest examen. Així tenim un control de que recordin on son les coses. No podem oblidar aquestes coses... a classe tenim un mapa..

- Quins mètodes fas servir a classe?

Nosaltres treballem sobre tot a partir del procediment i el procediment ens porta el contingut. Dono molta importància a la llengua, que entenguin be. El seu entorn cultural és en llengua castellana i això fa que s'ha de donar molta importància a la llengua. Jo no faig una classe sense una mapa. També utilitzem el llibre de text. Molts treballs els fan a nivell cooperatiu. Ells estan asseguts d'una determinada manera, canviem les taules i han d'ajudar-se per exemple, a fer gràfiques, a fer un histograma... tot això ho han de fer a nivell cooperatiu. Això complica les coses, a vegades penses, perquè se m'ha acudit fer-ho així, amb lo fàcil que és agafar i posar-se allà i tal... així la classe canvia, el nivell de silenci desapareix, però clar.... Al final de cada tema fem un dossier i en aquest dossier hi ha una síntesi del tema. Després fem un control i pactem el que hi haurà; caurà un exercici de mapes,... No es tracta de repetir tota la lliçó, es tracta de veure que és el que interessa, que sàpiguen, que és el més important. Intentem que tothom s'impliqui i participi, tot i que la diversitat del grup és prou gran. Busquem estratègies, perquè tothom pugui fer les coses, per exemple s'han de saber els països de la CE, doncs se'ls aprenen per ordre alfabètic, això tothom ho pot fer...

Ús del medi local

- Sobre quins llocs treballes? Quines escales utilitzes? En quins temes?

Fem l'escala mundial. A principi de curs vam fer el mapa de Catalunya, però sempre treballem les dades a escala mundial. Nosaltres fem servir contínuament mapes. Molts dels mapes els fan ells, amb això sóc de la vella escola: dibuixant un mapa s'aprèn més. Anys endarrera havíem treballat el pc Globe, però ara s'hauria d'actualitzar. En alguna ocasió havíem fet cartografia utilitzant cartes nàutiques, perquè a mi m'agrada molt navegar. Ho fèiem per aprendre a situar i localitzar.

- A la teva programació del curs hi ha temes pensats per a ser realitzats com a recerques o activitats de participació sobre el medi local? Quins?

Com que els alumnes grans fan els treballs d'investigació i els tenim a la biblioteca, el que es fa és utilitzar aquestes dades per comparar el que passa aquí amb el que passa allà. Ara, per exemple estem fent demografia, doncs agafarem aquestes dades de Santa Coloma i anirem a veure, si hem fet la piràmide d'edats, doncs veurem la de l'estat i també la de Santa Coloma. Comparem les piràmides, també les densitats de població... però les dades no les obtenen ells, sinó que utilitzem les que ja tenim

- Hi ha temes que no tenen res a veure amb el medi local? Quins?

Altres temes com el d'economia, comparem la distribució entre primari, secundari i terciari del món amb Catalunya.

- Creus que és important l'estudi del medi local a aquest nivell? Per què?

Això ho fan molt a Primària, sobre tot a cinquè i a sisè. Si després tornem a Secundària a fer la mateixa cosa, es gasta la motivació. Nosaltres tenim aquí mateix el Puig Castellar i jo no hi pujo, perquè ja hi han estat i et diuen, “Si, jo ya estuve”. En canvi tenim una petita simulació d’excavació arqueològica a dins de l’Institut. Es podria fer per veure l’estructura de barris, barris comercials, barris residencials, però, jo si que soc molt crític, perquè s’ha gastat tant que ja no té interès, en canvi no ho coneixen. Ells disfruten baixant a Barcelona però tenen un gran desconeixement. Queden a plaça Catalunya, però després no saben com moure’s.

- Estàs d’acord en què l’aprenentatge a partir del medi local contribueix a l’educació per la ciutadania?.

A partir d’un mínim, des del seu mínim proper. Santa Coloma té unes connotacions prou despectives...et diuen “lolailo”, et diuen “quillo”. Tot això costa.. No deixes de explicar-los-hi que tothom és igual però ells veuen la injustícia. Aquí hi ha molts problemes amb la immigració il·legal, que no surten al diaris, però que hi són. Moltes mares dels alumnes que abans anaven a fer feines ara estan a casa perquè les dones immigrants treballen a preu més baix... Doncs ara farem la immigració.. m’hi hauré d’estar tres setmanes. Hem de partir del que ells viuen i a partir d’aquí construir, perquè ells venen de casa amb uns prejudicis molt forts.

Validació

Rebuda per e-mail el 25 del 4.

Benvolguda Araceli et faig arribar la validació de l’entrevista (Segueix una còpia del text sense cap modificació).

Entrevista 4

Model didàctic

- Quines són per a tu les principals finalitats de l'aprenentatge de les Ciències Socials?

Per mi és més important que serveixin, perquè ells es preparin i siguin crítics, que no uns continguts. Cada vegada he anat adonant-me més de que els alumnes no saben matèries com geografia e història. Els costa molt. El que faig és que agafin textos i facin esquemes. Que a partir de les Ciències Socials agafin mètodes. I sobre tot que siguin crítics. És un tema en el qual mai veus resultats. Per això és una mica desesperant i t'agradaria treballar amb uns conceptes que puguin explicar, però la veritat és que si aconseguixes que tinguin una mica d'idea de la història, les èpoques com han anat i que tinguin mètode... que facin una mica de debat... Continguts, continguts, cada vegada exigeixo menys.

- Quina relació creus que te l'ensenyament de la geografia amb l'educació en valors?

L'educació en valors és una cosa general. Soc una mica escèptica, perquè penso que tothom dona valors, segons el que faci, però les matèries no han de ser només les que donen valors. És clar que se'n donen, amb tot els que es fa a classe al dia a dia. Però després d'haver fet una colla d'activitats, portar col·lectius a classe per parlar de determinats problemes, em sembla que els que els alumnes agafen és els que és "políticament correcte": saben el que s'ha de dir, però

després no té molt a veure amb el que pensen. El més important des de les matèries és donar coneixements que puguin fer pensar, i provocar que surtin les idees que ells realment tenen. Sinó, aprenen què s'ha de dir a classe, però no té a veure amb el que realment fan. S'ha de procurar que tot això surti a classe, per exemple fent debats en el que cadascú hagi de defensar un punt de vista que és el contrari del que realment pensa. Saber-se posar en el lloc de l'altre.

- Quin és el contingut temàtic del programa/currículum que fas a classe?

És 4 d'ESO . Els temes són la demografia, la geografia econòmica, la ciutat, el món subdesenvolupat i el món capitalista. La demografia es centra en la comparació entre diferents situacions demogràfiques. Per l'agricultura s'agafa el món desenvolupat i el món subdesenvolupat i es fa una comparació dels sistemes econòmics. Per exemple utilitzant el tema de la SIDA es poden fer exercicis, tipus els de J. Prats que permetin comparar dels dos móns. També vull fer el joc que es proposa, per fer-lo a final de curs com a exercici, perquè sempre vull que facin alguna cosa en la que puguin tenir èxit.

- Quins mètodes fas servir a classe?

Depèn del curs. Aquest any és un curs molt fluixet i s'han de repetir molt les coses, treballar la lectura comprensiva. Insisteixo molt en el vocabulari, que entenguin totes les paraules. Insistir en la terminologia. Els llibres de vegades sintetitzen tant que es perd el contingut. Els dono textos, perquè llegeixin i expliquin el que han llegit. A geografia fem els conceptes bàsics i després a partir d'un esquema molt senzill, fer exemples. Per exemple a demografia acaben fent exercicis de taxes, piràmides de població i comparar-les, etc..

Ús del medi local

- Sobre quins llocs treballes? Quines escales utilitzes? En quins temes?

Partim sempre del món mediterrani. A tercer ja ho fan. També va molt be, perquè és el marc de la història que s'estudia. Després s'estudia el medi físic d'aquest món mediterrani. Aquest és el marc de referència.. També va bé perquè permet la comparació entre món desenvolupat i el subdesenvolupat. Com a exemples puntuals si que es tracten altres llocs, per exemple les piràmides d'edats de Mèxic. S'utilitzen els exemples que surten al llibre de text. Interessa que vagin veient diferents zones del món.

- A la teva programació del curs hi ha temes pensats per a ser realitzats com a recerques o activitats de participació sobre el medi local? Quins?

No. Al llarg de l'ESO es fa com a crèdit de síntesi, a primer, l'estudi del Parc de l'Escorxador, a 2on treballem Montjuïc. Aquí hi ha la visita al Museu d'Art, el Romànic etc. Però també es treballa en conjunt: es va a veure el pavelló Mies Van der Rohe. Ho fan de manera interdisciplinària. A llengua castellana han de fer una descripció del que han vist; amb Educació Física fan una passejada per la muntanya. A 3er. fem Modernisme i treballem l'esquerra de l'Eixample. Fem una sortida per visitar monuments modernistes, prolongant fins al Pg. de Gràcia per arribar fins a la Pedrera. A 4art. no fem sortides de tipus urbà. Anem a les mines de Cercs. També hem anat al Parlament i anirem a veure la Fundació Miró. Abans havia fet un recorregut urbà en autobús per observar els barris, però ara ja no ho faig.

- Hi ha temes que no tenen res a veure amb el medi local? Quins?

Podrien tenir que veure, però no ho fem així.

- Creus que és important l'estudi del medi local a aquest nivell? Per què?

Em fa l'efecte que és massa restringit. Aprofitar-ho si. Fer una sortida al port em sembla força be. De fet, fem mes coses a història que a geografia, per exemple van a veure la Barcino romana, al museu d'arqueologia.. Ara aniran a Girona. Però van més a veure la ciutat històrica que no a fet un treball de geografia.

- Estàs d'acord en què l'aprenentatge a partir del medi local contribueix a l'educació per la ciutadania.

Quan sortim a museus, alguns ja hi ha anat. Si hi han anat amb els seus pares, tenen la sensació que hi han anat obligats. Nosaltres també els obliguem, però és diferent. Jo crec que les sortides tenen una importància també pels valors. Quan sortim hem d'anar junts i si anem en metro i ens trobem una senyora gran.... Han de conviure. A més quan els portem a veure coses i les valorem molt, ells s'adonen que hi ha alguna cosa al darrera d'allò, encara que de moment sembli que no aprofitem massa. Ell tenen una estima per aquestes activitats, encara que de vegades toca mantenir el paper de que tot lo escolar és avorrit, però després t'adones de que en realitat els ha interessat molt. Vol dir que tot això serveix: serveix per conèixer, serveix per conviure, per estimar les coses. Sóc molt partidària de fer viatges. A mi m'agrada molt fer viatges amb els alumnes i penso que s'ha d'anar a veure la ciutat, veure coses i també passar-ho bé. Encara que de vegades hi hagi problemes, però crec que és important.

Entrevista 5

Model didàctic

- Quines són per a tu les principals finalitats de l'aprenentatge de les Ciències Socials?

Jo crec que hi ha dues qüestions bàsiques. Una és que les persones som uns éssers socials i, per tant, des de les Ciències Socials els alumnes aprenen a comprendre el medi social en el qual viuen, a integrar-se, a valorar-lo, a desclassar-se, i tot el que vulgueu... Les Ciències Socials haurien d'incidir, perquè els alumnes coneguessin al màxim el seu medi geogràfic, el seu medi històric, el seu medi artístic, el seu medi social i això els hi servis per conèixer, apreciar.. etc. D'altra banda, com totes les altres àrees de coneixement, les Ciències Socials són un mitjà de desenvolupament de les persones.

- Quina relació creus que té l'ensenyament de la geografia amb l'educació en valors?

Fonamentalment, cal ensenyar a respectar tot allò que forma part del patrimoni natural i social. Tot el que hi ha, tot el que tenim i tot el que hem fet, necessitem que la gent aprengui a valorar-ho i a respectar-ho. Cal respectar el patrimoni per conservar-lo, continuar-lo i mantenir-lo.

- Quin és el contingut temàtic del programa/currículum que fas a classe?

S'ensenya a valorar l'obra d'art i a fer anàlisi d'obres escultòriques i pictòriques.

-
- Quins mètodes fas servir a classe?

Abans sí que havia treballat molt amb material propi. Abans, amb geografia, havíem treballat amb llibre, però poc llibre i amb molt material. Aleshores els alumnes feien un dossier de treball que era la base de la qualificació de l'alumne. Això ara ha canviat, perquè hauríem de posar al dia tota la feina de material, per adaptar-ho a la ESO i no està fet. Caldria refer tot el material. Ara el que faig és amb una sèrie d'imatges i textos, comencem a parlar amb els alumnes a partir dels seus coneixements i dels seus desconeixements. A partir d'aquí, intentem definir que és l'art. Després passem als tres grans arts: arquitectura, pintura i escultura i ho fem utilitzant molt la imatge. Sempre tenim una imatge posada, en funció d'allò que podem ensenyar (diapositives que tenim, imatges baixades d'Internet)

Ús del medi local

- Sobre quins llocs treballes? Quines escales utilitzes? En quins temes?

Treballem el món occidental, des de la prehistòria al S. XX, però no sabem res ni de les cultures africanes, ni del món asiàtic. Tot lo més que ens apropem és a explicar una miqueta l'islam i els bizantins com a nexes entre l'Imperi romà i el romànic. Dins de l'espai de la cultura occidental, procurem alternar mostres de cultures artístiques de casa, de les que trobem als nostres museus, amb altres que pertanyen a qualsevol lloc d'Europa. Sobre tot ens interessa remarcar la importància de les coses que tenim aquí, enllaçades amb el que tenim a fora. Per exemple, per veure que és l'arquitectura, ara que estem tant amb el Gaudí. És evident que els exemples que tens aquí, no els tens a fora. És un tema en el que podem presumir del que tenim. Però jo crec

que, justament per això també has de posar una colla d'exemples d'edificis modernistes d'altres llocs, des de Viena, Brussel·les o Glasgow. Aquí nosaltres tenim una singularitat estupenda, però que compartim amb altres ciutats. És important, si pots, explicar un cas concret per un context concret. Explicar el context d'una imatge concreta, el context en el que es va produir t'ajuda a explicar moltes coses, relacionar-les amb el que tenim aquí. Cal compartir tant la visió més concreta, més propera, de la que tenen d'una experiència en directe, amb el fet que aquesta visió no es quedi tancada, que hi hagi també una connexió amb altres coses que són simultànies en el temps.

- A la teva programació del curs hi ha temes pensats per a ser realitzats com a recerques o activitats de participació sobre el medi local? Quins?

Tinc un problema i és que necessito tenir tot el conjunt del procés que jo programo. El crèdit variable és quadrimestral i tinc només dues hores a la setmana. No tinc cap unitat que digui, aquesta la fan ells, perquè no tinc prou temps. El que si fem és sortides però actuo com crec que no s'hauria d'actuar. Joestic fent les sortides com a element pràctic, però que és una cosa afegida. No a l'atzar i la casualitat, però que sí que és de més a més. I això és un error, perquè els nanos ho veuen com un dia d'esbarjo. No és una activitat per treballar d'una manera diferent, sinó que és una sortida d'esbarjo. Però com que no tens l'altra alternativa, me'n vaig quatre dies a fer la sortida, a veure això i això tranquil·lament; a seure al davant i prendre nota, dibuixar... doncs hem de fer lo altre. Els nanos de 4art. d'ESO fan com a mínim dues sortides cada bloc. O bé anem a una exposició concreta, per exemple la de l'expressionisme a Picasso, que fan a la CaixaFòrum. Aprofitarem per veure la fàbrica modernista i ja hauran vist això. També procurem fer un recorregut perquè vegin coses variades. Al primer trimestre el que vam fer va ser: anar fins a la Pedrera, la vam veure per fora, vam a anar al Palau de la Música i el vam veure per fora, vam anar a santa

Maria del Mar, vam entrar i després vam anar al Museu d'Art Modern a veure totes les coses que hi ha allà del XIX i del XX. És un matí que veuen una sèrie de coses que els dona una panoràmica d'arquitectura, pintura i escultura. Això serveix per poder fer referència quan s'explica a classe. Els de geografia fan sortides de tot un dia de geografia urbana; també van a una explotació agrària.

- Hi ha temes que no tenen res a veure amb el medi local? Quins?

Si, ja t'he dit, els de teoria de l'art, per exemple

- Creus que és important l'estudi del medi local a aquest nivell? Per què?

Hi ha una cosa que és sorprenent que és veure la seva sorpresa. Hi ha coses que figura que coneixen, però quan les veuen es sorprenen; ho veuen més gran, més petit... És allò del "me'l imaginava més gran". Cal donar referents reals de les coses que s'estudien. Sobre tot si tu els dius: no toqueu el quadre, però amb els ulls... toqueu-lo. A veure si és igual que la vostra pantalla de TV, la meva diapositiva o la il·lustració del llibre. Això els dic el primer dia de classe: a la diapositiva, en aquest espai que veieu aquí reflectit, hi ha des d' un quadre de 7 per 10 metres, fins a una miniatura d'un llibre editat. I tenen la mateixa mida. Així prenen consciència de que no és igual la representació que la realitat. Quan ho veuen els fa molta gràcia. L'experiència d'entrar a una església com Santa Maria del Mar, quan normalment no en saben res d'esglésies, és impressionant. Això a tu mateix et crea la impressió de veure com algú descobreix alguna cosa molt nova. També té a veure amb l'emoció. Hi ha molta gent que aprèn per l'emoció que en un moment determinat sent davant d'una cosa. Això és molt important.

- Estàs d'acord en què l'aprenentatge a partir del medi local contribueix a l'educació per la ciutadania.

Jo crec que si. Això va lligat al que dèiem abans dels valors. Si tu coneixes el teu lloc, la teva ciutat, si tu la valores i l'estimes, és evident que hi ha una relació de valorar tot allò que està aquí i al mateix temps, per transposició valorar el que hi ha fora, el que hi ha més enllà. Això és una educació en cadena. Si no comences apreciament això, no té sentit res.

Validació

Rebuda per e-mail el 23 d'abril

Salutacions cordials. Només hi ha petits retocs que crec que millorarien el que jo volia expressar. Al final de la primera resposta on diu "desenvolupament de les persones" hauria de dir "desenvolupament de les capacitats intel·lectuals". A l'inici de la segona pàgina hauria de dir "a fer l'anàlisi d'obres arquitectòniques, escultòriques i ...". A la pàgina 4 on diu "per exemple la de l'expressionisme..." el que ha de dir és l'impressionisme. I una mica després quan diu "totes les coses" ha de dir "alguns exemples".

També hi ha algun error per corregir que pot ser de la transcripció o de Màquina.

Entrevista 6

Model didàctic

- Quines són per a tu les principals finalitats de l'aprenentatge de les Ciències Socials?

Jo crec que els alumnes viuen al món en un lloc concret, en un espai concret, en una societat democràtica i els hem d'ensenyar, com a ciutadans, a tenir aquesta capacitat crítica, a aprendre durant tota la vida... Això no és només de les Ciències Socials, però hi poden col·laborar molt. Que posin en dubte el que hi ha, però, a partir del que hi ha, generin coneixement, generin preguntes. Aprendre a formular preguntes és clau. Molt més que entomar totes les respostes. A partir de petites recerques o investigacions poden arribar a construir el seu coneixement. Això pot semblar més difícil que tenir un llibre al davant i seguir-lo, però jo crec que aprenen molt més.

- Quina relació creus que té l'ensenyament de la geografia amb l'educació en valors?

La solidaritat, el respecte... són aspectes que estan vinculats amb les migracions per exemple. Però aquí hi ha dos discursos. Quan tu fas un debat amb ells, els nanos sempre comencen dient el que tu vols sentir... "hay que ser solidario...". Després, quan comences a aprofundir, és una altra cosa. Jo crec que la geografia té molt a dir. El tema de la consciència dels processos migratoris i de la societat multicultural és clau. Després hi ha tot el tema cultural que també és molt important. Els llibres segueixen sent il·lustrats. Tendeixen a presentar les cultures exòtiques, ancorades en el passat..., els bosquimans... Com si la nostra fos una societat perfecta i els altres

estiguessin retrassats. Jo crec que un problema és la compartimentació del coneixement en disciplines. Els nanos acaben veient trossos i després no ho apliquen a la realitat. Veuen el coneixement com a desvinculat de la realitat. És fa geografia de 9 a 10 i si ve un altre i els explica el mateix que abans però des d'una altra àrea, no ho lliguen.

- Quin és el contingut temàtic del programa/currículum que fas a classe?

A 3er hi ha alguna cosa de geografia humana i també l'últim tema de 4art ho és. A 3er es treballa lligada a la revolució industrial..., es parla d'immigració. El més important és la geografia descriptiva. Es treballen els continents. Es segueix molt el contingut de Barcanova.

Hi ha un projecte del centre: El barri educa. Estem intentant treballar amb diferents entitats, temes concrets a treballar entre el centre i l'entitat. Per altra banda, a partir d'un treball de recerca que van fer els de primer i segon d'ESO, estem treballant tot el tema de la història personal, de les històries de vida, com una manera introductòria al temps i l'espai. Els de 1 i 2 han presentat un treball a les Jornades Científiques de l'Hospitalet, sobre històries de vida de pares, avis. Tot això va començar, perquè treballàvem un crèdit a 3er que es deia "L'any que vas néixer" i veiem les coses que havien passat al barri, al món. També vam treballar a partir de la idea de què pensaven els teus avis en relació al treball, als transports; què pensaven els teus pares; què és el que penses tu. Vam fer un treball estadístic una mica interdisciplinari, lligant socials i matemàtiques i a partir d'aquí, quines són les aficions que tenen ells..., veient quines coses són diferents i quines són semblants. Tot això té un marc concret que és Hospitalet..., que és un barri concret. Veiem que aquests projectes els enganxen molt. Ho treballem bàsicament a tutoria.

En concret a 3er es fa sobretot història, però hi ha alguns aspectes geogràfics. L'Edat Moderna i Contemporània. Però sempre estàs fent

una mica de geografia.. A 4art es fa demografia i activitats econòmiques. A 2on de batxillerat es fa geografia pròpiament.

- Quins mètodes fas servir a classe?

Som una mica anàrquics. Sempre acabes fent a classe una cosa diferent de la que havies preparat. Segons. Unes vegades parteixes de l'explicació del professor; unes altres, parteixes d'informacions de la premsa; unes altres vegades de les preguntes que baixes d'informàtica, altres de programes com l'Aula-net; altres de fets puntuals com la introducció de l'Euro. Després ho treballem a partir d'exercicis o de petits qüestionaris.

Crec que una de les coses que cal fer és no habituar al noi/a a fer servir sempre la mateixa metodologia. És important la capacitat de sorprendre. Quan sorprèn a l'alumne és quan aconseguixes captar el seu interès. Inevitablement repeteixes algunes rutines, però és bo poder sorprendre, variar.

Ús del medi local

- Sobre quins llocs treballes? Quines escales utilitzes? En quins temes?

Depèn. Bàsicament es treballa a un nivell europeu, encara que després s'intenta relacionar amb l'espai propi. A 4art, per exemple es fa un crèdit variable que és l'Hospitalet, perquè puguin aplicar les coses sobre el terreny. Els llibres estan encaminats a nivell europeu. Surt Àfrica quan es parla de la colonització. I poc més. L'escala mundial apareix en pràctiques concretes: que ha passat a Afganistan, que està passant a Israel, però molt poc. A 4art, quan es fa la demografia apareix la taxa de natalitat relacionada amb països desenvolupats i països subdesenvolupats. On apareix mes a l'època dels descobriments i a l'època de les colonitzacions... Es fa referència a

Amèrica... També a l'època de la independència d'Amèrica, de la independència de les colònies. I en temes de demografia, per comparar taxes.

- A la teva programació del curs hi ha temes pensats per a ser realitzats com a recerques o activitats de participació sobre el medi local? Quins?

A 4art hi ha un crèdit de síntesi sobre l'Hospitalet on treballen temes de població, arqueologia industrial...A 1er hi ha la investigació sobre històries de vida. També es fan coses puntuals. Per exemple, tots els nanos de l'institut van fer una maqueta sobre el barri. Hi van participar de 1er a 4art. Pel projecte "El barri educa" van fer la recerca de totes les entitats que hi ha al barri. Hi van anar els de 4art, però la informació va ser per a tot el centre. El centre trucava a l'entitat i els nois hi anaven i feien una entrevista. Això es fa fora de les matèries. Ara voldrien lligar les Històries de vida i el Barri Educa per fer un crèdit de síntesi. Aquí hi havia també tot el tema de l'espai. Per una banda les entitats i per l'altre l'espai. Com un centre educatiu es pot convertir en dinamitzador de la millora de l'espai del barri, per a incidir en una plaça. Hi ha una plaça, la Plaça de les Basses que, juntament amb un centre de primària, vam pintar. L'ajuntament es va implicar i vam aconseguir que els nanos de 1er i de 2on d'ESO anessin un dia a pintar un mural, un mural que havia estat votat... i l'ajuntament va posar flors, va canviar els gronxadors. Aquest any vam convocar a les entitats i els vam donar el CD del projecte amb la idea de que això es pogués convertir en un portal educatiu... que tant les entitats, com els centres educatius poguessin entrar per intercanviar informacions.

Això s'ha de fer una mica al marge de les àrees. Si que hi ha algunes àrees que estan més implicades, com les Socials i les Matemàtiques.

Ara ho volem reestructurar. A primer entraria tot el tema de com era el barri en temps dels avis, quan van arribar els pares i com és ara. A 2on tot el tema de les entitats del barri. A 3er relacionar-ho amb els

aspectes concrets històrics i a 4art hi hauria el crèdit de síntesi sobre l'Hospitalet.

Hi ha un aspecte amb això del barri.... Hi havia un exercici que era explicar com era el seu carrer. Aquí hi ha el carrer Fortuna que és un carrer on hi viuen molts marroquins i el carrer està sense asfaltar, està sense condicions... En segons quins moments, jo crec que això pot ser una mica dur. Hem d'anar en compte... per una persona que viu en un barri normal és molt fàcil però per un noi que viu en un lloc molt "cutre" és un problema.. Fer-li fer una redacció sobre allò... no ho sé...

Un altre problema és que els crèdits variables donaven molt joc a aquest tipus de cosa, però desapareixen cada vegada més. Però hi ha una resistència a incloure noves formes de fer als crèdits comuns de la matèria.

- Hi ha temes que no tenen res a veure amb el medi local? Quins?

Si, molts dels crèdits comuns

- Creus que és important l'estudi del medi local a aquest nivell? Per què?

Si que és important, però s'ha de fer atenció a no repetir. Un dels problemes que tenim és que si fem el medi local la gent té la sensació de que fem el mateix que a Primària. Tot i amb això el medi local és clau com a context de recerca del que s'estudia.

Una professora de 4art va treballar "El camí a l'Institut" directament als crèdits de socials. La manera d'anar, com venen, que es troben... Aquestes coses són interessants.

Els tenen molta més consciència de que és un immigrant, que és una església romànica, si la veuen aquí, al costat. Si es parla d'alguna cosa que la puguin visualitzar, que la puguin viure és quan veritablement ho interioritzen o es donen compte que és important. Si les coses són més acadèmiques hi ha molts problemes. El primer problema és el

vocabulari. Els llibres estan escrits en un vocabulari que els nanos no entenen. Passa que memoritzen, poden contestar un examen, però no ho saben; no ho saben dir amb les seves paraules, no ho han entès. Si trepitjant el barri, si veient el que hi ha, tenen una experiència... això és el que fa que veritablement ho interioritzin. Moltes vegades passa que estàs explicant un concepte i no l'acaben d'entendre i quan ho compares amb alguna cosa que han vist et diuen ""Home, és clar!"

- Estàs d'acord en què l'aprenentatge a partir del medi local contribueix a l'educació per la ciutadania.

El noi ha de viure en un barri que probablement sigui aquest fins que tingui vint anys o més, i ha de participar en aquest barri. Si ha de transformar, s'ha d'implicar i la millor manera és que conegui, que conegui les associacions, que conegui les institucions, que participi de la vida del barri, sinó no estem creant les condicions perquè participin a la vida social. Això té relació amb les finalitats de l'educació i de les ciències socials, per això al final tot ha d'estar lligat a la programació

Validació

Entrevista 7

Model didàctic

- Quines són per a tu les principals finalitats de l'aprenentatge de les Ciències Socials?

Que les Ciències Socials els proporcionin elements per entendre on viuen, el món en el que viuen, perquè passen les coses... i que, en el cas de la geografia els proporcionin els codis suficients perquè desxifrin les notícies, el que senten a la radio, lo que surt al diari, lo que els envolta. Donar-los elements que els hi facin més fàcil interpretar la informació rebuda.

- Quina relació creus que té l'ensenyament de la geografia amb l'educació en valors?

Jo crec que en té molta. Moltíssima. Per exemple, si parlem de les persones i el medi, podem aprofitar per parlar del respecte al medi. El respecte al medi que és? Només la pol·lució, els cotxes? No. És el respecte al pati, la neteja de l'aula, als materials. El respecte al seu carrer. El tema del reciclatge. Jo crec que cada tema una connexió molt directa amb el tema de valors. Si treballem el tema de les migracions, si fem per exemple un joc de rol on treballar el tema dels immigrants i els d'aquí. Com els acollim? Doncs estem fomentant, la participació, la discussió, la tolerància... Hi ha un sector que utilitzen els coneixements que adquireixen a la classe per construir els valors. Després hi ha un sector, que no és majoritari, molt recalcitrant, perquè està molt mediatitzat ideològicament per l'ambient de casa o del carrer, que, malgrat que hem treballat molt els valors, es declaren molt intolerants

contra la immigració. Fins hi tot tenen un company que és marroquí i un altre que és dominicà i es difícil de vegades controlar que no els insultin... No en ells concretament perquè són ja amics, sinó en general. En general jo crec que algun "poso" queda, però el que està més conscienciat o rep un missatge que fora molt recalcitrant, aquest no sé si el canviem. Jo crec que canvien quant son més grans. Això m'he trobat en els batxillers que a la ESO eren molt bel·ligerants, violents i ara a batxillers es tornen "políticament correctes". Saben el que han de dir i el que no. Jo crec que el que son és més educats. A 3er de ESO, tinc una nena per exemple que és acadèmicament molt bona, com que sap que això no és políticament correcte, no ho diu, però ho pensa i ho verbalitza amb els alumnes. De vegades ho fa en veu alta, perquè jo ho senti. Però jo crec que si, que d'alguna manera influïm. Es que si no penses així em sentiria molt malament. Pensaria que no serveix per res la feina que faig. Si tu estàs explicant com es pot organitzar la convivència a la societat, a través d'un sistema polític i expliques que hi ha moltes maneres, però que hi ha dues que són antagòniques. Que una és estar en mans d'un grup reduït de persones o d'una persona que imposa per la força.... que és la dictadura i que la millor manera és la democràcia... i els hi expliques...crec que ja estàs fomentant valors d'educació ciutadana. Hi ha una activitat que a mi m'agrada molt que es la situació de quatre joves que es plantegen si passar de les eleccions o no passar... Això genera una discussió en aquest joc de rol en el que s'han de "mullar" que és bastant interessant. Jo penso que tant la geografia com la història tenen un contingut d'educació en valors... Si no ho fem nosaltres...

- Quin és el contingut temàtic del programa/currículum que fas a classe?

A 3er de geografia humana fem la demografia, el tema dels sectors econòmics, agricultura, indústria i serveis, el tema de la ciutat i el tema de l'organització política. Per qüestions d'organització de l'institut no es fan crèdits variables de Ciències Socials

-
- Quins mètodes fas servir a classe?

Jo amb això soc molt fixa. Els dono el material, els explico el que farem, els plantejo el pla de treball de la classe: treballarem aquest tema, després farem unes activitats, després les corregirem, o farem un debat, o veurem un vídeo, o el que sigui. Sempre abans de començar, si estem a mig tema, intentem recapitular, el que hem fet el dia anterior per agafar el fil. Això a través de preguntes de forma oral, o els hi faig un recordatori. En acabar el tema, jo valoro totes les seves activitats a classe, les que fan a casa, les seves intervencions i després... soc partidària de fer una prova escrita per veure el que han tingut a nivell de conceptes, però que és una nota més.

Ús del medi local

- Sobre quins llocs treballes? Quines escales utilitzes? En quins temes?

Badia, irremeiablement, no? Surt Badia, l'entorn del Vallès.. quan parlem de la ciutat surt Badia i també Barcelona. Vam fer una sortida a Barcelona que va ser un recorregut per la ciutat. Catalunya i poca cosa més.. No fem grans escales. A nivell de demografia sí; fem exemples a nivell de Badia, d'Espanya i a nivell mundial. En temes d'agricultura, indústria i serveis fem una comparació entre països rics i països pobres, sempre a escala planetària. Primer fem lo general per després anar al concret. A història intento treure exemples actuals per connectar amb el passat. Aquest recurs en geografia també el faig servir. Sempre intentem connectar al màxim amb la realitat més propera, però sempre a partir de coses generals. Jo ho faig al revés. Explico la demografia, explico no se què i exemplifico amb lo concret. Això ho faig jo. Altra gent és al revés... No se si al final, per l'aprenentatge, suposa lo mateix

-
- A la teva programació del curs hi ha temes pensats per a ser realitzats com a recerques o activitats de participació sobre el medi local? Quins?

En el tema de demografia, per exemple, partim de mètodes de recomptar la població, fem un cens a la classe, treballem quanta gent treballa, quanta gent no treballa, si la població es jove... així ells es donen compte.. Si treballem els moviments migratoris, aprofitem per veure que ells, allà a Badia, que són. Són els fruits de la immigració, una immigració diferent, però.... Vam fer unes enquestes perquè els hi facin als seus pares. Com van venir aquí, com es van sentir, com els van acollir...que és el que van trobar més positiu. A part d'això, no gaire. Si hi ha unes eleccions, per exemple, els envio a buscar informació... i si que fem recerca. Es una llàstima que no ho guardem sistemàticament. A nivell de Badia treballem el tema de serveis. Ells tenen una consciència negativa del seu poble, perquè és una ciutat dormitori, perquè no tenen serveis.. Quan els fas veure al mapa de Badia que si que hi ha serveis... prenen consciència.. Que significa Badia, com està situada respecte a les vies de comunicació, quan ho veuen que no està tant malament...penso que es podria treballar encara més d'aquesta manera.

- Hi ha temes que no tenen res a veure amb el medi local? Quins?

L'agricultura, per exemple. En indústria hem fet una referència als polígons que queden al voltant, encara que és més llunyà. En el tema serveis es parteix d'un fulletó que va editar l'ajuntament per fer l'anàlisi de la ciutat. En el tema del medi s'exemplifica amb el riu, que diuen "el riu brut" que tenen allà al costat, demografia també es presta més.

- Creus que és important l'estudi del medi local a aquest nivell? Per què?

Si, sempre es procura exemplificar en lo concret. Aquesta part teòrica que els costa tant d'interioritzar, els queda més clara si s'exemplifica a partir del que passa a les cases. En el cas del cens, per exemple, eren ells que arribaven a casa amb el paper i ja sabien com s'havia d'omplir i els ho podien explicar als pares. Treballaven investigar, preguntar,; omplir l'imprès, que moltes vegades la gent no en sap; després sentir, escoltar, analitzar i treure conclusions de tota la classe. Van sortir moltes situacions irregulars de famílies, de conflicte familiar i es parlaven. Això els ha donat un sentit de normalitzar aquestes situacions. Adonar-se'n d'on son, de la seva procedència com a immigrants. Es una forma de treballar que els és més fàcil. Si s'impliquen més, no sabria dir-ho, però que els és més fàcil, això segur. Perquè sinó es troben amb un full d'ordinador o un full de llibre i això els costa molt. Però si això ho han de posar a la pràctica... entenen més clar perquè serveix el que estudien. Quan els expliquem coses tenen la sensació de que son coses molt allunyades, que no tenen cap utilitat. Lo que els expliquem es un rotllo... que perquè els hi serveix... Però quan toquem temes que ells veuen que això els toca, això els fa apropar més els coneixements que nosaltres els volem transmetre i ho entenen millor. Ho toquen d'aprop. Per exemple, aquest any quan parlàvem d'immigració, va coincidir amb el tema de la Safiya¹... això et dona peu a moltes coses, que entenguin, que enviïn missatges... L'endemà et venen i et diuen... que ho he sentit a la tele, "senyo", que això jo ho he explicat a la meva mare....veig que lo que estic dient els arriba. El que expliquem, si no ho apropem a la realitat, es fa difícil. Si jo explico la revolució industrial als meus alumnes i me'ls emporto a una colònia fabril, me'ls emporto al museu de Terrassa i veuen i toquen, és molt més fàcil que si jo els hi explico a classe. Cal utilitzar els mitjans que tenim al voltant, tot i que l'entorn de Badia és molt pobre.

¹ Es refereix a un cas de condemna a mort per dilapidació per una dona acusada d'adulteri a Nigèria que va mobilitzar l'opinió pública internacional i va ser finalment indultada.

-
- Estàs d'acord en què l'aprenentatge a partir del medi local contribueix a l'educació per la ciutadania.

Jo penso que sí. No hem d'adoctrinar. Però tot el que sigui obrir vies de discussió, que aprenguin a argumentar.... Encara que els resultats no siguin favorables i surtin coses que a nosaltres no ens agraden personalment, l'esforç d'argumentar, d'intercanviar opinions, etc.. Tot això ajuda molt a l'educació de valors. A l'institut, els valors els donem una importància cabdal. No només el departament de Ciències Socials, tot l'institut. Val a dir que som els capdavanters, potser perquè la matèria també ho dona. Però som tot l'institut. Tot hi que alguns professors més academicistes ens acusen de donar massa importància, per nosaltres és bàsic. I allà encara més, perquè no surten, no hi ha renovació d'idees. La geografia dona uns vessants importantíssims per educar en valors.

Validació

20-6-02

Validació oral. Està d'acord amb el contingut de la transcripció.

Entrevista 8

Model didàctic

- Quines són per a tu les principals finalitats de l'aprenentatge de les Ciències Socials?

Intento portar-ho cap a un model de geografia social. Tinc per referents els postulats de la Pilar Benejam i el departament de l'Autònoma. També treballo amb un grup de Rosa Sensat. Porto vuit anys fent cursets allà. Seria repetir-te el llibre d'Horsori. Serveix per pensar i participar en el món. Això és el més important. També serveix per preparar la selectivitat, perquè el pensar, explicar, justificar, el debatre.. Utilitzar la llengua com a vehicle... treballar la lectura compartida.... el pensar i discutir a classe sobre qüestions problemàtiques. Més que el tema, és la problemàtica.

- Quina relació creus que té l'ensenyament de la geografia amb l'educació en valors?

Hem passat de que el més important era el procediment, a que ara el més important és el valor. Al final els temes estan estructurats per buscar aquell valor. No pretenc arribar a la modificació de conducta, però sí a treballar les actituds, la participació, el respecte, la tolerància, la solidaritat... , així el més important: la capacitat crítica, i d'aquí arribar als conceptes, a l'organització del treball. Ara hi ha moltes jornades sobre valors. He deixat de ser un geògraf físic per arribar a convertir-me en un docent que està preocupat per aquestes qüestions: el pensament social, les dificultats per arribar a un pensament social, treballem els estereotips, veure d'on venen les idees prèvies i com deconstruir les idees prèvies, el racisme, condonació del deute extern.

-
- Quin és el contingut temàtic del programa/currículum que fas a classe?

A 3 i 4 geografia humana i econòmica. Demografia, ciutat, els sectors econòmics (el primari i el secundari serien com un antecedent o com un pas per a preparar el terciari que sembla que és el que més interessa, més treballen, el que més els enganxa i l'altre és el referent. Parlem d'una generació abans i de dues generacions abans. Després el que seria el poder: Catalunya, Espanya i Europa.

- Quins mètodes fas servir a classe?

Intento que sigui activa, a partir de la participació, que sigui bastant creativa i sobre tot basada en la recerca que ells fan. És una recerca assistida, però del que ells van portant, del que van trobant i això dona sentit al text. Perquè lo altre, predicar per predicar no té sentit. En comptes de ser jo el que faig les preguntes són ells els que fan les preguntes i entre tots intentem donar la resposta. També utilitzo les capacitats cognitivo-llingüístiques i la lectura cooperativa, el treball en grup i el treball cooperatiu.

Ús del medi local

- Sobre quins llocs treballes? Quines escales utilitzes? En quins temes?

Tal com està organitzat a l'escola i a l'editorial, començàvem del més proper al més llunyà. Vaig notar que tampoc tenia sentit, que coneixen més, per la TV i tot això, el llunyà que el proper. Es treballa en el mateix tema o en la mateixa problemàtica, diferents escales: l'escala teòrica, general, global; van després buscant exemples d'Europa, de Catalunya, d'àmbit mundial. Fem servir el diari per trobar exemples. L'escala local

la fem servir en aquest sentit, al diari. Què recull la premsa actualment sobre els problemes de la natalitat o sobre problemes econòmics? Van saltant d'espai en espai. En canvi al llibre de text si que toca Europa, doncs Europa. Espanya; doncs toca Espanya a nivell d'història per exemple. Els alumnes diuen: home, això són molts salts! Això és a tercer a quart ja estan habituats.

- A la teva programació del curs hi ha temes pensats per a ser realitzats com a recerques o activitats de participació sobre el medi local? Quins?

Barcelona Aula Oberta s'utilitza per treballar la ciutat. També en tots aquells temes que han d'anar a fer entrevistes. Fem un tema d'història oral i ho treballen al casal, el tema és la demografia, uns van a entrevistar a la tercera edat, altres van al món dels infants, a veure guarderies i uns altres van al món laboral, empreses. La demografia i l'economia es presten més a les entrevistes i enquestes. Ja m'he tret l'angoixa del temps. A segon de batxillerat ha d'estar tot fet. Entre tercer, quart i els variables, el què saber, què hem d'aprendre a fer i com hem de ser ho tenen clar, l'organització en treball de grup, el treball cooperatiu, el mapa conceptual, clarificar els objectius....van entrant. Atendre la diversitat... funciona d'aquesta manera.

- Hi ha temes que no tenen res a veure amb el medi local? Quins?

Si, en fem alguns, més en clau de classe magistral, tot i que es procura que sigui interactiva. Si ha temes que es despatxen en dos dies.

- Creus que és important l'estudi del medi local a aquest nivell? Per què?

En la motivació, primer de tot. Els enganxa molt. Amb allò que comences situant-los, relacionant amb la seva immediata. Aquell

exercici típic: quants fills tenen els teus avis, quants tenen els teus pares... i vosaltres, quants en tindreu? A llavors s'ho munten, veuen que allò els afecta, que la piràmide no és només una piràmide, sinó que al darrera de la piràmide hi ha unes persones. Quan van a parlar amb la gent gran, després fan una dramatització. L'un és una avia, l'altre és un avi que tenen una conversa, llavors surt els que els preocupa a ells. Aquí al darrera tenim un avi-parc, amb aquests avis que estan sols... llavors surt, perquè estan sols, el paper de la dona. També van als pares i els pregunten, perquè van tenir fills. Llavors impliquen també als pares. Van a la premsa... Aleshores les dades tenen sentit. D'altra manera és anar omplint, però no surt, no senten res. Això provoca la participació, crea interès, així només engegues la classe i ja està. Això és el que m'atreu de fer aquestes classes.

- Estàs d'acord en què l'aprenentatge a partir del medi local contribueix a l'educació per la ciutadania.

Sí, jo penso que sí. Després que hem treballat el racisme, aquí hi ha una ONG i després d'estudiar tot això hi ha gent que s'implica i va voluntàriament a fer educació de carrer, ajuden als immigrants a llegir... dediquen part del seu temps al voluntariat. Així s'impliquen i van establint com lligams.

Validació

Per telèfon, em diu que tot és correcte 22-5-02.

Entrevista 9

Model didàctic

- Quines són per a tu les principals finalitats de l'aprenentatge de les Ciències Socials?

És donar-se compte de què vol dir Ciències Socials, de que la societat la formen les persones, de que treballen...ensenyar com viu la gent.. entendre que els uns som diferents dels altres, posar en comú totes aquestes relacions, des del medi físic a altres aspectes. Les Ciències Socials els ensenyen a ser més oberts, a intentar ser crítics, a fer empatia. És molt important aprendre a saber-se posar al lloc de l'altre.

- Quina relació creus que té l'ensenyament de la geografia amb l'educació en valors?

Els serveix per poder entendre, perquè en determinats llocs passen determinades coses... entendre com el medi fa que les nostres cultures puguin ser molt diferents, però que alhora, es poden aprendre coses d'altres llocs o es poden aplicar coses que s'aprenen d'altres cultures. Aquesta és la relació fonamental. És una matèria que et permet treballar la quotidianitat i fer-los tocar de peus a terra.

- Quin és el contingut temàtic del programa/currículum que fas a classe?

A 3er primer fem població, a partir de retalls de diari i de la seva aportació personal, dient d'on eren els avis, tirant una mica de com l'home és itinerant i migra des de la prehistòria, per necessitat. Després

es fa la societat, com l'home és un home social i com s'organitza la societat al llarg del temps. Quines són les vies d'aprenentatge social... a través de què aprenem... Això es concreta en cada un dels períodes històrics. Després veiem com s'organitza aquesta societat a través de l'Estat i com s'organitza aquest estat a través del temps. Aquest són els comuns. Com a variables fem la geografia dels conflictes i un de Drets Humans. Jo m'he permès ser més lliberal en els crèdits variables. Fem un crèdit de Drets Humans més senzill i lligat a un contingut ètic i un de Geografia dels Conflictes que és de més profunditat. També hem fet un crèdit sobre Amèrica. Hem fet un crèdit de Catalunya Contemporània que arriba fins a la transició

- Quins mètodes fas servir a classe?

En els comuns sempre hi ha una explicació i una lectura i després s'intenta exemplificar allò que s'ha estudiat, a través d'un exercici concret. Intento sobre tot fer discussió a la classe, intento que ells puguin dir alguna cosa, que puguin participar. En els crèdits variables és on s'utilitzen metodologies més variades. En els crèdits variables elaboren dossiers de premsa, fem un projecte.. o si fan un treball monogràfic. En el treball dels conflictes, cadascú treballa un conflicte i ha de buscar informació sobre l'origen, personatges que intervenen. Fan una exposició oral i elaboren un dossier. En el crèdit sobre Amèrica hem fet un projecte. Entre tots dissenyem el guió i ells escullen els problemes i els temes que volen estudiar. Han de fer un dibuix d'Amèrica a partir de diferents temes que escollien: colonització, art, cultura, dictadures. En els de drets humans busquen una ONG cada un i veuen a què es dediquen, com s'hi pot participar. Als crèdits variables fem una mica de tot.

- Sobre quins llocs treballes? Quines escales utilitzes? En quins temes?

Treballa l'Estat Espanyol... En el tema drets humans, per exemple, les notícies que busquem solen ser d'aquí. Però depèn del que dona l'actualitat i això és molt variable. Hi ha notícies que sempre van sortint i altres que desapareixen. En la qüotidianeitat fas referència a l'àmbit Estat, però després pot ser molt ampli depèn dels temes que escollim per treballar, els atemptats, Palestina i Israel evidentment, Amèrica, pot ser el que queda més relegat és Àsia, l'Extrem Orient... En els crèdits comuns, al fer una programació cíclica pots fer referència per exemple al parlar de l'Estat al llarg del temps.. a Europa, a Àfrica... quan parles al subdesenvolupament tornes a fer referència a l'Àfrica subsahariana, al Sahel, Sudamèrica. Va surtin tot,.. per exemple quan parles d'indústria o parles de recursos, surt una mica tot

- A la teva programació del curs hi ha temes pensats per a ser realitzats com a recerques o activitats de participació sobre el medi local? Quins?

No gaire. Pot ser a primer cicle si que tendim més a fer una cosa més propera, per exemple en el crèdit de migracions de primer cicle aprofito molt la gent que tinc. Si tinc un pare algerià, una nena que és d'origen tailandès, filipí... això em serveix molt per col·locar aquestes històries dins. A 3er i 4art no ho faig tant. Les coses viscudes ens decantem més a fer-les a primer cicle, quan són més petits. Perquè els costa més abstraure i allunyar-se del seu món. Quan parles d'immigració que expliquin les seves experiències properes, serveix. Sobre tot en el tema de la immigració. A primer cicle es participa a l'audiència pública. Això va sortir en relació al tema del consens que es treballa des de fa temps a les tutories. Vam començar a fer un projecte d'escola per treballar les habilitats socials i ho centrem molt en la creació de normes de convivència a la classe, treballem el conflicte i el consens. L'audiència ens va molt be, perquè posar-se d'acord primer entre la gent de la classe i després anar a fora com a representant, aquest també és un valor molt important: saber-ho traspasar, posar-se d'acord. Als crèdits variables es fa la immigració que toca la qüestió geogràfica, un d'art,

combinat entre plàstica i socials, pel tema de l'art. També fem el Taller de l'historiador, que es tracta de treballar amb pistes, ens va molt be per treballar amb fons, per la qüestió del discurs, per treballar en grup. Als crèdits comuns a segon es fa l'agricultura i es fa la indústria. A tercer es fa demografia i població aquí, depèn de l'any i del curs es fa la visita d'una persona immigrant que donava una visió diferent de la immigració. Això era un programa del Centre de Recursos.

- Hi ha temes que no tenen res a veure amb el medi local? Quins?

La majoria

- Creus que és important l'estudi del medi local a aquest nivell? Per què?

Tot el que sigui posar-los en situació és positiu. Moltes vegades et sorprens, perquè són uns grans desconexors del que els envolta. I més els nens d'aquesta escola que viuen en un barri del que tenen molt poca necessitat de sortir. Desconeixen moltes coses de la resta de la ciutat. Com que al barri tenen de tot... Situar-los en l'espai local es fa molt a Primària, es fa el barri, la ciutat i nosaltres ja no ho trebalem. El que sí fem és situar-los, posar sempre l'exemple del que passa aquí, per exemple sobre taxes de natalitat, es parla primer del que passa aquí per després fer referència al que passa a fora.

- Estàs d'acord en què l'aprenentatge a partir del medi local contribueix a l'educació per la ciutadania.

Jo penso que sí. Tot el que sigui descobrir el que hi ha més enllà ajuda moltíssim. Per exemple quan es fa un intercanvi, perquè conèixer la gent et fa trencar tòpics, trencar tabús. L'audiència també ajuda al coneixement de l'altre i això és important.

Validació

Validació verbal. Hem diu que li sembla correcte, 3-6-02.

Entrevista 10

Model didàctic

- Quines són per a tu les principals finalitats de l'aprenentatge de les Ciències Socials?

Jo sempre dic que el de menys és el tema que tractem. M'és igual tractar un tema d'agricultura o de medi local... per això els continguts de coneixements són una mica igual. El que és important serien els procediments. Que es lo important que sàpiga el nano: que es sàpiga moure en el món en el que va. Això es lo important, el què seria l'objectiu. Que conegui la realitat a la que ell es trasllada. Segona, conèixer quines són les eines de les matèries que estan implicades a les Ciències Socials. I prou. Que ha de saber? M'és igual, m'és absolutament igual. Quan sigui més gran ja tindrà la maduresa per poder aprendre amb facilitat, ara no la té. Ara entén que Israel i Palestina estan en guerra i que aquesta guerra comença l'any 48. Això ho ha d'entendre ara perquè estem al 2002. I a l'any 95 havia d'entendre que lo de Iugoslàvia no era una cosa que passes perquè sí. Hem de fer ciutadans del món d'ara per tant hi ha coneixements que van lligats a la realitat en la que ens movem i hi ha uns procediments de les matèries que s'han de conèixer. Han de saber que el temps no ha estat sempre igual, que el món ha tingut moments de trasbalsament i de canvi, ha de saber que l'Àfrica, l'Àsia i Amèrica són continents amb unes característiques diferents, ha d'entendre quina és la realitat de Catalunya a través del temps, però sempre a nivell genèric.

- Quina relació creus que té l'ensenyament de la geografia amb l'educació en valors?

Abans parlàvem de que hem de fer ciutadans del món. Nosaltres som escola UNESCO, per tant el tema dels valors és un tema una mica obsessiu dins de la nostra escola. La qual cosa no vol dir que ens en sortim, perquè les contradiccions entre l'escola i la societat són fortes. Una societat protectora amb els nens porta a conflicte amb l'escola cada vegada més. Això, aquests últims anys ho estem patint. Quins serien els valors? El valor del respecte a l'altre, és un valor que a través de la geografia i de la història ha de sortir claríssimament, el valor de la solidaritat, el valor de la diferència. Hi insistim d'una manera genèrica a través de la matèria comuna i en els que s'expliciten en els crèdits variables.

- Quin és el contingut temàtic del programa/currículum que fas a classe?

L'escola va ser centre experimental de reforma. Aleshores es treballava amb materials propis, però ara hem vist que les nostres fotocòpies no poden competir amb l'oferta editorial i seguim la línia de Barcanova. Els temes que havíem dissenyat per setè i vuitè corresponien als segles XIX, XX i XXI. També hi ha els crèdits "La meitat mes un" que correspon al tema de democràcia, un altre crèdit que es deia "Immigrants com jo" que seria el fenomen migratori actual, partint de la realitat d'immigrant de tothom, el de "Hostafrancs m'agrada molt" que l'hem fet anys diferents sempre a base d'anar a trepitjar tot el barri i veure el tipus d'edificis que hi ha, el que eren abans i el que són ara. Des de fa dos cursos hem deixat aquests materials propis, perquè no són competitius avui i seguim els llibres de Barcanova. Això també és, perquè el mètode de les fitxes provoca una pèrdua de l'hàbit d'estudi, és millor quan hi ha un llibre. Amb el pas de la ESO al batxillerat teníem la sensació de que si utilitzàvem un llibre, això ajudaria més a que els nens agafessin l'hàbit d'estudi. Per tant, el llibre com a eina d'aprenentatge.

-
- Quins mètodes fas servir a classe?

Del tema que anem a tractar primer es fa un esquema a classe, a partir d'aquest esquema es donen uns conceptes bàsics; a partir d'aquests conceptes bàsics els alumnes han d'anar deduint tot el que és conseqüència d'aquest esquema bàsic. Hi ha diferències entre els cursos de nivell alt i els de nivell baix. En aquests ho has de fer tot molt pautat, perquè sinó es perden. Tenen una gran incapacitat d'abstracció. La composició del grup determina molt.

Ús del medi local

- Sobre quins llocs treballes? Quines escales utilitzes? En quins temes?

El més proper és exemple. Parlem d'escala mundial, concretem amb Catalunya i Espanya i exemplifiquem a casa nostra. Malgrat que jo teoritzaria tot lo contrari: partir de lo concret immediat per generalitzar. Però de fet aquest model no l'usem, excepte, per exemple quan fem un crèdit variable que es diu "Catalunya S. XX". A llavors sí. Llavors comences amb la foto dels avis i a partir de les fotos dels avis parlaràs dels seus espais més immediats i a partir d'aquests espais aniràs construint la història de les famílies i la història de Catalunya.

- A la teva programació del curs hi ha temes pensats per a ser realitzats com a recerques o activitats de participació sobre el medi local? Quins?

En els crèdits comuns és simplement l'exemple al medi local. Procurem a tots els temes, que surti el tema del més immediat. És fàcil perquè som un equip de professorat molt estable. Això fa que el coneixement del medi hi és per part de tot l'equip. Hi ha un crèdit variable que es diu

“Hostafrancs m’agrada molt” que l’objectiu és el coneixement del barri. Estem parlant d’Hostafrancs, Sants, Hospitalet, que es d’on ens venen els alumnes. Es treballa com Sants va ser agregat a Barcelona i quina és la transformació que ha sofert el barri. Això dona peu a veure el creixement urbà, la primera fase de la revolució industrial. Es fa també un crèdit “La meitat més un. Els límits de la llibertat” sobre la participació. Es fa amb una experiència del Districte, amb altres escoles, que suposa la transformació d’una zona degradada del barri. És com un joc de rol en el que el Districte fa una proposta i cada grup de 4 o 5 nanos representa una entitat del barri i han de negociar i fer propostes sobre que fer en aquesta zona del barri. Resulta relativament interessant. La participació dels nanos be, però en canvi és molt curiós perquè quan els van preguntar, perquè no posaven un grup de joves en el joc de rol van contestar: “Perquè als joves aquests temes no els interessin”. Per tant és molt interessant vist des de nosaltres com a mestres, però per els nanos no ho és gens; pels nanos segueix sent una cosa d’escola.

- Hi ha temes que no tenen res a veure amb el medi local? Quins?

Com que ara estem tensionats per l’estructura del llibre, cada tema és un capítol del llibre. L’últim tema “Un món desigual” en el que hauries de baixar al més concret de la nostra ciutat, de quart món, i veure que passa al barri... això no s’hi arriba. L’organització dels llibres de text fa que aquests temes que haurien de ser més de valors queden sempre en últim lloc de les programacions, perquè en el fons els temes de la demografia, els aliments, l’energia i la indústria, els serveis... tot això es considera més important. Els últims temes son els que ens queden curts, els del món de d’avui: la transició, la democràcia, viure en un món divers.

- Creus que és important l’estudi del medi local a aquest nivell? Per què?

Quan parteixes del mes immediat, de la seva vida... quan fem coses d'aquestes evidentment que "frapa"; evidentment que allò no és un coneixement extern a ell. Això queda dins del seu disc dur, d'una mena de memòria interna. I, en canvi, qualsevol dels altres temes que fem seran per oblidar. És claríssim que són per oblidar. El que passa que el concepte del que és més immediat per ell també és una mica complex, perquè no és el que nosaltres potser ens pensem que és el més immediat. Per ell el més immediat potser és La Maquinista, ara. On jo no he posat mai els peus. El problema està en què els meus punts de referència no són els seus punts de referència i nosaltres planifiquem des dels nostres punts de referència. Moltes vegades nosaltres desconeixem els seus elements de motivació.

- Estàs d'acord en què l'aprenentatge a partir del medi local contribueix a l'educació per la ciutadania.

No ho se. És les matèries o És l'actitud nostra? És les Socials o és el profe de matemàtiques? Vols dir que és igual la matèria? Hi ha matèries, com les Ciències Socials que es presten més, però igual pots ensenyar valors i després que et diguin: "Tu ets un dictador". Es poden transmetre els valors sense explicar-los. Em sembla que va més per aquí. Pel tipus de ciutat en el que estem a nivell de desestructuració familiar i consumisme. Això fa que aquests nois no tinguin límits; ningú no els posa límits. L'escola és l'únic lloc on se'ls demana que callin. Els valors no venen per la matèria, venen per altres llocs. No tot els que és cultura té valor positiu, hi ha coses que es transmeten fins i tot des dels ambients familiars que són estereotips i prejudicis. Quan un nen pensa que si a ell l'han pegat ell també ha de pegar, perquè els seu pare ho diu així, para, perquè estàs davant d'una estructura familiar i no hi ha res a fer. Això ara ho notem més que mai. En aquesta mateixa sala hem sentit a un pare dir a una nena: "Pues si tu piensas que el profesor es un cerdo, haces bien en llamarle cerdo!" Això no és una anècdota,

sinó que marca una tendència creixent. El paper del mestre ha canviat. La receptivitat del nanos respecte al que tu dius abans era més alta i era més alta perquè la família recolzava allò que tu deies

Validació

Ja saps que em tens a la teva disposició per si volguessis algun aclariment.

Tota entrevista deixa coses sense contestar, però jo tampoc se exactament el teu procediment. Ara jo afegiria coses diverses al que vaig dir, però no crec que aquest sigui el teu objectiu ja que utilitzes la transcripció literal, m'he limitat a que tingues sentit el que està transcrit, però repeteixo que si per escrit vols alguna cosa no hi tinc cap inconvenient. Ja veuràs que ho he posat en negreta i així ho puguis veure fàcilment.

Ja m'ho diràs.

Entrevista 11

Model didàctic

- Quines són per a tu les principals finalitats de l'aprenentatge de les Ciències Socials?

Aprendre a observar i a comprendre el que tenen al seu voltant. Desenvellar destreses i habilitats de percepció. Per exemple el paisatge urbà. Estan acostumats a veure'l, però no es donen compte del que és. Utilitza la geografia "com a excusa" i ho dic amb tot el respecte per la ciència geogràfica, per adquirir una formació humana. Des de la geografia treballem aspectes que tenen un component molt fort a nivell de valors. Aspectes de la geografia social, tema de les migracions, etc. Els dos objectius estan molt lligats. La geografia ofereix unes eines tant conceptuals com procedimentals molt apropiades.

- Quina relació creus que té l'ensenyament de la geografia amb l'educació en valors?

L'aprenentatge de continguts i valors van molt lligats. Els fenòmens que s'estan produint actualment... si no intentem posar-los damunt de la taula i desgranar-los una mica, els nois i noies es queden amb la imatge que allò no els afecta. La globalització per exemple. Pensen jo faig la meua vida, a mi no m'afecta, el meu espai és el mateix de sempre, la ciutat ha canviat, però no molt. Quan fan una sortida a Barcelona, per exemple em deien que van veure una Barcelona que no coneixien, van fer una observació d'uns elements que mai havien percebut.

-
- Quin és el contingut temàtic del programa/currículum que fas a classe?

Fem els temes clàssics de la matèria, població, ciutat, el paisatge, mediambient, l'intercanvi comercial, països desenvolupats i subdesenvolupats, Alhora d'organitzar una seqüenciació dels continguts a treballar de la geografia per batxillerat vaig intentar establir un fil conductor que està mes o menys consensuat amb altres persones d'altres instituts.

- Quins mètodes fas servir a classe?

La metodologia és tradicional. Jo no soc una persona innovadora. La majoria de les classes es fonamenten en la classe magistral: exposicions per part meva. Intento que no sigui avorrida. Va acompanyada pel suport pissarra o pel suport imatge. Vaig projectant diapositives de manera que les imatges siguin significatives pel meu discurs, perquè sigui mes amè i perquè la imatge ajuda a fixar els continguts. També utilitzo molt el vídeo, sobre tot programes enregistrats de la TV. Els 30 minuts. El problema de les pel·lícules és el temps. Per passar una pel·lícula necessites 3 sessions. Per això no ho faig. Costa trobar pel·lícules adequades. Combino les explicacions amb activitats de caràcter pràctic de curta durada que els lliuro amb el dossier de cada unitat. Per exemple la interpretació d'unes dades o d'un text, respondre unes preguntes. Hi ha altres de llarga durada que no es poden fer a classe, perquè es mengen massa temps. Seria per exemple escriure un article periodístic sobre les migracions a partir de diferents mètodes d'informació.

Ús del medi local

- Sobre quins llocs treballes? Quines escales utilitzes? En quins temes?

Segueixo les línies que venen determinades per la material en les orientacions didàctiques del Departament. S'intenta treballar les diferents escales. L'escala local, de l'espai més proper als alumnes, que en aquest cas és la ciutat de Sabadell; l'escala de comunitat autònoma; l'escala estatal, Espanya; alguns aspectes referits a Europa, tot i que no es l'escala que treballem més; i després l'escala món. Treballem més les escales local, Espanya i món que no pas la d'Europa. No es treballen escales locals diferents de la pròpia sinó és inserits en l'escala món. Quan treballem la població, per exemple, es treballa a nivell del món veient diferents tipologies de països, després posem la mirada a nivell estatal, a Espanya i després veiem que passa a Sabadell. Els països de món els utilitzem per establir les grans tipologies i després anem a veure com és la població a Espanya i a Sabadell. També treballem així el tema del paisatge. El fil conductor que faig servir és començar per les unitats vinculades amb l'espai en tant que escenari de les nostres activitats, l'espai com a recurs per aquestes activitats i aquest que és més relacionat amb la geografia física amb un marcat caràcter mediambiental, hi ha la unitat de paisatge que s'enfoca com a la interacció observable entre les persones i el món. Quan treballem aquest tema també fem el mateix plantejament: l'observació de paisatges llunyans a partir de diapositives i aleshores es va baixant d'escala fins a lo més proper. Aquest que el podem treballar directament, l'anem a observar. Hi ha una activitat que els agrada molt, pel seu compte, anar per grups a observar diferents tipus de paisatges de Sabadell. El paisatge industrial, els diferents tipus de paisatge urbà, el nucli antic, els espais de serveis. Han de fer un reportatge fotogràfic que es posa en un mural i a classe tot el grup, coneix els diferents paisatges. Un altre exemple seria els intercanvis comercials. Dins del sector terciari treballem el comerç. Es planteja a escala món, a escala estatal i després anem al port comercial de Barcelona a veure com es concreta tot això, a veure quines modificacions ha patit aquest espai, quines característiques te l'espai

de les comunicacions i l'intercanvi. Es parteix del més general per veure com es concreta en lo particular.

- A la teva programació del curs hi ha temes pensats per a ser realitzats com a recerques o activitats de participació sobre el medi local? Quins?

De sortides en fem quatre en tot el curs. Una per treballar espais naturals quan anem a Collserola, vinculada al primer bloc dedicat al mediambient; la sortida de les àrees i funcions urbanes; la de les àrees de Sabadell que és la que fan pel seu compte; una lligada a les activitats del sector primari i del sector secundari. Anem a veure una empresa que és tota una institució, La Codorniu, que ens permet veure paisatge agrari pel camí i tot el procés d'elaboració del cava; la sortida del port comercial de Barcelona. Algun any hem fet també la de la tèrmica i la depuradora del Besòs. És una activitat muntada pel CCCB. És una meravella absoluta.

- Hi ha temes que no tenen res a veure amb el medi local? Quins?

Si per manca de temps. Hi ha temes més d'aula. El bloc de geopolítica és un bloc d'aula. Jo intento pal·liar-ho utilitzant el vídeo: les zones franques, situació dels immigrants a Europa. Però és gairebé imprescindible fer referència al medi local perquè sinó el tema no els enganxa. Díficilment els estires. Costa moltíssim que aquests nois estiguin al dia sobre les quatre notícies fonamentals. Llegeixen el diari per imperatiu, si no, no.

- Creus que és important l'estudi del medi local a aquest nivell? Per què?

És més motivador per ells. Perquè és el seu. No és el mateix l'entelèquia que pot representar *l'sky line* de Nova York que el d'aquí. Allò que està a la pantalla és atractiu però alhora és llunyà. No ho

troben seu. Si estudien la seva ciutat això és molt més proper. Són espais que són familiars, que es reconeixen, que són els seus espais en definitiva i per tant els interessa i els arriba més. Després l'altre motiu és d'ordre pràctic: està més a prop, és més fàcil d'anar-hi. Són activitats menys costoses a tots nivells. La interiorització dels aspectes o continguts de tipus procedimental, és a dir, aquells vinculats amb la capacitat d'observació, d'obtenir una informació a través de l'observació de l'espai geogràfic, crec que s'interioritza amb una major intensitat, s'hi fixen més quan es treballa sobre el medi local. No dona temps a fixar els continguts conceptuals perquè aquests se'n van.

- Estàs d'acord en què l'aprenentatge a partir del medi local contribueix a l'educació per la ciutadania.

Indubtablement. Jo d'això n'estic convençuda. A la sortida a Barcelona, quan ens passejaven pel Raval i quan es van veure que al seu voltant de cada 10 persones 8 eren d'altres cultures, que això es notava pels aspectes externs del vestir, els trets físics.... Fins aquell moment no havien tingut plena consciència del que significava la immigració. Amb què em fonamento quan dic que l'àmbit local té un impacte molt més gran? : Quan els parles i veuen en xifres l'augment del procés migratori, no ho entenen si això no forma part de la seva vida. Això va canviar radicalment el dia de la sortida. Després em deien: sí, si que el tema de la immigració és un tema que cal que ens hi posem; com a ciutadans i ciutadanes és un repte que tenim damunt de la taula. Hi ha aspectes positius i aspectes negatius o més que negatius, més conflictius. Fins que no hi ha aquesta percepció no hi ha aquesta mobilització, una interiorització més intensa.

Validació

Resposta per e-mail del 18-04-02

En general la transcripció em sembla bé. Només en la resposta 4 (metodologia) caldria matisar l'afirmació "jo no sóc una persona innovadora" perquè dit així es pot interpretar que sóc contrària al canvi i a la renovació de manera general, i això no és cert. D'altra banda, l'alumnat que fa les pràctiques del CQP m'ha fet adonar que no és cert que predomini sempre la classe magistral, sinó que utilitzo força el mètode socràtic.

Finalment, també caldria destacar la influència de factors externs en la metodologia, és molt clara la incidència de les PAU en la Geografia de batxillerat: hi ha una programació i cal desenvolupar-la sencera.

Si necessites quelcom ja saps on em pots trobar. A reveure!

Entrevista 12

Model didàctic

- Quines són per a tu les principals finalitats de l'aprenentatge de les Ciències Socials?

Que entenguin el món en el que viuen, no només en el sentit de l'entorn més immediat... que entenguin i s'habituin a interrelacionar una sèrie de variables. Fins ara tenen un coneixement parcial de coses... tenen peces de "puzzle" i el que cal és que les acabin d'encaixar. Quan encaixen no és només un coneixement geogràfic sinó que hi ha una colla de coses de caràcter històric..... Que entenguin els processos, la transformació i la incidència sobre l'entorn. Jo faig la geografia de 2on de batxillerat. Estàs molt condicionat per la selectivitat. Els alumnes estan molt més motivats que els de l'any passat, perquè en un 80 % es presenten a la selectivitat. Això per ells és clarament un estímul per estar al màxim rendiment dins de la matèria. Cosa que no passava l'any passat, perquè hi havia molts alumnes que anaven a cicles formatius de grau superior. Estem treballant en unes condicions òptimes en aquest sentit. La meva feina és intentar lligar uns temes amb altres. Que no puguin veure unitats compartimentades, sinó que tot forma part del seu entorn....que entenguin el seu entorn, que entenguin el món on viuen, que entenguin la problemàtica que hi ha i sobre tot que entenguin les derivacions de caràcter mediambiental. El llibre va molt en aquesta línia, si estudia les activitats econòmiques, per exemple, sempre inclou l'impacte sobre el medi. Abans havia utilitzat materials propis, del grup DIESPAI que tendien a reduir els continguts i carregar sobre tot els procediments i la comprensió. Fugíem de la geografia de caràcter descriptiu que s'acostuma a fer per potenciar i

arribar a la interpretació dels fets. Avui et diria que això a la ESO és bastant difícil. Al batxillerat ho podem fer.

- Quina relació creus que té l'ensenyament de la geografia amb l'educació en valors?

Això es pot fer des de qualsevol material perquè els valors que volem transmetre.... a 2on, per exemple, el de rigor és important per algú que es vulgui formar de cara a uns estudis superiors. Rigor, rigor científic en el sentit de que les coses no es poden fer per sobre. Hi ha d'haver una petita investigació d'un fet. Es presenten casos i a partir d'aquests casos han de fer una petita investigació, analitzen una sèrie de dades i variables i arriben a unes conclusions i després poden extrapolar aquests coneixements en un altre àmbit o entorn que no sigui tan immediat. Un altre valor és el de respecte, la responsabilitat que tenim sobre l'entorn i sobre el medi. No són valors que s'adquireixen a 2on i amb aquesta matèria sinó que és tot un procés d'aprenentatge des d'altres matèries.

- Quin és el contingut temàtic del programa/currículum que fas a classe?

A l'institut estem canviant la programació. Ara la geografia es fa a Batxillerat i a segon cicle d'ESO es fa història. Amb la nova programació que s'ha introduït a primer cicle, això canviarà, però encara no hi hem arribat. Seguim el llibre de Barcanova. El vam escollir, perquè era el que més s'adaptava a les propostes que es feien a la selectivitat. No vol dir que el segueixi al 100 %. Hi ha apartats més ben treballats i altres, menys. La població, la ciutat, l'urbanisme, l'activitat econòmica, el tema del medi físic relacionat amb l'activitat econòmica, el tema d'Europa; el tema, per exemple de fronteres, d'estats, de nacions. Hi ha uns temes que tenen una vessant antropològica i una vessant històrica o política.

-
- Quins mètodes fas servir a classe?

Bàsicament molt procedimental. Sempre intento, encara que no sempre ho puc fer per manca de temps, suggerir uns materials d'anàlisi, que poden ser una gràfica o poden ser mapes (el mapa ha de sortir, perquè és el principal instrument que tenim a la geografia), fotografies aèries. Llavors fer l'anàlisi a partir d'això. Després ja arribarem al llibre amb una lectura que respongui, però prèviament si puc plantejo una pregunta a la classe. Fem uns exercicis i després arribem a unes conclusions que s'adaptin al que diu el llibre. De vegades no tinc la sort de tenir tant de temps per poder treballar així. També hi ha temes que donen més de sí que altres. El que si faig és que quan hi ha coses de tipus conceptual que vull explicar i que sigui ràpid el que faig és donar-los uns mapes conceptuals o uns organigrames, a les hores a partir d'aquí es discuteix el que s'està veient. Això funciona molt i ho agraeixen, perquè ajuda a estudiar. També els ajuda a estructurar un text de cara a l'examen de la selectivitat, perquè el que els costa més és estructurar un tema. I això els ajuda en totes les matèries. Jo treballo molt amb organigrames. Que els nanos sàpiguen fer mapes conceptuals i organigrames, perquè entenguin de què estan parlant. Tenen una tendència a estudiar sense entendre. També és el que se'ls exigeix des d'altres matèries.... memoritzar continguts que és el més fàcil. Llavors tenen molta dificultat a estructurar bé un tema.

Ús del medi local

- Sobre quins llocs treballes? Quines escales utilitzes? En quins temes?

Si puc sempre parteixo d'una escala petita ...si és un fenomen mundial, doncs mundial. Parlem de problemes amplis, per anar aproximant, si convé i arribar a l'anàlisi del nivell local. Passarien del nivell mundial a un nivell regional, Europa, països desenvolupats i subdesenvolupats,

per exemple en el tema de població... que passa a Espanya, que passa a Catalunya. El que sempre surt és Catalunya com a referent més local. Sempre que puc treballo un mateix tema a diferents escales.

- A la teva programació del curs hi ha temes pensats per a ser realitzats com a recerques o activitats de participació sobre el medi local? Quins?

L'escala municipi no s'utilitza a la matèria. Al centre hi ha una persona que fa crèdits de síntesi a partir de l'Hospitalet. L'any passat van fer quina és la percepció que tenen la gent de fora de l'Hospitalet de la nostra ciutat. Van fer moltes entrevistes. S'ha per fer treballs més específic de recerca: l'estudi d'algun barri concret, Bellvitge... Això es fa com a treball de recerca, no dins de l'assignatura. Representa dedicar-hi moltes hores i anem molts curts de temps.

- Hi ha temes que no tenen res a veure amb el medi local? Quins?

En tots els temes de la matèria s'arriba a Catalunya com a referent més proper.

- Creus que és important l'estudi del medi local a aquest nivell? Per què?

Arriben amb una visió una mica deformada, perquè s'ha abusat molt de treballar aquest tema (l'entorn proper) a nivells molt primaris, a l'escola. A les hores s'ha vist a nivell descriptiu. S'ha gastat l'element motivador. Si aleshores tornes a reprendre el seu entorn, et diuen "escolta'm això ja ho vam fer". Encara que tu saps perfectament que no és el mateix, però d'entrada et queda descartat. Si a primer cicle d'ESO fan el delta del Llobregat a nivell descriptiu, després el vols tornar a fer com a treball de recerca i no funciona, tot i que hi ha un munt de coses que són diferents. El treball queda com desvirtuat d'entrada.

-
- Estàs d'acord en què l'aprenentatge a partir del medi local contribueix a l'educació per la ciutadania.

Francament no sé que dir a aquesta pregunta, perquè potser no tinc prou elements d'anàlisi. No he treballat geografia a la ESO. A primer sí, i era la típica geografia descriptiva. No he tingut oportunitat de treballar un altre tipus de geografia. Potser amb alguns alumnes sí, però n'hi ha molts que no poden passar d'un nivell absolutament descriptiu. Fins i tot a quart. No vol dir que renunciem a la comprensió, però és que hi ha gent que no pot i gent que no vol. Tenim un quart d'adaptació en al que alguns alumnes els costa arribar a l'hora. Ja comencem per aquí. Faltes d'assistència, retards, manca total d'hàbits... Són alumnes que han arribat a quart d'ESO amb tot insuficient. No tenen aprovat el primer cicle i tercer, un desastre, evidentment. El que estem fent ara amb primer són els països del món. Com que tenen una memòria esplèndida els encanten aquestes coses de memoritzar i així poden fer alguna cosa que els surti bè. Això també serveix, perquè sàpiguen on està el Marroc perquè sinó no ho saben. Ells poden tenir les seves idees preconcebudes sobre els marroquins però no saben on està el Marroc, ni que és, què passa al Marroc, ni res d'això. Una de les coses que hem fet és veure la necessitat de mà d'obra que tenim aquí, estudiar les piràmides d'edat i veure com aquí falta gent, que allà els en sobra i que és un país amb unes condicions.... No se si ho han arribat a entendre, però almenys anem a desmuntar aquests *clixés*. Però hem hagut de començar per localitzar el país, perquè no ho saben. El que pots fer és poca cosa. A aquests no els demanis ni interrelacionar, ni fer una reflexió sobre les coses. Els pots raonar algunes coses, però t'adones que ells segueixen amb la seva idea fixa i ja està, sobre tot per mimetisme amb els grups amb els que es relacionen. Els aprenentatges del carrer pesen molt. Ells s'han de sentir identificats amb una gent. Si no comparteixen aquelles idees es queden sols; no els interessa tampoc.

Validació

E-mail del 6-6-02

Araceli,

Em sap molt de greu no haver contestat el teu E-mail abans, però la malaltia d'un familiar molt pròxim i un seguit d'obligacions que s'han presentat en els dos darrers mesos, m'han fet anar de bòlit i no he trobat el moment de revisar amb l'atenció que calia l'entrevista.

Trobo les respostes molt llargues i suprimiria algunes línies que em semblen reiteratives o poc clares:

Pregunta: "Quines són per a tu les principals finalitats de l'aprenentatge de les C.S.?"

Suprimiria el següent de la meua resposta:

1r. paràgraf des de "Quan encaixen no és només un coneixement..... fins al punt i apart.

Introduiria una modificació en el 2n. paràgraf. A partir de la segona línia on diu " Els alumnes estan molt més motivats que els de l'any passat" continuaria així: En un 80% es presenten a la selectivitat, cosa que no passava el curs anterior perquè hi havia molts alumnes que s'orientaven cap a cicles formatius de grau superior. Estem treballant en unes condicions òptimes en aquest sentit. A classe seguim el programa amb el suport d'un llibre de text. Jo pretenc que entenguin el món on viuen, la problemàtica que hi ha. Fem especialment èmfasi en els problemes de tipus medioambiental, s'estudien les seves causes i les seves conseqüències.

Abans havia treballat la geografia de 2n. de BUP amb materials d'elaboració pròpia, del grup DIDESPAI. Molt abans de la "reforma" nosaltres ja presentàvem la matèria de forma molt procedimental.

Fugíem de la geografia de caràcter descriptiu que s'acostumava a fer per potenciar la interpretació dels fets geogràfics. Avui et diria que això, a l'ESO, és bastant difícil. Al batxillerat ho podem fer.

Pregunta: "Quina relació creus que té l'ensenyament de la geografia amb l'educació en valors?"

A la primera línia on diu material ha de dir matèria. La meva resposta la simplificaria així:

Això es pot fer des de qualsevol matèria. A segon de batxillerat alguns dels valors que volem transmetre són: el rigor, rigor científic en l'anàlisi d'una sèrie de dades o variables per arribar a unes conclusions i després extrapolar aquests coneixements a un altre àmbit o entorn que no sigui tan concret o immediat. Un altre valor és el respecte, la responsabilitat que tenim de preservar el medi.

Com pot veure, no són valors que només s'adquireixen a 2n de batx. i en l'àmbit exclusiu d'una matèria.

Pregunta: Quin és el contingut temàtic del programa que fas?

Reduiria la resposta així:

A 2n de batxillerat seguim el llibre de l'ed. Barcanova. El vam escollir, perquè era el que més s'adaptava a les propostes que es feien a la selectivitat. Els temes tractats són la demografia, l'urbanisme, les activitats econòmiques, les comunicacions i els transports, la Unió Europea, l'organització política del territori...Hi ha temes que tenen una vessant antropològica i una vessant històrica.

Pregunta: Quins mètodes fas servir a classe?

De la meva resposta suprimiria a partir de la cinquena línia on diu: "Llavors fer l'anàlisi.... fins a plantejo una pregunta a la classe."

A l'onzena línia on diu " que vull explicar i que sigui ràpid" diria: que vull explicar i tinc poc temps.

Abans del punt i a part suprimiria un línia i mitja. Ho deixaria de la següent manera: També els ajuda a estructurar un tema de cara a l'examen de la selectivitat i ho podem aplicar a d'altres matèries.

Suprimiria tot el darrer paràgraf.

Pregunta: "Sobre quins llocs treballes? quines escales utilitzes...?"

Ho deixaria de la següent manera:

Parlem de problemes a escala mundial o regional. Si convé, en fem una aproximació a escala local. Catalunya sempre és un referent molt important.

Pregunta: "Creus que és important l'estudi del medi local...?"

Només suprimiria, a la segona línia, ..."a nivells molt primaris"...

Pregunta: " Estàs d'acord en què l'aprenentatge a partir del medi local contribueix a l'educació per la ciutadania?"

Després del primer paràgraf, a la cinquena ratlla del segon, .."El que estem fent ara" continuarà així: ...són els països del món. Suprimim Des d'on diu "Com que tenen una memòria..... fins a que els surti bé".

A continuació, tres ratlles més avall de l'anterior, suprimiria des de "Una de les coses que hem fet....fins a ...per localitzar el país, perquè no ho saben". A continuació on diu " En aquests no els demanis ni interrelacionar..." ha de dir: A aquests alumnes no els demanis ni interrelacionar....

Per a qualsevol aclariment més no dubtis a demanar-m'ho. Aquesta vegada et contestaré ràpidament.

Disculpa les molèsties que el meu retard en la resposta t'ha pogut ocasionar.

Cordialment,

ANNEX 6

**DADES DE L'APARTAT DE L'ENTREVISTA:
"REQUERIMENTS PER LA RECERCA"**

Pauta

Requeriments de la recerca

Documentació de programació	Documents de la Generalitat	39
	Documentació produïda pel centre	40
	Llibre de text	41
	Documentació produïda pel professor	42
Material didàctic	Llibre de text	43
	Llibres de consulta	44
	Materials alternatius	45
	Audiovisuals	46
	Internet	47
	Material produït pel professor	48
	materials de la premsa	49
	Atlas i cartografia fotocopiada	50
	Fonts estadístiques	51
	Materials produïts pels alumnes	Fulls d'exercicis
Llibreta		53
Dossier temàtic		54
Dossier de trimestre		55
Monografies		56
Murals		57
Produccions àudio-visuals i multimèdia		58

Disponibilitat

Accés al material del centre i del professor	Sí	59
Accés al material dels alumnes	Sí	60
Entrevistar i fer exercicis amb alumnes	Sí	61
Li agradaria participar com a cas d'estudi	Sí	62
Veu factible el mètode proposat	Sí	63

Graella de resultats

Professores/ors	Requeriments per la recerca																										
	Document.				Material Didàctic										Materials dels alumnes								Disponibilitat.				
	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63		
1.	x	x	x	x	x		x				x	x				x	x				x	x	x	x	x		
2.	x	x		x		x	x	x	x		x	x				x		x		x	x	x	x	x	x		
3.	x	x		x	x	x	x			x	x		x		x						x	x	x	x	x		
4.			x				x		x			x			x	x					x	x	x	x	x		
5.	x	x			x			x						x							x	x	x	x	x		
6.		x	x						x	x		x		x				x			x	x	x	x	x		
7.		x						x		x	x					x	x				x	x	x	x	x		
8.		x	x				x			x				x							x	x	x	x	x		
9.			x	x	x				x		x	x			x				x		x	x	x	x	x		
10.		x	x		x		x				x				x	x		x			x	x	x	x	x		
11.								x								x					x	x	x	x	X		
12.	x		x		x					x	x		x	x	x						x	x	x	x	X		

ANNEX 7

**ENTREVISTES CODIFICADES PER VARIABLES I
CATEGORIES**

1. Model Didàctic

1.1. Finalitats.

Pregunta: Quines són per a tu les principals finalitats de l'aprenentatge de les Ciències Socials?

1.1.1. Desenvolupar-se humanament

E 1	<ul style="list-style-type: none">• El més important a aconseguir és la coherència com a persones.• Utilitzo la geografia "com a excusa" i ho dic amb tot el respecte per la ciència geogràfica, per adquirir una formació humana.
E 2	<ul style="list-style-type: none">• Jo faig individus per la societat. Estic molt lluny d'allò de jo ensenyo això, o allò. Ho tinc molt clar: jo faig persones.
E 4	<ul style="list-style-type: none">• Per mi és més important que serveixin, perquè ells es preparin i siguin crítics, que no uns continguts. Cada vegada he anat adonant-me més de que els alumnes no saben matèries com geografia i història. Els costa molt. El que faig és que agafin textos i facin esquemes. Que a partir de les Ciències Socials agafin mètodes. I sobre tot que siguin crítics.
E 5	<ul style="list-style-type: none">• D'altra banda, com totes les altres àrees de coneixement, les Ciències Socials són un mitjà de desenvolupament de les persones.
E 6	<ul style="list-style-type: none">• Que posin en dubte el que hi ha, però, a partir del que hi ha, generin coneixement, generin preguntes. Aprendre a formular preguntes és clau. Molt més que entomar totes les respostes. A partir de petites recerques o investigacions poden arribar a construir el seu coneixement.
E 7	<ul style="list-style-type: none">• Donar-los elements que els hi facin més fàcil interpretar la informació rebuda.
E 9	<ul style="list-style-type: none">• És donar-se compte de què vol dir Ciències Socials, de que la societat la formen les persones, de que treballen..., ensenyar com viu la gent.• Les Ciències Socials els ensenyen a ser més oberts, a intentar ser crítics, a fer empatia.

1.1.2. Ubicar-se socialment

E 2	<ul style="list-style-type: none">• Per saber on estan i una miqueta què volen. Per conèixer la societat on viuen a tots nivells.
	<ul style="list-style-type: none">• Un segon pas seria formar-se opinió de la societat on s'ha de bellugar. Son alumnes que segurament el curs vinent ja estaran treballant.... Per això moltes vegades parlem molt de món del treball. De sindicats i tot això.
E 5	<ul style="list-style-type: none">• Una és que les persones som uns éssers socials i, per tant, des de les ciències socials els alumnes aprenen a comprendre el medi social en el qual viuen, a integrar-se, a valorar-lo, a desclassar-se, i tot el que vulgueu...
	<ul style="list-style-type: none">• Les Ciències Socials haurien d'incidir, perquè els alumnes coneguessin al màxim el seu medi geogràfic, el seu medi històric, el seu medi artístic, el seu medi social i això els hi servís per conèixer, apreciar...etc.
E 6	<ul style="list-style-type: none">• Jo crec que els alumnes viuen al món en un lloc concret, en un espai concret, en una societat democràtica i els hem d'ensenyar, com a ciutadans, a tenir aquesta capacitat crítica, a aprendre durant tota la vida
E 7	<ul style="list-style-type: none">• Que les Ciències Socials els proporcionin elements per entendre on viuen, el món en el que viuen, perquè passen les coses... i que, en el cas de la geografia els proporcionin els codis suficients perquè desxifrin les notícies, el que senten a la radio, el que surt al diari, el que els envolta.
E 8	<ul style="list-style-type: none">• Serveix per pensar i participar en el món.
E 11	<ul style="list-style-type: none">• Aprendre a observar i a comprendre el que tenen al seu voltant. Desvetllar destreses i habilitats de percepció. Per exemple el paisatge urbà. Estan acostumats a veure'l, però no es donen compte del que és.
E 12	<ul style="list-style-type: none">• Que entenguin el món en el que viuen, no només en el sentit de l'entorn més immediat... que entenguin i s'habituin a interrelacionar una sèrie de variables. Fins ara tenen un coneixement parcial de coses... tenen peces de "puzzle" i el que cal és que les acabin d'encaixar.
	<ul style="list-style-type: none">• Que entenguin els processos, la transformació i la incidència sobre l'entorn.
	<ul style="list-style-type: none">• La meua feina és intentar lligar uns temes amb altres. Que no puguin veure unitats compartimentades, sinó que tot forma part del seu entorn....que entenguin el seu entorn, que entenguin el món on viuen, que entenguin la problemàtica que hi ha, i sobre tot que entenguin les derivacions de caràcter mediambiental.

1.1.3. Comprendre les interaccions local-global

E1	<ul style="list-style-type: none">• El saber veure el món, interpretar-lo, no jutjar-lo, opinar.
E7	<ul style="list-style-type: none">• Que les Ciències Socials els proporcionin elements per entendre on viuen, el món en el que viuen, perquè passen les coses... i que, en el cas de la geografia els proporcionin els codis suficients perquè desxifrin les notícies, el que senten a la radio, lo que surt al diari, lo que els envolta. Donar-los elements que els hi facin més fàcil interpretar la informació rebuda.
E 9	<ul style="list-style-type: none">• Entendre que els uns som diferents dels altres, posar en comú totes aquestes relacions,• Les Ciències Socials els ensenyen a ser més oberts, a intentar ser crítics, a fer empatia. És molt important aprendre a saber-se posar al lloc de l'altre.
E 10	<ul style="list-style-type: none">• El que és important serien els procediments. Que es lo important que sàpiga el nano: que es sàpiga moure en el món en el que va. Això es lo important, el que seria l'objectiu. Que conegui la realitat a la que ell es trasllada.• Ara entén que Israel i Palestina estan en guerra i que aquesta guerra comença l'any 48. Això ho ha d'entendre ara perquè estem al 2002. I a l'any 95 havia d'entendre que lo de Iugoslàvia no era una cosa que passés perquè sí. Hem de fer ciutadans del món d'ara per tant hi ha coneixements que van lligats a la realitat en la que ens movem i hi ha uns procediments de les matèries que s'han de conèixer.• Ha de saber que l'Àfrica, l'Àsia i Amèrica són continents amb unes característiques diferents, ha d'entendre quina és la realitat de Catalunya a través del temps,
E 12	<ul style="list-style-type: none">• Que entenguin el món en el que viuen, no només en el sentit de l'entorn més immediat... que entenguin i s'habituin a interrelacionar una sèrie de variables. Fins ara tenen un coneixement parcial de coses... tenen peces de "puzzle" i el que cal és que les acabin d'encaixar. Quan encaixen no és només un coneixement geogràfic sinó que hi ha una colla de coses de caràcter històric..... Que entenguin els processos, la transformació i la incidència sobre l'entorn.

	<ul style="list-style-type: none"> • La meva feina és intentar lligar uns temes amb altres. Que no puguin veure unitats compartimentades, sinó que tot forma part del seu entorn....que entenguin el seu entorn, que entenguin el món on viuen, que entenguin la problemàtica que hi ha i sobre tot que entenguin les derivacions de caràcter mediambiental.
	<ul style="list-style-type: none"> • Jo pretenc que entenguin el món on viuen, la problemàtica que hi ha. Fem especialment èmfasi en els problemes de tipus mediambiental, s'estudien les seves causes i les seves conseqüències.

1.1.4. Aprendre a Participar en la societat

1.1.4.1. En general

E 10	M'és igual tractar un tema d'agricultura o de medi local.... per això els continguts de coneixements són una mica igual. El que és important serien els procediments. Que és important que sàpiga el nano: que es sàpiga moure en el món en el que va.
E 11	Aprendre a observar i a comprendre el que tenen al seu voltant. Desvetllar destreses i habilitats de percepció. Per exemple el paisatge urbà. Estan acostumats a veure'l, però no es donen compte del que és.

Subcategoria 1.1.4.1. Capacitats cognitivollingüístiques

E 8	<ul style="list-style-type: none"> • Utilitzar la llengua com a vehicle... treballar la lectura compartida... el pensar i discutir a classe sobre qüestions problemàtiques.
-----	--

Subcategories 1.1.4.2. Capacitats d'interacció global

No hi ha referències

1.1.5. Desenvolupar una actitud de corresponsabilització social

No hi ha referències

1.1.6. Educar en valors

E 1	<ul style="list-style-type: none">• Normalment extrapolant el que veuen d'història i de geografia a alguna cosa concreta. I bastant en valors. En els fons els continguts són molt de valors. És clar que també hi ha tots els altres, però acabes prioritizant, a l'hora de donar més força, els valors.
E 11	<ul style="list-style-type: none">• Des de la geografia treballem aspectes que tenen un component molt fort a nivell de valors.• Aspectes de la geografia social, tema de les migracions, etc. Els dos objectius estan molt lligats. La geografia ofereix unes eines tant conceptuals com procedimentals molt apropiades.

1.1.7. Altres

E12	<ul style="list-style-type: none">• Jo faig la geografia de 2on de batxillerat. Estàs molt condicionat per la selectivitat. Els alumnes estan molt més motivats que els de l'any passat, perquè en un 80 % es presenten a la selectivitat. Això per ells és clarament un estímul per estar al màxim rendiment dins de la matèria. Cosa que no passava l'any passat, perquè hi havia molts alumnes que anaven a cicles formatius de grau superior. Estem treballant en unes condicions òptimes en aquest sentit.• El llibre va molt en aquesta línia, si estudia les activitats econòmiques, per exemple, sempre inclou l'impacte sobre el medi. Abans havia utilitzat materials propis, del grup DIESPAI que tendien a reduir els continguts i carregar sobre tot els procediments i la comprensió. Fugíem de la geografia de caràcter descriptiu que s'acostuma a fer per potenciar i arribar a la interpretació dels fets. Avui et diria que això a la ESO és bastant difícil. Al batxillerat ho podem fer.
-----	--

1.2. Valors

Pregunta: Quina relació creus que té l'ensenyament de la geografia amb l'educació en valors?

1.2.1. Intensitat

1.2.1.1. Molt Alta

E 1	<ul style="list-style-type: none">• Molta. Tota, és que suposo que per això no soc profe de mates, perquè en les mates no vaig saber veure prou els valors, per això vaig decantar-me per les socials.
E 7	<ul style="list-style-type: none">• Jo crec que en té molta. Moltíssima.• Es que si no pensés així em sentiria molt malament. Pensaria que no serveix per res la feina que faig.
E 8	<ul style="list-style-type: none">• Hem passat de que el més important era el procediment, a que ara el més important és el valor. Al final els temes estan estructurats per buscar aquell valor.• He deixat de ser un geògraf físic per arribar a convertir-me en un docent que està preocupat per aquestes qüestions: el pensament social, les dificultats per arribar a un pensament social.
E 10	<ul style="list-style-type: none">• Abans parlàvem de que hem de fer ciutadans del món. Nosaltres som escola UNESCO, per tant el tema dels valors és un tema una mica obsessiu dins de la nostra escola.• L'organització dels llibres de text fa que aquests temes que haurien de ser mes de valors queden sempre en últim lloc de les programacions, perquè en el fons els temes de la demografia, els aliments, l'energia i la indústria, els serveis... tot això es considera més important. Els últims temes son els que ens queden curts, els del món de d'avui: la transició, la democràcia..., viure en un món divers.
E 11	<ul style="list-style-type: none">• Des de la geografia treballem aspectes que tenen un component molt fort a nivell de valors.• L'aprenentatge de continguts i de valors va molt lligat..

1.2.1.2. Alta

E 5	<ul style="list-style-type: none">• Fonamentalment, cal ensenyar a respectar tot allò que forma part del patrimoni natural i social.
E 6	<ul style="list-style-type: none">• Jo crec que la geografia té molt a dir. El tema de la consciència dels processos migratoris i de la societat multicultural és clau. Després hi ha tot el tema cultural que també és molt important.
E 9	<ul style="list-style-type: none">• Aquesta és la relació fonamental. És una matèria que et permet treballar a

	quotidianeitat i fer-los tocar de peus a terra.
--	---

1.2.1.3. Mitja

E 2	<ul style="list-style-type: none"> • Les classes de tutoria es converteixen en agafar els temes que s'han treballat a socials i allargassar-los. I muntar debats. Procuo relacionar-ho.
E 3	<ul style="list-style-type: none"> • És una manera d'apropar la societat als alumnes i per això la millor assignatura és la geografia.
E 4	<ul style="list-style-type: none"> • L'educació en valors és una cosa general. Soc una mica escèptica, perquè penso que tothom dona valors, segons el que faci, però les matèries no han de ser només les que donen valors. És clar que se'n donen, amb tot els que es fa a classe al dia a dia.
E 12	<ul style="list-style-type: none"> • No son valors que s'adquireixen a 2on i amb aquesta matèria sinó que és tot un procés d'aprenentatge des d' altres matèries.

1.2.1.4. Baixa

No hi ha referències

1.2.2. Tipus de relació

1.2.2.1. Directe

E 1	<ul style="list-style-type: none"> • Hi ha una vinculació important entre coneixements i valors. Si tu no coneixes el que hi ha al món, al teu entorn, no el vius. Si no vius les coses els valors no es treballen.
E 3	<ul style="list-style-type: none"> • Podem agafar l'exemple de la immigració. Nosaltres el que hem de fer des del coneixement és només fer les dades..... Per què entra la gent? Per què aquests autors diuen que entra la gent? Entra tanta gent? Entra tant poca gent? Si hem de parlar d'aquest fenomen hem de parlar de creixement vegetatiu, de natalitat, de mortalitat, emigració e immigració; quina és la situació dels immigrants, perquè han vingut ells; tots hem estat immigrants, Catalunya és una terra de pas.
E 4	<ul style="list-style-type: none"> • El més important des de les matèries és donar coneixements que puguin fer pensar, i provocar que surtin les idees que ells realment tenen.

	<ul style="list-style-type: none"> S'ha de procurar que tot això surti a classe, per exemple fent debats en el que cadascú hagi de defensar un punt de vista que és el contrari del que realment pensa. Saber-se posar en el lloc de l'altre.
E 5	<ul style="list-style-type: none"> Fonamentalment, cal ensenyar a respectar tot allò que forma part del patrimoni natural i social.
E 6	<ul style="list-style-type: none"> La solidaritat, el respecte... són aspectes que estan vinculats amb les migracions per exemple.
	<ul style="list-style-type: none"> Jo crec que la geografia té molt a dir.
E 7	<ul style="list-style-type: none"> Jo crec que cada tema té una connexió molt directa amb el tema de valors. Si treballem el tema de les migracions, si fem per exemple un joc de rol on treballar el tema dels immigrants i els d'aquí. Com els acollim? Doncs estem fomentant, la participació, la discussió, la tolerància... Hi ha un sector que utilitza els coneixements que adquireixen a la classe per construir els valors.
	<ul style="list-style-type: none"> Si tu estàs explicant com es pot organitzar la convivència a la societat, a través d'un sistema polític i expliques que hi ha moltes maneres, però que hi ha dues que són antagòniques. Que una es estar en mans d'un grup reduït de persones o d'una persona que imposa per la força.... que és la dictadura i que la millor manera és la democràcia... i els hi expliques...crec que ja estàs fomentant valors d'educació ciutadana.
	<ul style="list-style-type: none"> Hi ha una activitat que a mi m'agrada molt que es la situació de quatre joves que es plantegen si passar de les eleccions o no passar... Això genera una discussió en aquest joc de rol en el que s'han de "mullar" que és bastant interessant. Jo penso que tant la geografia com la història tenen un contingut d'educació en valors...
E 8	<ul style="list-style-type: none"> No pretenc arribar a la modificació de conducta, però sí a treballar les actituds, la participació, el respecte, la tolerància, la solidaritat... , així el més important: la capacitat crítica, i d'aquí arribar als conceptes, a l'organització del treball.
E 9	<ul style="list-style-type: none"> Els serveix per poder entendre, perquè en determinats llocs passen determinades coses... entendre com el medi fa que les nostres cultures puguin ser molt diferents, però que alhora, es poden aprendre coses d'altres llocs o es poden aplicar coses que s'aprenen d'altres cultures.
	<ul style="list-style-type: none"> Aquesta és la relació fonamental. És una matèria que et permet treballar la quotidianitat i fer-los tocar de peus a terra.
E 10	<ul style="list-style-type: none"> El valor del respecte a l'altre, és un valor que a través de la geografia i de la història ha de sortir claríssimament, el valor de la solidaritat, el valor de la diferència.
E 11	<ul style="list-style-type: none"> La geografia ofereix unes eines tant conceptuals com procedimentals molt apropiades.

	<ul style="list-style-type: none"> L'aprenentatge de continguts i valors van molt lligats. Els fenòmens que s'estan produint actualment... si no intentem posar-los damunt de la taula i desgranar-los una mica, els nois i noies es queden amb la imatge que allò no els afecta. La globalització per exemple. Pensen, jo faig la meua vida i a mi no m'afecta, el meu espai és el mateix de sempre, la ciutat ha canviat, però no molt. Quan fan una sortida a Barcelona, per exemple em deien que van veure una Barcelona que no coneixien, van fer una observació d'uns elements que mai havien percebut.
E 12	<ul style="list-style-type: none"> Això es pot fer des de qualsevol material perquè els valors que volem transmetre.... a 2on, per exemple, el de rigor és important per algú que es vulgui formar de cara a uns estudis superiors. Rigor, rigor científic en el sentit de que les coses no es poden fer per sobre.

1.2.2.2. Oberta

F 3	<ul style="list-style-type: none"> La geografia humana estudia fenòmens molt complexos. Nosaltres plantegem fets objectius, dades. La ideologia la podem obviar.
	<ul style="list-style-type: none"> La geografia pot explicar-se sense una implicació ideològica i alhora donar prou elements per què els alumnes es formin el seu criteri.
E 8	<ul style="list-style-type: none"> No pretenc arribar a la modificació de conducta, però sí a treballar les actituds, la participació, el respecte, la tolerància, la solidaritat... , així el més important: la capacitat crítica, i d'aquí arribar als conceptes, a l'organització del treball.

1.2.2.3. Indirecta

E 2	<ul style="list-style-type: none"> Les classes de tutoria es converteixen en agafar els temes que s'han treballat a socials i allargassar-los. I muntar debats. Procuo relacionar-ho.
-----	--

1.2.2.4. Contradictòria

E 4	<ul style="list-style-type: none"> Però després d'haver fet una colla d'activitats, portar col·lectius a classe per parlar de determinats problemes, em sembla que els que els alumnes agafen és els que és "políticament correcte" : saben el que s'ha de dir, però després no té molt a veure amb el que pensen. El més important des de les
-----	---

	matèries és donar coneixements que puguin fer pensar, i provocar que surtin les idees que ells realment tenen. Sinó, aprenen que s'ha de dir a classe, però no té res a veure amb el que realment fan.
E 6	<ul style="list-style-type: none"> • Quan tu fas un debat amb ells, els nans sempre comencen dient el que tu vols sentir... “hay que ser solidario....”. Després, quan comences a aprofundir, és una altra cosa.
E 7	<ul style="list-style-type: none"> • jo crec que algun “poso” queda, però el que està més conscienciat o rep un missatge molt recalitrant, aquest no se si el canviem. Jo crec que canvien quant son més grans. Això m’he trobat en els batxillers que a la ESO eren molt bel·ligerants, violents i ara a batxillers es tornen “políticament correctes”. Saben el que han de dir i el que no. • Jo crec que els que son més educats....., a 3er de ESO tinc una nena per exemple que és acadèmicament molt bona, com que sap que això no és políticament correcte, no ho diu, però ho pensa i ho verbalitza amb els alumnes. De vegades ho fa en veu alta, perquè jo ho senti. Però jo crec que sí, que d’alguna manera influïm.
E 10	<ul style="list-style-type: none"> • La qual cosa no vol dir que ens en sortim, perquè les contradiccions entre l’escola i la societat són fortes. Una societat protectora amb els nens porta a conflicte amb l’escola cada vegada més. Això, aquests últims anys ho estem patint.
E 12	<ul style="list-style-type: none"> • A aquests no els demanis ni interrelacionar, ni fer una reflexió sobre les coses. Els pots raonar algunes coses, però t’adones que ells segueixen amb la seva idea fixa i ja està, sobre tot per mimetisme amb els grups amb els que es relacionen. Els aprenentatges del carrer pesen molt. Ells s’han de sentir identificats amb una gent. Si no comparteixen aquelles idees es queden sols; no els interessa tampoc.

1.2.3 Tipus de valors

1.2.3.1. Respecte

E 5	<ul style="list-style-type: none"> • Respectar. • Cal respectar el patrimoni per conservar-lo, continuar-lo i mantenir-lo.
E 6	<ul style="list-style-type: none"> • Respecte.
E 7	<ul style="list-style-type: none"> • Respecte al medi.
E 8	<ul style="list-style-type: none"> • Respecte.
E 9	<ul style="list-style-type: none"> • Entendre com el medi fa que les nostres cultures puguin ser molt diferents,

	però que alhora, es poden aprendre coses d'altres llocs o es poden aplicar coses que s'aprenen d'altres cultures.
E 12	<ul style="list-style-type: none"> • Respecte.

1.2.3.2. Tolerància

E 10	<ul style="list-style-type: none"> • Valor de la diferència.
E 4	<ul style="list-style-type: none"> • Saber-se posar en el lloc de l'altre.
E 8	<ul style="list-style-type: none"> • Tolerància. • El racisme.

1.2.3.3. Solidaritat

E 6	<ul style="list-style-type: none"> • Solidaritat.
E 8	<ul style="list-style-type: none"> • La solidaritat. • Condonació del deute extern.

1.2.3.4. Responsabilitat

No hi ha referències

1.2.3.5. Rigor científic

E 12	<ul style="list-style-type: none"> • Rigor científic.
------	--

1.2.4. Temàtica

1.2.4.1. Mediambient

E 12	<ul style="list-style-type: none"> • La responsabilitat que tenim sobre l'entorn i sobre el medi.
E 7	<ul style="list-style-type: none"> • Respecte al medi. • Tema del reciclatge.

1.2.4.2. Immigració i Interculturalitat

E 3	<ul style="list-style-type: none">• Podem agafar l'exemple de la immigració. Nosaltres el que hem de fer des del coneixement és només fer les dades..... Per què entra la gent? Per què aquests autors diuen que entra la gent? Entra tanta gent? Entra tant poca gent? Si hem de parlar d'aquest fenomen hem de parlar de creixement vegetatiu, de natalitat, de mortalitat, emigració e immigració; quina és la situació dels immigrants, perquè han vingut ells; tots hem estat immigrants, Catalunya és una terra de pas.
E 6	<ul style="list-style-type: none">• El tema de la consciència dels processos migratoris i de la societat multicultural és clau.• Després hi ha tot el tema cultural que també és molt important..
E 7	<ul style="list-style-type: none">• Tema de les migracions.

1.2.4.3. Patrimoni

F 5	<ul style="list-style-type: none">• Patrimoni natural i social.
-----	---

1.2.4.4. Altres

E 8	<ul style="list-style-type: none">• El racisme.• El deute extern.
E 10	<ul style="list-style-type: none">• Hi insistim d'una manera genèrica a través de la matèria comuna i en els que s'expliciten en els crèdits variables.
E 11	<ul style="list-style-type: none">• La globalització.

1.3. Continguts

Pregunta: Quin és el contingut temàtic del programa/currículum que fas a classe?

1.3.1.Temes

E 1	<ul style="list-style-type: none"> Per exemple amb l'agricultura: veiem l'agricultura a l'edat moderna i passem a l'agricultura ara. De la demografia vam fer la població a l'edat moderna, el comportament demogràfic, passar de l'antic al modern i d'aquí a la demografia ara. Veure que passa ara al món. Després fem la revolució industrial i passem a la indústria avui.
E 2	<ul style="list-style-type: none"> Per blocs temàtics.
E 3	<ul style="list-style-type: none"> A ESO, a primer es fa la geografia física, la qüestió de clima, representació de l'espai i a segon fem geografia econòmica, però hi ha un examen de mínims.
E 4	<ul style="list-style-type: none"> Els temes són la demografia, la geografia econòmica, la ciutat, el món subdesenvolupat i el món capitalista. La demografia es centra en la comparació entre diferents situacions demogràfiques. Per l'agricultura s'agafa el món desenvolupat i el món subdesenvolupat i es fa una comparació dels sistemes econòmics.
E 6	<ul style="list-style-type: none"> A 3er hi ha alguna cosa de geografia humana i també l'últim tema de 4art. ho és. A 3er. es treballa lligada a la revolució industrial., es parla d'immigració. El més important és la geografia descriptiva. Es treballen els continents. Es segueix molt el contingut de Barcanova.
E 7	<ul style="list-style-type: none"> A 3er de geografia humana fem la demografia, el tema dels sectors econòmics, agricultura, indústria i serveis, el tema de la ciutat i el tema de l'organització política.
E 8	<ul style="list-style-type: none"> A 3 i 4 geografia humana i econòmica. Demografia, ciutat, els sectors econòmics, el primari i el secundari serien com un antecedent o com un pas per a preparar el terciari que sembla que és el que més interessa, més treballen, el que més els enganxa i l'altre és el referent. Parlem d'una generació abans i de dues generacions abans. Després el que seria el poder: Catalunya, Espanya i Europa.
E 10	<ul style="list-style-type: none"> Des de fa dos cursos hem deixat aquests materials propis, perquè no són competitius avui i seguim els llibres de Barcanova.
E 11	<ul style="list-style-type: none"> Fem els temes clàssics de la matèria, població, ciutat, el paisatge, mediambient, l'intercanvi comercial, països desenvolupats i subdesenvolupats.
E 12	<ul style="list-style-type: none"> Seguim el llibre de Barcanova. El vam escollir, perquè era el que més s'adaptava a les propostes que es feien a la selectivitat.. La població, la ciutat, l'urbanisme, l'activitat econòmica, el tema del medi físic relacionat amb l'activitat econòmica, el tema d'Europa; el tema, per exemple de fronteres, d'estats, de nacions. Hi ha uns temes que tenen una vessant antropològica i una vessant històrica o política.

1.3.2. Problemes

E 4	<ul style="list-style-type: none">• Per exemple utilitzant el tema de la SIDA es poden fer exercicis, tipus els de J. Prats que permetin comparar dels dos móns.
-----	--

1.3.3. Altres

E 1	<ul style="list-style-type: none">• Fem un variable de geografia dels conflictes i educació per la pau. És de socials i ètica.
E 3	<ul style="list-style-type: none">• Així tenim un control de que recordin on son les coses. No podem oblidar aquestes coses... a classe tenim un mapa...
E 5	<ul style="list-style-type: none">• S'enseny a valorar l'obra d'art i a fer anàlisi d'obres escultòriques i pictòriques.
E 6	<ul style="list-style-type: none">• Jo crec que un problema és la compartimentació del coneixement en disciplines. Els nanos acaben veient trossos i després no ho apliquen a la realitat. Veuen el coneixement com a desvinculat de la realitat. És fa geografia de 9 a 10 i si ve un altre i els explica el mateix que abans però des d' una altra àrea, no ho lliguen.
	<ul style="list-style-type: none">• Hi ha un projecte del centre: El barri educa.
	<ul style="list-style-type: none">• Tot això va començar, perquè treballàvem un crèdit a 3er que es deia "L'any que vas néixer" i veiem les coses que havien passat al barri, al món. També vam treballar a partir de la idea de què pensaven els teus avis en relació al treball, als transports; què pensaven els teus pares; què és el que penses tu. Vam fer un treball estadístic una mica interdisciplinari, lligant socials i matemàtiques i a partir d'aquí, quines són les aficions que tenen ells..., veient quines coses són diferents i quines són semblants.
E 9	<ul style="list-style-type: none">• A 3er, primer fem població, a partir de retalls de diari i de la seva aportació personal, dient d'on eren els avis, tirant una mica de com l'home és itinerant i migra des de la prehistòria, per necessitat. Després es fa la societat, com l'home és un home social i com s'organitza la societat al llarg del temps. Quines són les vies d'aprenentatge social... a través de què aprenem. Això es concreta en cada un dels períodes històrics. Després veiem com s'organitza aquesta societat a través de l'Estat i com s'organitza aquest Estat a través del temps. Aquest son els comuns. Com a variables fem la geografia dels conflictes i un de Drets Humans. Jo m'he permès ser més lliberal en els crèdits variables. Fem un crèdit de Drets Humans més senzill i lligat a un contingut ètic i un de Geografia dels Conflictes que és de més profundament. També hem fet un crèdit sobre Amèrica. Hem fet un crèdit de Catalunya Contemporània que arriba fins a la transició.

E 10	<ul style="list-style-type: none"> L'escola va ser centre experimental de reforma. Aleshores es treballava amb materials propis, però ara hem vist que les nostres fotocòpies no poden competir amb l'oferta editorial i seguim la línia de Barcanova. Els temes que havíem dissenyat per setè i vuitè corresponien als segles XIX, XX i XXI. També hi ha els crèdits "La meitat mes un" que correspon al tema de democràcia, un altre crèdit que es deia "Immigrants com jo" que seria el fenomen migratori actual, partint de la realitat d'immigrant de tothom, el de "Hostafrancs m'agrada molt" que l'hem fet anys diferents sempre a base d'anar a trepitjar tot el barri i veure el tipus d'edificis que hi ha, el que eren abans i el que són ara.
E 11	<ul style="list-style-type: none"> Alhora d'organitzar una seqüenciació dels continguts a treballar de la geografia per batxillerat vaig intentar establir un fil conductor que està mes o menys consensuat amb altres persones d'altres instituts.

1.4 Mètode

Pregunta: Quins mètodes fas servir a classe?

1.4.1. Procés didàctic

1.4.1.1. Plantejament inicial

E 1	<ul style="list-style-type: none"> Després el que hi ha sempre és una introducció per part del profe on som, on anem, que pretenem; marquem el termini i els objectius; que volem aprendre amb això... De vegades només donant el títol de la unitat... pactem on arribarem i ells diuen els objectius del que pensen que farem. Evidentment tu vas reconduint una miqueta; els vas apuntant a la pissarra i els vas reagrupant i si n'hi ha algun que tu volies que sortís i que ells no el tenen present, doncs tu els hi proposes i ells sempre t'ho accepten.
E 5	<ul style="list-style-type: none"> Comencem a parlar amb els alumnes a partir dels seus coneixements i dels seus desconeixements.
E 7	<ul style="list-style-type: none"> Els dono el material, els explico el que farem, els plantejo el pla de treball de la classe: treballarem aquest tema.
E 12	<ul style="list-style-type: none"> Sempre intento, encara que no sempre ho puc fer per manca de temps, suggerir uns materials d'anàlisi, que poden ser una gràfica o poden ser mapes (el mapa ha de sortir, perquè és el principal instrument que tenim a la geografia), fotografies aèries. Llavors fer l'anàlisi a partir d'això.

1.4.1.2. Desenvolupament

E 1	<ul style="list-style-type: none">• Llavors ho treballen en grup, treball de petit grup i posada en comú de petit grup, si pots o si no, la posada en comú de portaveus al gran grup.
E 7	<ul style="list-style-type: none">• després farem unes activitats, després les corregirem, o farem un debat, o veurem un vídeo, o el que sigui. Sempre abans de començar, si estem a mig tema, intentem recapitular, el que hem fet el dia anterior per agafar el fil. Això a través de preguntes de forma oral, o els hi faig un recordatori.
E 12	<ul style="list-style-type: none">• Després ja arribarem al llibre amb una lectura que respongui, però prèviament si puc plantejo una pregunta a la classe. Fem uns exercicis i després arribem a unes conclusions que s'adaptin al que diu el llibre.

1.4.1.3. Síntesi

E 3	<ul style="list-style-type: none">• Al final de cada tema fem un dossier i en aquest dossier hi ha una síntesi del tema.
-----	--

1.4.1.4. Avaluació

E 3	<ul style="list-style-type: none">• Després fem un control i pactem el que hi haurà; caurà un exercici de mapes,... No es tracta de repetir tota la lliçó, es tracta de veure que és el que interessa, que sàpiguen, que és el més important. Intentem que tothom s'impliqui i participi, tot i que la diversitat del grup és prou gran. Busquem estratègies, perquè tothom pugui fer les coses, per exemple s'han de saber els països de la CE, doncs se'ls aprenen per ordre alfabètic, això tothom ho pot fer.
E 7	<ul style="list-style-type: none">• En acabar el tema, jo valoro totes les seves activitats a classe, les que fan a casa, les seves intervencions i després... soc partidària de fer una prova escrita per veure el que han tingut a nivell de conceptes, però que és una nota més.

1.4.2. Tècnica 1

1.4.2.1. Treball cooperatiu

E 1	<ul style="list-style-type: none"> Treball en grups. Es fan uns grups de treball que no es trenquen cada dia. Son grups estables per cada unitat. Després es poden mantenir o remodelar. Ells treballen en grup per arribar a aprendre a treballar en equip. Ells primer treballen físicament junts. Lo bo és que comparteixin el que saben amb alumnes diferents a ells, perquè les classes són molt heterogènies, molt. Hi ha alumnes que tenen petits problemes per seguir una classe normal, hi ha alumnes brillants, hi ha alumnes desmotivats. Hi ha moltes menes d'alumnes. Fins i tot hi ha alumnes que no coneixen el català, perquè acaben d'arribar. Llavors treballem cooperativament junts, això com a estructura d'aula.
E 2	<ul style="list-style-type: none"> Treballem en individual, en petit grup, en gran grup, en parella.
E 3	<ul style="list-style-type: none"> Molts treballs els fan a nivell cooperatiu. Ells estan asseguts d'una determinada manera, canviem les taules i han d'ajudar-se per exemple, a fer gràfiques, a fer un histograma. Tot això ho han de fer a nivell cooperatiu.
E 8.	<ul style="list-style-type: none"> El treball en grup i el treball cooperatiu.

1.4.2.2. Debats

E 1	<ul style="list-style-type: none"> En funció del tema també es creen debats amb papers reals o ficticis, que se'ls creuen o no se'ls creuen; que defensen postures o les ataquen.
E 7	<ul style="list-style-type: none"> Farem un debat.

1.4.2.3. Treballs de desenvolupament lingüístic

En aquest apartat s'han agrupat diferents categories (treball sobre text, treball sobre vocabulari i esquemes i mapes conceptuals) donat que les respostes són genèriques i no permeten diferenciar.

E 1	<ul style="list-style-type: none"> És molt parlar, molt parlar, molt parlar. Hi ha un petit problema i és que tant parlar, tant parlar, es deixa l'esforç d'escriure. Saben que tu saps el que saben i pensen: no cal que m'expliqui gaire amb el que seria la producció escrita. Això ho hem de reequilibrar, perquè se'ns ha desequilibrat una mica. Les respostes per escrit surten molt curtes.
E 3	<ul style="list-style-type: none"> Dono molta importància a la llengua, que entenguin be. El seu entorn cultural és en llengua castellana i això fa que s'ha de donar molta importància a la llengua.

E 4	<ul style="list-style-type: none"> Aquest any és un curs molt fluïdet i s'han de repetir molt les coses, treballar la lectura comprensiva. Insisteixo molt en el vocabulari, que entenguin totes les paraules. Insistir en la terminologia. Els llibres de vegades sintetitzen tant que es perd el contingut. Els dono textos, perquè llegeixin i expliquin el que han llegit.
E 5	<ul style="list-style-type: none"> Sèrie d'imatges i textos.
E 8	<ul style="list-style-type: none"> També utilitzo les capacitats cognitivolingüístiques i la lectura cooperativa.
E 9	<ul style="list-style-type: none"> Fan una exposició oral i elaboren un dossier.
E 12	<ul style="list-style-type: none"> El que faig és donar-los uns mapes conceptuals o uns organigrames, a les hores a partir d'aquí es discuteix el que s'està veient. Això funciona molt i ho agraeixen, perquè ajuda a estudiar. També els ajuda a estructurar un text de cara a l'examen de la selectivitat, perquè el que els costa més és estructurar un tema. I això els ajuda en totes les matèries. Jo treballo molt amb organigrames. Que els nanos sàpiguen fer mapes conceptuals i organigrames, perquè entenguin de què estan parlant. Tenen una tendència a estudiar sense entendre.

1.4.2.4. Treballs de lectura i interpretació d'imatges

E 5	<ul style="list-style-type: none"> Sèrie d'imatges i textos.
	<ul style="list-style-type: none"> Ho fem utilitzant molt la imatge. Sempre tenim una imatge posada, en funció d'allò que podem ensenyar (diapositives que tenim, imatges baixades de Internet).
E 11	<ul style="list-style-type: none"> Va acompanyada pel suport pissarra o pel suport imatge. Vaig projectant diapositives de manera que les imatges siguin significatives pel meu discurs, perquè sigui més amè i perquè la imatge ajuda a fixar els continguts.

1.4.2.5. Treballs de lectura i interpretació de mapes

F 3	Nosaltres fem servir contínuament mapes. Molts dels mapes els fan ells, amb això sóc de la vella escola: dibuixant un mapa s'aprèn més.
	En alguna ocasió havíem fet cartografia utilitzant cartes nàutiques, perquè a mi m'agrada molt navegar. Ho fèiem per aprendre a situar i localitzar.
E 12	Mapes (el mapa ha de sortir, perquè és el principal instrument que tenim a la geografia).

1.4.2.6. Treballs sobre dades estadístiques i gràfics

E 12	Materials d'anàlisi, que poden ser una gràfica.
E 4	A demografia acaben fent exercicis de taxes, piràmides de població i comparar-les, etc.

1.4.2.7. Treballs de Recerca

E 9	<ul style="list-style-type: none">• En el treball dels conflictes, cadascú treballa un conflicte i ha de buscar informació sobre l'origen, personatges que intervenen.
	<ul style="list-style-type: none">• En el crèdit sobre Amèrica hem fet un projecte. Entre tots dissenyem el guió i ells escullen els problemes i els temes que volen estudiar. Han de fer un dibuix d'Amèrica a partir de diferents temes que escollien: colonització, art, cultura, dictadures.

1.4.2.8. Ús dels audiovisuals

E 7	Veurem un vídeo.
E 11	També utilitzo molt el vídeo, sobre tot programes enregistrats de la TV. Els 30 minuts. El problema de les pel·lícules és el temps. Per passar una pel·lícula necessites 3 sessions. Per això no ho faig. Costa trobar pel·lícules adequades.

1.4.2.9. Ús de l'ordenador

F 3	Anys endarrera havíem treballat el pc Globe, però ara s'hauria d'actualitzar.
-----	---

1.4.2.10. Ús de Internet

E 5	Diapositives que tenim, imatges baixades de Internet.
E 6	Unes altres vegades de les preguntes que baixes d'informàtica, altres de programes com l'Aula-net.

1.4.2.11. Ús de la premsa

E 6	Parteixes d'informacions de la premsa.
-----	--

1.4.2.12. Ús de les sortides

No hi ha referències

1.4.2.13 Ús del treball de camp

E 9	En els de drets humans busquen una ONG cada un i veuen a què es dediquen, com s'hi pot participar.
-----	--

1.4.2.14. Classe magistral. Explicació del professor, més qüestionari

E 6	Unes vegades parteixes de l'explicació.
	Després ho treballem a partir d'exercicis o de petits qüestionaris.
E 11	Combino les explicacions amb activitats de caràcter pràctic de curta durada que els lliuro amb el dossier de cada unitat. Per exemple la interpretació d'unes dades o d'un text, respondre unes preguntes. Hi ha altres de llarga durada que no es poden fer a classe, perquè es mengen massa temps. Seria per exemple escriure un article periodístic sobre les migracions a partir de diferents mètodes d'informació.

1.4.2.15. Preguntes i respostes

No hi ha referències

1.4.2.16. Jocs de simulació

No hi ha referències

1.4.2.17. Jocs d'atzar

No hi ha referències

1.4.3. Tècnica 2

Es recombinen les respostes de Tècnica 1

1.4.4. Pensament

No hi ha referències

1.4.5. Tipus de material

1.4.5.1. Elaboració pròpia

E 3	<ul style="list-style-type: none">• Utilitza el llibre de text, utilitza llibres de consulta, materials alternatius, materials produïts pel professor, material de la premsa.
E 6	<ul style="list-style-type: none">• Internet, materials produïts pel professor, atlas i cartografia.
E 7	<ul style="list-style-type: none">• Utilitza audiovisuals, materials produïts pel professor, material de la premsa.
E 8	<ul style="list-style-type: none">• Utilitza materials alternatius, materials produïts pel professor.
E 12	<ul style="list-style-type: none">• Utilitza el llibre de text, materials produïts pel professor, material de la premsa, fonts estadístiques.

1.4.5.2. Llibre de text

No hi ha cap referència a l'ús exclusiu del llibre de text

1.4.5.3. Mixta

E 1	<ul style="list-style-type: none">• Utilitza el llibre de text, materials alternatius, material de la premsa, atlas i cartografia.
E 3	<ul style="list-style-type: none">• Utilitza el llibre de text, Utilitza llibres de consulta, materials alternatius, materials produïts pel professor, material de la premsa.
E5	<ul style="list-style-type: none">• Utilitza el llibre de text i audiovisuals,
E 9	<ul style="list-style-type: none">• Utilitza el llibre de text, Internet, material de la premsa, atlas i cartografia.
E10	<ul style="list-style-type: none">• Utilitza el llibre de text, materials alternatius, material de la premsa.
E 12	<ul style="list-style-type: none">• Utilitza el llibre de text, materials produïts pel professor, material de la premsa, fonts estadístiques.

1.4.5.3. Altres

E2	<ul style="list-style-type: none">• Utilitza llibres de consulta, materials alternatius, audiovisuals, Internet, materials de premsa, atlas i cartografia.
E 4	<ul style="list-style-type: none">• Materials alternatius, Internet, atlas i cartografia, fonts estadístiques.

E11	<ul style="list-style-type: none"> • Utilitza audiovisuals.
-----	--

1.4.6. Model

1.4.6.1. Expositiu

E 5	<ul style="list-style-type: none"> • Ara el que faig és amb una sèrie d'imatges i textos, comencem a parlar amb els alumnes a partir dels seus coneixements i dels seus desconeixements. A partir d'aquí, intentem definir que és l'art. Després passem a les tres grans arts: arquitectura, pintura i escultura i ho fem utilitzant molt la imatge.
E 10	<ul style="list-style-type: none"> • Del tema que anem a tractar, primer es fa un esquema a classe, a partir d'aquest esquema es donen uns conceptes bàsics; a partir d'aquests conceptes bàsics els alumnes han d'anar deduint tot el que és conseqüència d'aquest esquema bàsic.
E 11	<ul style="list-style-type: none"> • La metodologia és tradicional. Jo no soc una persona innovadora. La majoria de les classes es fonamenten en la classe magistral: exposicions per part meva. Intento que no sigui avorrida. Va acompanyada pel suport pissarra o pel suport imatge. Vaig projectant diapositives de manera que les imatges siguin significatives pel meu discurs, perquè sigui més amè i perquè la imatge ajuda a fixar els continguts. • (Paràgraf procedent de la validació) Només en la resposta 4 (metodologia) caldria matisar l'afirmació "jo no sóc una persona innovadora" perquè dit així es pot interpretar que sóc contrària al canvi i a la renovació de manera general, i això no és cert. D'altra banda, l'alumnat que fa les pràctiques del CQP m'ha fet adonar que no és cert que predomini sempre la classe magistral, sinó que utilitzo força el mètode socràtic.

1.4.6.2. Interactiu

E 1	<ul style="list-style-type: none"> • Llavors ho treballen en grup, treball de petit grup i posada en comú de petit grup, si pots o si no, la posada en comú de portaveus al gran grup. En funció del tema també es creen debats.
E 2	<ul style="list-style-type: none"> • En alguna classe ens podem partir i els uns van a la biblioteca, altres vegades anem a l'aula d'ordinadors, per fer treballs de recerca, saber com funciona una enciclopèdia, consultar un atlas, buscar una informació. Procuo no fer massa classe magistral.... Els costa seguir una explicació

	llarga. La meva intervenció és més quan estan fent el treball.
E 3	<ul style="list-style-type: none"> Molts treballs els fan a nivell cooperatiu. Ells estan asseguts d'una determinada manera, canviem les taules i han d'ajudar-se per exemple, a fer gràfiques, a fer un histograma... tot això ho han de fer a nivell cooperatiu. Això complica les coses, a vegades penses, perquè se m'ha acudit fer-ho així, amb lo fàcil que és agafar i posar-se allà i tal... així la classe canvia, el nivell de silenci desapareix...
E 4	<ul style="list-style-type: none"> Els dono textos, perquè llegeixin i expliquin el que han llegit. A geografia fem els conceptes bàsics i després a partir d'un esquema molt senzill, fer exemples. Per exemple a demografia acaben fent exercicis de taxes, piràmides de població i comparar-les ... etc.
E 6	<ul style="list-style-type: none"> Som una mica anàrquics. Sempre acabes fent a classe una cosa diferent de la que havies preparat. Segons..., unes vegades parteixes de l'explicació del professor; unes altres, parteixes d'informacions de la premsa; unes altres vegades de les preguntes que baixes d'informàtica, altres de programes com l'Aula-net; altres de fets puntuals com la introducció de l'Euro. Després ho treballem a partir d'exercicis o de petits qüestionaris.
E 7	<ul style="list-style-type: none"> Els dono el material, els explico el que farem, els plantejo el pla de treball de la classe: treballarem aquest tema, després farem unes activitats, després les corregirem, o farem un debat, o veurem un vídeo, o el que sigui.
E 8	<ul style="list-style-type: none"> Intento que sigui activa, a partir de la participació, que sigui bastant creativa i sobre tot basada en la recerca que ells fan. És una recerca assistida, però del que ells van portant, del que van trobant i això dona sentit al text. Perquè lo altre, predicar per predicar no té sentit. En comptes de ser jo el que faig les preguntes són ells els que fan les preguntes i entre tots intentem donar la resposta.
E 9	<ul style="list-style-type: none"> En els comuns sempre hi ha una explicació i una lectura i després s'intenta exemplificar allò que s'ha estudiat, a través d'un exercici concret. Intento sobre tot fer discussió a la classe, intento que ells puguin dir alguna cosa, que puguin participar. En els crèdits variables és on s'utilitzen metodologies mes variades.
E 12	<ul style="list-style-type: none"> Bàsicament molt procedimental. Sempre intento, encara que no sempre ho puc fer per manca de temps, suggerir uns materials d'anàlisi, que poden ser una gràfica o poden ser mapes (el mapa ha de sortir, perquè és el principal instrument que tenim a la geografia), fotografies aèries. Llavors fer l'anàlisi a partir d'això. Després ja arribarem al llibre amb una lectura que respongui, però prèviament si puc plantejo una pregunta a la classe. Fem uns exercicis i després arribem a unes conclusions que s'adapten al que diu el llibre. De vegades no tinc la sort de tenir tant de temps per poder treballar així.

2. Valoració del medi local

Pregunta: Creus que és important l'estudi del medi local a aquest nivell? Perquè?

2.1 Importància del medi local

2.1.1. Intensitat

2.1.1.1. Alta

2.1.1.2. Baixa

2.1.2. Justificació d'una intensitat alta

2.1.2.1. Valors

E 1	<ul style="list-style-type: none">• Ho lligaria amb la primera pregunta. Si per mi, el que estàs fent amb la teva feina és educar valors.
E 2	<ul style="list-style-type: none">• Hi ha valors que s'adquireixen així... el treball en grup per fer les fitxes del gòtic....Si reconeixen que allò és gòtic o no és gòtic, no es l'objectiu....El treball el fan entre quatre que s'han de posar d'acord.... Posar-se d'acord, qui porta la màquina...qui porta el rodet, qui prepara la ruta...ser tolerant i tot això; això s'aprèn. Lo altre és una miqueta una excusa. Es fa una relació entre l'abans, el durant i el després... El després els costa molt.
E 7	<ul style="list-style-type: none">• Van sortir moltes situacions irregulars de famílies, de conflicte familiar i es parlaven. Això els ha donat un sentit de normalitzar aquestes situacions.

2.1.2.2. Recerca.

E 1	<ul style="list-style-type: none">• Aquesta part teòrica que els costa tant d'interioritzar, els queda més clara si s'exemplifica a partir del que passa a les cases. En el cas del cens, per exemple, eren ells que arribaven a casa amb el paper i ja sabien com
-----	--

	s'havia d'omplir i els ho podien explicar als pares. Treballaven investigar, preguntar; omplir l'imprès, que moltes vegades la gent no en sap; després sentir, escoltar, analitzar i treure conclusions de tota la classe.
--	--

2.1. 2.3. Motivació.

E 2	<ul style="list-style-type: none"> La motivació és diferent, és molt diferent, el que passa és que de vegades és molt difícil per part nostre. Fer tota aquesta adaptació i elaborar tot el material que serveixi per aquest punt de vista és difícil.
E 7	<ul style="list-style-type: none"> Quan els expliquem coses tenen la sensació de que son coses molt allunyades, que no tenen cap utilitat. Lo que els expliquem es un rotllo... que perquè els hi serveix.... Però quan toquem temes que ells veuen que això els toca, això els fa apropar més els coneixements que nosaltres els volem transmetre i ho entenen millor. Ho toquen d'aprop. Per exemple, aquest any quan parlàvem d'immigració, va coincidir amb el tema de la Safiya... això et dona peu a moltes coses, que entenguin, que enviïn missatges... L'endemà et venen i et diuen... que ho he sentit a la tele, "senyo", que això jo ho he explicat a la meva mare....veig que lo que estic dient, els arriba.
E 8	<ul style="list-style-type: none"> En la motivació, primer de tot. Els enganxa molt. Quan van a parlar amb la gent gran, després fan una dramatització. L'un és una avia, l'altre és un avi que tenen una conversa, llavors surt els que els preocupa a ells. Aquí al darrera tenim un avi-parc, amb aquests avis que estan sols... llavors surt, perquè estan sols, el paper de la dona. També van als pares i els pregunten, perquè van tenir fills.
E 10	<ul style="list-style-type: none"> Quan parteixes del mes immediat, de la seva vida... quan fem coses d'aquestes evidentment que "frapa"; evidentment que allò no és un coneixement extern a ell. Això queda dins del seu disc dur, d'una mena de memòria interna. I, en canvi, qualsevol dels altres temes que fem seran per oblidar. És claríssim que són per oblidar.
E 11	<ul style="list-style-type: none"> Però és gairebé imprescindible fer referència al medi local perquè sinó el tema no els enganxa. Difícilment els estires. És més motivador per ells. Perquè és el seu. No és el mateix l'entelèquia que pot representar l'<i>sky line</i> de Nova York que el d'aquí. Allò que està a la pantalla és atractiu però alhora és llunyà. No ho troben seu. Si estudiem la seva ciutat això és molt més proper. Són espais que són familiars, que es reconeixen, que són els seus espais en definitiva i per tant els interessa i els arriba més.

2.1.2.4. Experiència.

E 5	<ul style="list-style-type: none">• Hi ha una cosa que és sorprenent que és veure la seva sorpresa. Hi ha coses que figura que coneixen, però quan les veuen es sorprenen; ho veuen més gran, més petit... És allò del “me l’imaginava més gran”. Cal donar referents reals de les coses que s’estudien. Sobre tot si tu els dius: no toqueu el quadre, però amb els ulls... toqueu-lo. A veure si és igual que la vostra pantalla de TV, la meva diapositiva o la il·lustració del llibre. Això els dic el primer dia de classe: a la diapositiva, en aquest espai que veieu aquí reflectit, hi ha des d’ un quadre de 7 per 10 metres, fins a una miniatura d’un llibre editat. I tenen la mateixa mida. Així prenen consciència de que no és igual la representació que la realitat. Quan ho veuen els fa molta gràcia. L’experiència d’entrar a una església com Santa Maria del Mar, quan normalment no en saben res d’esglésies, és impressionant. Això a tu mateix et crea la impressió de veure com algú descobreix alguna cosa molt nova. També té a veure amb l’emoció. Hi ha molta gent que aprèn per l’emoció que en un moment determinat sent davant d’una cosa. Això és molt important.
E 6	<ul style="list-style-type: none">• Ells tenen molta més consciència de que és un immigrant, que és una església romànica, si la veuen aquí, al costat. Si es parla d’alguna cosa que la puguin visualitzar, que la puguin viure és quan veritablement ho interioritzen o es donen compte que és important. Si les coses són més acadèmiques hi ha molts problemes. El primer problema és el vocabulari. Els llibres estan escrits en un vocabulari que els nanos no entenen. Passa que memoritzen, poden contestar un examen, però no ho saben; no ho saben dir amb les seves paraules, no ho han entès. Si trepitjant el barri, si veient el que hi ha, tenen una experiència... això és el que fa que veritablement ho interioritzin. Moltes vegades passa que estàs explicant un concepte i no l’acaben d’entendre i quan ho compares amb alguna cosa que han vist et diuen “Home, és clar!”
E 7	<ul style="list-style-type: none">• Es una forma de treballar que els és més fàcil. Si s’impliquen més, no sabria dir-ho, però que els és més fàcil, això segur. Perquè si no, es troben amb un full d’ordenador o un full de llibre i això els costa molt. Però si això ho han de posar a la pràctica... entenen més clar perquè serveix el que estudien.• El que expliquem, si no ho apropem a la realitat, es fa difícil. Si jo explico la revolució industrial als meus alumnes i me’ls emporto a una colònia fabril, me’ls emporto al museu de Terrassa i veuen i toquen, és molt més fàcil que si jo els hi explico a classe.
E 8	<ul style="list-style-type: none">• Aquell exercici típic: quants fills tenen els teus avis, quants tenen els teus

	<p>pares... i vosaltres, quants en tindreu? A llavors s'ho munten, veuen que allò els afecta, que la piràmide no és només una piràmide, sinó que al darrera de la piràmide hi ha unes persones.</p>
E 11	<ul style="list-style-type: none"> • La interiorització dels aspectes o continguts de tipus procedimental, és a dir, aquells vinculats amb la capacitat d'observació, d'obtenir una informació a través de l'observació de l'espai geogràfic, crec que s'interioritza amb una major intensitat, s'hi fixen més quan es treballa sobre el medi local. No dona temps a fixar els continguts conceptuals perquè aquests se'n van.

2.1.2.5. Acció.

E 6	<ul style="list-style-type: none"> • Una professora de 4art va treballar "El camí a l'Institut" directament als crèdits de socials. La manera d'anar, com venen, que es troben... Aquestes coses són interessants.
E 7	<ul style="list-style-type: none"> • Per exemple, aquest any quan parlàvem d'immigració, va coincidir amb el tema de la Safiya... això et dona peu a moltes coses, que entenguin, que enviïn missatges... L'endemà et venen i et diuen... que ho he sentit a la tele, "senyo", que això jo ho he explicat a la meva mare....veig que lo que estic dient, els arriba.

2.1.2.6. Ubicació social.

E 2	<ul style="list-style-type: none"> • Són alumnes que arriben a 4art. No saben situar-se. No saben anar d'aquí al centre, com s'hi pot anar. No ho tenen clar. Son coses molt bàsiques. Per això treballem molt la geografia.
	<ul style="list-style-type: none"> • Moltes vegades les dificultats que tenen els adolescents per entrar al seu món laboral és el desconeixement del seu medi.... Surts a visitar l'Oficina de Treball de la Generalitat del c/ Guipúscoa que està a un minut d'aquí, hi vas caminant i es sorprenen... Perquè no ho coneixen....Hi ha un desconeixement brutal de la ciutat, fins i tot del carrer on viuen, de molts serveis que hi són, però que els desconeixen... no saben com bellugar-se per viure, per incorporar-se al món laboral, que és un dels objectius principals que treballem amb alumnes d'aquest tipus.
E 3	<ul style="list-style-type: none"> • Ells disfruten baixant a Barcelona però tenen un gran desconeixement. Queden a plaça Catalunya, però després no saben com moure's.
E 7	<ul style="list-style-type: none"> • Adonar-se'n d'on son, de la seva procedència com a immigrants.
E 8	<ul style="list-style-type: none"> • Amb allò que comences situant-los, relacionant amb la seva immediatesa.

E 9	<ul style="list-style-type: none"> Tot el que sigui posar-los en situació és positiu. Moltes vegades et sorprens, perquè són uns grans desconeixadors del que els envolta. I més els nens d'aquesta escola que viuen en un barri del que tenen molt poca necessitat de sortir. Desconeixen moltes coses de la resta de la ciutat. Com que al barri tenen de tot....
-----	--

2.1.2.7. Altres

E 11	<ul style="list-style-type: none"> Després l'altre motiu és d'ordre pràctic: està més a prop, és més fàcil d'anar-hi. Són activitats menys costoses a tots nivells.
------	--

2.1.3. Justificació d'una intensitat baixa

2.1.3.1.Limitació

E 4	<ul style="list-style-type: none"> Em fa l'efecte que és massa restringit. Aprofitar-ho si. Fer una sortida al port em sembla força be.
-----	--

2.1.3.2. Seqüenciació

E 3	<ul style="list-style-type: none"> Això ho fan molt a Primària, sobre tot a cinquè i a sisè. Si després tornem a Secundària a fer la mateixa cosa, es gasta la motivació. Nosaltres tenim aquí mateix el Puig Castellar i jo no hi pujo, perquè ja hi han estat i et diuen, "Si, jo ya estuve". En canvi tenim una petita simulació d'excavació arqueològica a dins de l'Institut.
	<ul style="list-style-type: none"> Es podria fer per veure l'estructura de barris, barris comercials, barris residencials, però, jo si que soc molt crític, perquè s'ha gastat tant que ja no té interès i en canvi no ho coneixen.
E 6	<ul style="list-style-type: none"> Si que és important, però s'ha de fer atenció a no repetir. Un dels problemes que tenim és que si fem el medi local la gent té la sensació de que fem el mateix que a Primària.
E 9	<ul style="list-style-type: none"> Situar-los en l'espai local es fa molt a Primària, es fa el barri, la ciutat i nosaltres ja no ho treballem.
E 12	<ul style="list-style-type: none"> Arriben amb una visió una mica deformada, perquè s'ha abusat molt de treballar aquest tema (l'entorn proper) a nivells molt primaris, a l'escola. A les

	<p>hores s'ha vist a nivell descriptiu. S'ha gastat l'element motivador. Si aleshores tornes a reprendre el seu entorn, et diuen "escolta'm això ja ho vam fer". Encara que tu saps perfectament que no és el mateix, però d'entrada et queda descartat. Si a primer cicle d'ESO fan el delta del Llobregat a nivell descriptiu, després el vols tornar a fer com a treball de recerca i no funciona, tot i que hi ha un munt de coses que són diferents. El treball queda com desvirtuat d'entrada.</p>
--	--

2.1.3.3. Altres observacions

E 2	<ul style="list-style-type: none"> • Fer tota aquesta adaptació i elaborar tot el material que serveixi per aquest punt de vista és difícil.
E 4	<ul style="list-style-type: none"> • De fet, fem mes coses a història que a geografia, per exemple van a veure la Barcino romana, al museu d'arqueologia.. Ara aniran a Girona. Però van més a veure la ciutat històrica que no a fet un treball de geografia.
E 6	<ul style="list-style-type: none"> • Hi ha un aspecte amb això del barri.... Hi havia un exercici que era explicar com era el seu carrer. Aquí hi ha el carrer Fortuna que és un carrer on hi viuen molts marroquins i el carrer està sense asfaltar, està sense condicions. En segons quins moments, jo crec que això pot ser una mica dur. Hem d'anar en compte... per una persona que viu en un barri normal és molt fàcil però per un noi que viu en un lloc molt "cutre" és un problema. Fer-li fer una redacció sobre allò..., no ho sé...
E 9	<ul style="list-style-type: none"> • El que si fem és situar-los, posar sempre l'exemple del que passa aquí, per exemple sobre taxes de natalitat, es parla primer del que passa aquí per després fer referència al que passa a fora.
E 10	<ul style="list-style-type: none"> • Es fa també un crèdit "La meitat més un. Els límits de la llibertat" sobre la participació. Es fa amb una experiència del Districte, amb altres escoles, que suposa la transformació d'una zona degradada del barri. És com un joc de rol en el que el Districte fa una proposta i cada grup de 4 o 5 nanos representa una entitat del barri i han de negociar i fer propostes sobre què fer en aquesta zona del barri. Resulta relativament interessant. La participació dels nanos be, però en canvi és molt curiós perquè quan els van preguntar, perquè no posaven un grup de joves en el joc de rol van contestar: "Perquè als joves aquests temes no els interessin". Per tant és molt interessant vist des de nosaltres com a mestres, però per els nanos no ho és gens; pels nanos segueix sent una cosa d'escola.

	<ul style="list-style-type: none"> • El que passa que el concepte del que és més immediat per ells, també és una mica complex, perquè no és el que nosaltres potser ens pensem que és el més immediat. Per ells el més immediat potser és La Maquinista, ara. On jo no he posat mai els peus. El problema està en què els meus punts de referència no són els seus punts de referència i nosaltres planifiquem des dels nostres punts de referència. Moltes vegades nosaltres desconeixem els seus elements de motivació.
E 12	<ul style="list-style-type: none"> • Representa dedicar-hi moltes hores i anem molts curts de temps.

2. 2. Medi local i educació per la ciutadania

Pregunta: Estàs d'acord en què l'aprenentatge a partir del medi local contribueix a l'educació per la ciutadania?

2.2.1. Nivell d'acord

2.2.1.1. Alt

E 1	<ul style="list-style-type: none"> • I tant. Sí, segur. Estem educant ciutadans, persones que estan aquí, vivint i pretenem que hi estiguin en harmonia. És fonamental, perquè no és només una persona que transita pel carrer... usa uns transports..., utilitza uns espais, sinó que els viu i els coneix.
E 2	<ul style="list-style-type: none"> • Això és sobre tot el que treballem, que coneguim el seu món, saber-hi estar.
E 3	<ul style="list-style-type: none"> • A partir d'un mínim, des del seu mínim proper.Hem de partir del que ells viuen i a partir d'aquí construir, perquè ells venen de casa amb uns prejudicis molt forts.
E 5	<ul style="list-style-type: none"> • Jo crec que sí. Això va lligat al que dèiem abans dels valors.
E 6	<ul style="list-style-type: none"> • El noi ha de viure en un barri que probablement sigui aquest fins que tingui vint anys o més, i ha de participar en aquest barri. Si ha de transformar, s'ha d'implicar i la millor manera és que conegui, que conegui les associacions, que conegui les institucions, que participi de la vida del barri, sinó no estem creant les condicions, perquè participin a la vida social. Això té relació amb les finalitats de l'educació i de les ciències socials, per això al final tot ha d'estar lligat a la programació.

E 7	<ul style="list-style-type: none"> • Jo penso que sí. No hem d'adoctrinar. Però tot el que sigui obrir vies de discussió, que aprenguin a argumentar...
	<ul style="list-style-type: none"> • A l'institut, els valors els donem una importància cabdal. No només el departament de Ciències Socials, tot l'institut. Val a dir que som els capdavanters, potser perquè la matèria també ho dona. Però som tot l'institut. Tot hi que alguns professors més academicistes ens acusen de donar massa importància, per nosaltres és bàsic.
	<ul style="list-style-type: none"> • La geografia dona unes vessants importantíssimes per educar en valors.
E 8	<ul style="list-style-type: none"> • Si, jo penso que sí.
E 9	<ul style="list-style-type: none"> • Jo penso que sí. Tot el que sigui descobrir el que hi ha més enllà ajuda moltíssim.
E 11	<ul style="list-style-type: none"> • Indubtablement. Jo d'això n'estic convençuda.

2.2.1.2. Mitja

E 4	<ul style="list-style-type: none"> • Han de conèixer. A més quan els portem a veure coses i les valorem molt, ells s'adonen que hi ha alguna cosa al darrere d'allò, encara que de moment sembli que no aprofitem massa.
-----	---

2.2.1.3. Baix

E 10	<ul style="list-style-type: none"> • Els valors no venen per la matèria, venen per altres llocs. No tot el que és cultura té valor positiu, hi ha coses que es transmeten fins i tot des dels ambients familiars que són estereotips i prejudicis.
E 12	<ul style="list-style-type: none"> • Francament no sé que dir a aquesta pregunta, perquè potser no tinc prou elements d'anàlisi.

2.2.2. Justificació positiva

2.2.2.1. Estima.

E 1	<ul style="list-style-type: none"> • Un entorn que a més han de conèixer i han de respectar. I l'han d'estimar. Quan no coneixes, poc estimes. Doncs a força de conèixer, la realitat que hi ha se l'estimen i si l'estimen ho viuen bé. Penso. O bé s'impliquen. Tampoc cal estimar-ho tot a cegues... Hi ha el sentit crític, que vulguis que allò sigui d'una altra manera.
-----	---

E 3	<ul style="list-style-type: none"> • Santa Coloma té unes connotacions prou despectives...et diuen "lolailo", et diuen "quillo". Tot això costa. No deixes de explicar-los-hi que tothom és igual però ells veuen la injustícia. Aquí hi ha molts problemes amb la immigració il·legal, que no surten al diaris, però que hi són. Moltes mares dels alumnes que abans anaven a fer feines ara estan a casa perquè les dones immigrants treballen a preu més baix. Doncs ara farem la immigració..., m'hi hauré d'estar tres setmanes.
E 4	<ul style="list-style-type: none"> • A més quan els portem a veure coses i les valorem molt, ells s'adonen que hi ha alguna cosa al darrera d'allò, encara que de moment sembli que no ho aprofiten massa. • Vol dir que tot això serveix: serveix per conèixer, serveix per conviure, per estimar les coses.
E 5	<ul style="list-style-type: none"> • Si tu coneixes el teu lloc, la teva ciutat, si tu la valores i l'estimes, és evident que hi ha una relació de valorar tot allò que està aquí i al mateix temps, per transposició valorar el que hi ha fora, el que hi ha més enllà. Això és una educació en cadena. Si no comences apreciament això, no té sentit res.

2.2.2.2. Participació

E 2	<ul style="list-style-type: none"> • Això és sobre tot el que treballem, que coneguim el seu món, saber-hi estar.
E 6	<ul style="list-style-type: none"> • El noi ha de viure en un barri que probablement sigui aquest fins que tingui vint anys o més, i ha de participar en aquest barri. Si ha de transformar, s'ha d'implicar i la millor manera és que conegui, que conegui les associacions, que conegui les institucions, que participi de la vida del barri, sinó no estem creant les condicions, perquè participin a la vida social. Això té relació amb les finalitats de l'educació i de les ciències socials, per això al final tot ha d'estar lligat a la programació
E 8	<ul style="list-style-type: none"> • Després que hem treballat el racisme, aquí hi ha una ONG i després d'estudiar tot això hi ha gent que s'implica i va voluntàriament a fer educació de carrer, ajuden als immigrants a llegir... dediquen part del seu temps al voluntariat. Així s'impliquen i van establint com lligams.

2.2.2.3. Altres

E 3	<ul style="list-style-type: none"> • A partir d'un mínim, des del seu mínim proper.
-----	--

E 4	<ul style="list-style-type: none"> • Quan sortim a museus, alguns ja hi ha anat. Si hi han anat amb els seus pares, tenen la sensació que hi han anat obligats. Nosaltres també els obliguem, però és diferent. Jo crec que les sortides tenen una importància també pels valors. Quan sortim hem d'anar junts i si anem en metro i ens trobem una senyora gran.... Han de conviure.
E 7	<ul style="list-style-type: none"> • Ell tenen una estima per aquestes activitats, encara que de vegades toca mantenir el paper de que tot lo escolar és avorrit, però després t'adones de que en realitat els ha interessat molt.
E 9	<ul style="list-style-type: none"> • Si tu estàs explicant com es pot organitzar la convivència a la societat, a través d'un sistema polític i expliques que hi ha moltes maneres, però que hi ha dues que són antagòniques. Que una es estar en mans d'un grup reduït de persones o d'una persona que imposa per la força.... que és la dictadura i que la millor manera és la democràcia... i els hi expliques...crec que ja estàs fomentant valors d'educació ciutadana.
E 10	<ul style="list-style-type: none"> • No hem d'adoctrinar. Però tot el que sigui obrir vies de discussió, que aprenguin a argumentar.... Encara que els resultats no siguin favorables i surtin coses que a nosaltres no ens agraden personalment, l'esforç d'argumentar, d'intercanviar opinions, etc.. Tot això ajuda molt a l'educació de valors.
E 7	<ul style="list-style-type: none"> • I allà encara més, perquè no surten, no hi ha renovació d'idees. La geografia dona unes vessants importantíssimes per educar en valors.
E 9	<ul style="list-style-type: none"> • Jo penso que sí. Tot el que sigui descobrir el que hi ha mes enllà ajuda moltíssim. Per exemple quan es fa un intercanvi, perquè conèixer la gent et fa trencar tòpics, trencar tabús. L'audiència també ajuda al coneixement de l'altre i això és important.
E 10	<ul style="list-style-type: none"> • No ho se. És les matèries o És l'actitud nostra? És les Socials o és el profe de matemàtiques? Vols dir que és igual la matèria? Hi ha matèries, com les ciències socials que es presten més, però igual pots ensenyar valors i després que et diguin: "Tu ets un dictador". Es poden transmetre els valors sense explicar-los. Em sembla que va més per aquí. Pel tipus de ciutat en el que estem a nivell de desestructuració familiar i consumisme. Això fa que aquests nois no tinguin límits; ningú no els posa límits. L'escola és l'únic lloc on se'ls demana que callin. Els valors no venen per la matèria, venen per altres llocs. No tot els que és cultura té valor positiu, hi ha coses que es transmeten fins i tot des dels ambients familiars que son estereotips i prejudicis. Quan un nen pensa que si a ell l'han pegat ell també ha de pegar, perquè els seu pare ho diu així, para, perquè estàs davant d'una estructura familiar i no hi ha res a fer. Això ara ho notem més que mai. En aquesta mateixa sala hem sentit a un pare dir a una nena: "Pues si tu piensas que el profesor es un cerdo, haces bien en llamarle cerdo!" Això no és una

	<p>anècdota, sinó que marca una tendència creixent. El paper del mestre ha canviat. La receptivitat del nanos respecte al que tu dius abans era més alta i era més alta perquè la família recolzava allò que tu deies.</p>
E 11	<ul style="list-style-type: none"> • A la sortida a Barcelona, quan ens passejaven pel Raval i quan es van veure que al seu voltant de cada 10 persones 8 eren d'altres cultures, que això es notava pels aspectes externs del vestir, els trets físics.... Fins aquell moment no havien tingut plena consciència del que significava la immigració. Amb què hem fonamentat quan dic que l'àmbit local té un impacte molt més gran? : Quan els parles i veuen en xifres l'augment del procés migratori, no ho entenen si això no forma part de la seva vida. Això va canviar radicalment el dia de la sortida. Després em deien: sí, sí que el tema de la immigració és un tema que cal que ens hi posem; com a ciutadans i ciutadanes és un repte que tenim damunt de la taula. Hi ha aspectes positius i aspectes negatius o més que negatius, més conflictius. Fins que no hi ha aquesta percepció no hi ha aquesta mobilització, una interiorització més intensa.
E 12	<ul style="list-style-type: none"> • La motivació és diferent, és molt diferent, el que passa és que de vegades és molt difícil per part nostra. Fer tota aquesta adaptació i elaborar tot el material que serveixi per aquest punt de vista és difícil.

2.2.3. Justificació negativa o problemes

E 12	<ul style="list-style-type: none"> • Potser amb alguns alumnes sí, però n'hi ha molts que no poden passar d'un nivell absolutament descriptiu. Fins i tot a quart. No vol dir que renunciem a la comprensió, però és que hi ha gent que no pot i gent que no vol. Tenim un 4rt. d'adaptació en el que alguns alumnes els costa arribar a l'hora. Ja comencem per aquí. Faltes d'assistència, retards, manca total d'hàbits... Són alumnes que han arribat a quart d'ESO amb tot insuficient. No tenen aprovat el primer cicle i tercer, un desastre, evidentment.
	<ul style="list-style-type: none"> • El que estem fent ara amb primer són els països del món. Com que tenen una memòria esplèndida els encanten aquestes coses de memoritzar i així poden fer alguna cosa que els surti bé. Això també serveix, perquè sàpiguen on està el Marroc perquè sinó, no ho saben.

	<ul style="list-style-type: none"> • A aquests no els demanis ni interrelacionar, ni fer una reflexió sobre les coses. Els pots raonar algunes coses, però t'adones que ells segueixen amb la seva idea fixa i ja està, sobre tot per mimetisme amb els grups amb els que es relacionen. Els aprenentatges del carrer pesen molt. Ells s'han de sentir identificats amb una gent. Si no comparteixen aquelles idees es queden sols; no els interessa tampoc.
--	---

2.2.4. Altres aportacions

E 4	<ul style="list-style-type: none"> • Sóc molt partidària de fer viatges. A mi m'agrada molt fer viatges amb els alumnes i penso que s'ha d'anar a veure la ciutat, veure coses i també passar-ho bé. Encara que de vegades hi hagi problemes, però crec que és important.
-----	--

3. Dimensió espacial

Pregunta: Sobre quins llocs treballes? Quines escales utilitzes? En quins temes?

3.1. Estructura

3.1.1. Oberta

E1	<ul style="list-style-type: none"> • Acabem veient tot el món. Acaba veient-se sobre tot la diferència entre el que serien els països del nord i els països del sud. El que seria la interrelació entre els dos móns. Suposo que partim de lo local. Lo local que podria ser Espanya o Catalunya.
	<ul style="list-style-type: none"> • Quan treballem l'agricultura partim més de lo local, de l'agricultura que ells poden saber, camps de cereals, tractors, treballadors, hivernacles. No sortim d'entrada de l'agricultura de plantació.
E 2	<ul style="list-style-type: none"> • Al primer trimestre geografia, des de Barcelona al món.
	<ul style="list-style-type: none"> • Vaig una mica d'un extrem a l'altre...des d'una visió molt global del món, fins a un coneixement de Barcelona.
E 3	<ul style="list-style-type: none"> • Dins altres temes, com el d'economia, comparem la distribució entre primari,

	secundari i terciari del món amb Catalunya.
E 5	<ul style="list-style-type: none"> Dins de l'espai de la cultura occidental, procurem alternar mostres de cultures artístiques de casa, de les que trobem als nostres museus, amb altres que pertanyen a qualsevol lloc d'Europa. Sobre tot ens interessa remarcar la importància de les coses que tenim aquí, enllaçades amb el que tenim a fora. Per exemple, per veure que és l'arquitectura, ara que estem tant amb el Gaudí. És evident que els exemples que tens aquí, no els tens a fora. És un tema en el que podem presumir del que tenim. Però jo crec que, justament per això també has de posar una colla d'exemples d'edificis modernistes d'altres llocs, des de Viena, Brussel·les o Glasgow. Cal compartir tant la visió més concreta, més propera, de la que tenen una experiència en directe, amb el fet que aquesta visió no es quedi tancada, que hi hagi també una connexió amb altres coses que són simultànies en el temps.
E 6	<ul style="list-style-type: none"> Depèn. Bàsicament es treballa a un nivell europeu, encara que després s'intenta relacionar amb l'espai propi.
E 7	<ul style="list-style-type: none"> Badia, irremeiablement, no? Surt Badia, l'entorn del Vallès... quan parlem de la ciutat surt Badia i també Barcelona. Vam fer una sortida a Barcelona que va ser un recorregut per la ciutat. Catalunya i poca cosa més... No fem grans escales. A nivell de demografia sí. Fem exemples a nivell de Badia, d'Espanya i a nivell mundial. En temes d'agricultura, indústria i serveis fem una comparació entre països rics i països pobres, sempre a escala planetària.
E 8	<ul style="list-style-type: none"> Es treballa en el mateix tema o en la mateixa problemàtica, a diferents escales. Van saltant d'espai en espai. En canvi al llibre de text si que toca Europa, doncs Europa. Espanya; doncs toca Espanya a nivell d'història per exemple. Els alumnes diuen: home, això són molts salts! Això és a tercer, a quart ja estan habituats.
E 9	<ul style="list-style-type: none"> En la quotidianitat fas referència a l'àmbit Estat, però després pot ser molt ampli depèn dels temes que escollim per treballar.
E 10	<ul style="list-style-type: none"> El més proper és exemple. Parlem d'escala mundial, concretem amb Catalunya i Espanya i exemplifiquem a casa nostra.
E 11	<ul style="list-style-type: none"> S'intenta treballar les diferents escales.
E 12	<ul style="list-style-type: none"> Sempre que puc treballo un mateix tema a diferents escales.

3.1.2. Tancada

E 4	<ul style="list-style-type: none"> • Partim sempre del món mediterrani.
-----	--

3.2. Text de síntesi sobre la Dimensió espacial

E 1	<p>Acabem veient tot el món. Acaba veient-se sobre tot la diferència entre el que serien els països del nord i els països del sud. El que seria la interrelació entre els dos móns. Suposo que partim de lo local. Lo local que podria ser Espanya o Catalunya, en funció una miqueta d'on sortim i de les dates que podem arribar a tenir. Però acabem sempre amb el món sencer. Anem de l'escala local a l'escala mundial, perquè al lligar-lo amb la història partim d'Europa. En el tema de la població es focalitza molt poc, es treballen comportaments universals, màxim a Europa i per arribar a veure els diferents comportaments demogràfics en el que seria el nord i el sud. Quan treballem l'agricultura partim més de lo local, de l'agricultura que ells poden saber, camps de cereals, tractors, treballadors, hivernacles. No sortim d'entrada de l'agricultura de plantació. Després hi arribarem.</p>
E 2	<p>Vaig una mica d'un extrem a l'altre...des d'una visió molt global del món, fins a un coneixement de Barcelona. Per exemple visitem dues vegades el Museu d'Història, fent un recorregut per la Barcelona medieval. Quan hem fet la fam i el nord sud, ha sortit Àfrica i Àsia, quan hem fet l'onze de setembre ha sortit el primer món i EEUU i també Afganistan, depèn del tema. Tenim nanos que arriben per la immigració..., de l'Equador, aleshores surt la relació entre aquí i allà.</p>
E 3	<p>Fem l'escala mundial. A principi de curs vam fer el mapa de Catalunya, però sempre treballem les dades a escala mundial. Nosaltres fem servir contínuament mapes. Molts dels mapes els fan ells, amb això sóc de la vella escola: dibuixant un mapa s'aprèn més. Anys endarrera havíem treballat el pc Globe, però ara s'hauria d'actualitzar. En alguna ocasió havíem fet cartografia utilitzant cartes nàutiques, perquè a mi m'agrada molt navegar. Ho fèiem per aprendre a situar i localitzar.</p>
E 4	<p>Partim sempre del món mediterrani. A tercer ja ho fan. També va molt be, perquè és el marc de la història que s'estudia. Després s'estudia el medi físic d'aquest món mediterrani. Aquest és el marc de referència... També va bé perquè permet la comparació entre món desenvolupat i el subdesenvolupat. Com a exemples puntuals si que es tracten altres llocs, per exemple les piràmides d'edats de Mèxic. S'utilitzen els exemples que surten al llibre de text. Interessa que vagin veient diferents zones del món.</p>
E 5	<p>Treballem el món occidental, des de la prehistòria al S. XX, però no sabem res ni de les cultures africanes, ni del món asiàtic. Tot lo més que ens apropem és a explicar</p>

	<p>una miqueta l'islam i els bizantins com a nexa entre l'Imperi romà i el romànic. Dins de l'espai de la cultura occidental, procurem alternar mostres de cultures artístiques de casa, de les que trobem als nostres museus, amb altres que pertanyen a qualsevol lloc d'Europa. Sobre tot ens interessa remarcar la importància de les coses que tenim aquí, enllaçades amb el que tenim a fora. Per exemple, per veure que és l'arquitectura, ara que estem tant amb el Gaudí. És evident que els exemples que tens aquí, no els tens a fora. És un tema en el que podem presumir del que tenim. Però jo crec que, justament per això també has de posar una colla d'exemples d'edificis modernistes d'altres llocs, des de Viena, Brussel·les o Glasgow. Aquí nosaltres tenim una singularitat estupenda, però que compartim amb altres ciutats. És important, si pots, explicar un cas concret per un context concret. Explicar el context d'una imatge concreta, el context en el que es va produir t'ajuda a explicar moltes coses, relacionar-les amb el que tenim aquí. Cal compartir tant la visió més concreta, més propera, de quan tenen una experiència en directe, amb el fet que aquesta visió no es quedi tancada, que hi hagi també una connexió amb altres coses que són simultànies en el temps.</p>
E 6	<p>Depèn. Bàsicament es treballa a un nivell europeu, encara que després s'intenta relacionar amb l'espai propi. A 4art, per exemple es fa un crèdit variable que és l'Hospitalet, perquè puguin aplicar les coses sobre el terreny. Els llibres estan encaminats a nivell europeu. Surt Àfrica quan es parla de la colonització. I poc més. L'escala mundial apareix en pràctiques concretes: què ha passat a Afganistan, què està passant a Israel, però molt poc. A 4art, quan es fa la demografia apareix la taxa de natalitat relacionada amb països desenvolupats i països subdesenvolupats. On apareix més a l'època dels descobriments i a l'època de les colonitzacions... Es fa referència a Amèrica... També a l'època de la independència d'Amèrica, de la independència de les colònies. I en temes de demografia, per comparar taxes.</p>
E 7	<p>Badia, irremeiablement, no? Surt Badia, l'entorn del Vallès.. quan parlem de la ciutat surt Badia i també Barcelona. Vam fer una sortida a Barcelona que va ser un recorregut per la ciutat. Catalunya i poca cosa més.. No fem grans escales. A nivell de demografia si; fem exemples a nivell de Badia, d'Espanya i a nivell mundial. En temes d'agricultura, indústria i serveis fem una comparació entre països rics i països pobres, sempre a escala planetària. Primer fem lo general per després anar al concret. A història intento treure exemples actuals per connectar amb el passat. Aquest recurs en geografia també el faig servir. Sempre intentem connectar al màxim amb la realitat més propera, però sempre a partir de coses generals. Jo ho faig al revés. Explico la demografia, explico no se què i exemplifico amb lo concret. Això ho faig jo. Altra gent és al revés... No se si al final, per l'aprenentatge, suposa lo mateix</p>
E 8	<p>Tal com està organitzat a l'escola i a l'editorial, començàvem del més proper al més llunyà. Vaig notar que tampoc tenia sentit, que coneixen més, per la TV i tot això, el</p>

	<p>llunyà que el proper. Es treballa en el mateix tema o en la mateixa problemàtica, diferents escales: l'escala teòrica, general, global; van després buscant exemples d'Europa, de Catalunya, d'àmbit mundial. Fem servir el diari per trobar exemples. L'escala local la fem servir en aquest sentit, al diari. Que recull la premsa actualment sobre els problemes de la natalitat o sobre problemes econòmics? Van saltant d'espai en espai. En canvi al llibre de text si que toca Europa, doncs Europa. Espanya; doncs toca Espanya a nivell d'història per exemple. Els alumnes diuen: home, això són molts salts! Això és a tercer a quart ja estan habituats.</p>
E 9	<p>Treballo l'Estat Espanyol... En el tema drets humans, per exemple, les notícies que busquem solen ser d'aquí. Però depèn del que dona l'actualitat i això és molt variable. Hi ha notícies que sempre van sortint i altres que desapareixen. En la quotidianitat fas referència a l'àmbit Estat, però després pot ser molt ampli depèn dels temes que escollim per treballar, els atemptats, Palestina i Israel evidentment, Amèrica, pot ser el que queda més relegat és Àsia, l'Extrem Orient... En els crèdits comuns, al fer una programació cíclica pots fer referència per exemple al parlar de l'Estat al llarg del temps.. a Europa, a Àfrica... quan parles al subdesenvolupament tornes a fer referència a l'Àfrica subsahariana, al Sahel, Sudamèrica. Va surtin tot,.. per exemple quan parles d'indústria o parles de recursos, surt una mica tot</p>
E 10	<p>El més proper és exemple. Parlem d'escala mundial, concretem amb Catalunya i Espanya i exemplifiquem a casa nostra. Malgrat que jo teoritzaria tot lo contrari: partir de lo concret immediat per generalitzar. Però de fet aquest model no l'usem, excepte, per exemple quan fem un crèdit variable que es diu "Catalunya S. XX". A llavors si. Llavors comences amb la foto dels avis i a partir de les fotos dels avis parlaràs dels seus espais més immediats i a partir d'aquests espais aniràs construint la història de les famílies i la història de Catalunya.</p>
E 11	<p>Segueixo les línies que venen determinades per la material en les orientacions didàctiques del Departament. S'intenta treballar les diferents escales. L'escala local, de l'espai més proper als alumnes, que en aquest cas és la ciutat de Sabadell; l'escala de comunitat autònoma; l'escala estatal, Espanya; alguns aspectes referits a Europa, tot i que no és l'escala que treballem més; i després l'escala món. Treballem més les escales local, Espanya i món que no pas la d'Europa. No es treballen escales locals diferents de la pròpia sinó és inserits en l'escala món. Quan treballem la població, per exemple, es treballa a nivell del món veient diferents tipologies de països, després posem la mirada a nivell estatal, a Espanya i després veiem que passa a Sabadell. Els països de món els utilitzem per establir les grans tipologies i després anem a veure com és la població a Espanya i a Sabadell. També treballem així el tema del paisatge. El fil conductor que faig servir és començar per les unitats vinculades amb l'espai en tant que escenari de les nostres activitats, l'espai com a recurs per aquestes activitats i aquest que és més relacionat amb la geografia física amb un marcat caràcter mediambiental, hi ha la unitat de paisatge que s'enfoca com</p>

	<p>a la interacció observable entre les persones i el món. Quan treballem aquest tema també fem el mateix plantejament: l'observació de paisatges llunyans a partir de diapositives i aleshores es va baixant d'escala fins a lo més proper. Aquest que el podem treballar directament, l'anem a observar. Hi ha una activitat que els agrada molt, pel seu compte, anar per grups a observar diferents tipus de paisatges de Sabadell. El paisatge industrial, els diferents tipus de paisatge urbà, el nucli antic, els espais de serveis. Han de fer un reportatge fotogràfic que es posa en un mural i a classe tot el grup, coneix els diferents paisatges. Un altre exemple seria els intercanvis comercials. Dins del sector terciari treballem el comerç. Es planteja a escala món, a escala estatal i després anem al port comercial de Barcelona a veure com es concreta tot això, a veure quines modificacions ha patit aquest espai, quines característiques té l'espai de les comunicacions i l'intercanvi. Es parteix del més general per veure com es concreta en lo particular.</p>
E 12	<p>Si puc sempre parteixo d'una escala petita ...si és un fenomen mundial, doncs mundial. Parlem de problemes amplis, per anar aproximant, si convé i arribar a l'anàlisi del nivell local. Passarien del nivell mundial a un nivell regional, Europa, països desenvolupats i subdesenvolupats, per exemple en el tema de població... què passa a Espanya, què passa a Catalunya. El que sempre surt és Catalunya com a referent més local. Sempre que puc treballo un mateix tema a diferents escales.</p>

4. Ús del Medi local

Pregunta: A la teva programació del curs hi ha temes pensats per a ser realitzats com a recerques o activitats de participació sobre el medi local? Quins?, Hi ha temes que no tenen res a veure amb el medi local? Quins?

4.1.Funció didàctica

4.2.1. Il·lustratiu

E 4	<ul style="list-style-type: none"> • Però també es treballa en conjunt: es va a veure el pavelló Mies Van der Rohe. Ho fan de manera interdisciplinària. A llengua castellana han de fer una descripció del que han vist; a Educació Física fan una passejada per la muntanya. A 3er fem sobre Modernisme i treballem l'esquerra de l'Eixample. Fem una sortida per visitar monuments modernistes, prolongant fins al Pg. de Gràcia per arribar fins a la Pedrera.
	<ul style="list-style-type: none"> • A 4art no fem sortides de tipus urbà. Anem a les mines de Cercs. També hem anat al Parlament i anirem a veure la Fundació Miró.
E 5	<ul style="list-style-type: none"> • El que si fem és sortides però actuo com crec que no s'hauria d'actuar. Jo estic fent les sortides com a element pràctic, però que és una cosa afegida. No a l'atzar i la casualitat, però que sí que és de més a més. I això és un error, perquè els nanos ho veuen com un dia d'esbarjo. No és una activitat per treballar d'una manera diferent, sinó que és una sortida d'esbarjo. Però com que no tens l'altra alternativa, me'n vaig quatre dies a fer la sortida, a veure això i això tranquil·lament; a seure al davant i prendre nota, dibuixar... doncs hem de fer lo altre. • Aprofitarem per veure la fàbrica modernista i ja hauran vist això. També procurem fer un recorregut perquè vegin coses variades. Al primer trimestre el que vam fer va ser: anar fins a la Pedrera, la vam veure per fora, vam anar al Palau de la Música i el vam veure per fora, vam anar a santa Maria del Mar, vam entrar i després vam anar al Museu d'Art Modern a veure totes les coses que hi ha allà del XIX i del XX. És un matí que veuen una sèrie de coses que els dona una panoràmica d'arquitectura, pintura i escultura. Això serveix per poder fer referència quan s'explica a classe. • Els de geografia fan sortides de tot un dia de geografia urbana; també van a una explotació agrària.
E 9	<ul style="list-style-type: none"> • Quan parles d'immigració que expliquin les seves experiències properes serveix. Sobre tot en el tema de la immigració. • A tercer es fa demografia i població aquí, depèn de l'any i del curs es fa la visita d'una persona immigrant que donava una visió diferent de la immigració.
E 11	<ul style="list-style-type: none"> • Una per treballar espais naturals quan anem a Collserola, vinculada al primer bloc dedicat al mediambient. • Anem a veure una empresa que és tota una institució, La Codorniu, que ens permet veure paisatge agrari pel camí i tot el procés d'elaboració del cava;

4.2.2. Com a objecte d'estudi

E 2	<ul style="list-style-type: none"> Fem un recorregut que preparen ells amb el plànol de Barcelona, pel casc antic. L'any passat va estar molt be, perquè ells, els alumnes de la UAC, van fer de guies dels companys del 4art ordinari. Vam fer bàsicament arquitectura medieval. Després un altre que seria el del modernisme...S.XIX, XX i seria per l'Eixample.
E 10	<ul style="list-style-type: none"> Hi ha un crèdit variable que es diu "Hostafrancs m'agrada molt" que l'objectiu és el coneixement del barri. Estem parlant d'Hostafrancs, Sants, Hospitalet, que es d'on ens venen els alumnes. Es treballa... com Sants va ser agregat a Barcelona i quina és la transformació que ha sofert el barri. Això dona peu a veure el creixement urbà, la primera fase de la revolució industrial.

4.2.3. Com a present.

E 2	<ul style="list-style-type: none"> No saben situar-se. No saben anar d'aquí al centre, com s'hi pot anar. No ho tenen clar. Son coses molt bàsiques. Per això treballem molt la geografia. Parlem, de terrorisme, per exemple. Aprofitem notícies que vagin sorgint per treballar els continguts que a mi m'interessen.
E 8	<ul style="list-style-type: none"> Fem servir el diari per trobar exemples. L'escala local la fem servir en aquest sentit, al diari. Què recull la premsa actualment sobre els problemes de la natalitat o sobre problemes econòmics?
E 11	<ul style="list-style-type: none"> Però és gairebé imprescindible fer referència al medi local perquè sinó el tema no els enganxa. Dificilment els estires. Costa moltíssim que aquests nois estiguin al dia sobre les quatre notícies fonamentals. Llegeixen el diari per imperatiu, sinó, no.

4.2.4 Com a context de recerca

E 1	<ul style="list-style-type: none"> L'any passat vam fer una recerca... Com que treballem la geografia dels conflictes dona molt peu a treballar tot això. Plantegem els conflictes com un desequilibri, crees uns antecedents, crees uns personatges, crees uns protagonistes, crees un context i has de veure unes solucions i s'ha de proposar sempre alternatives. Nosaltres els hi presentem un model de treballar amb un conflicte i després ells fan la recerca del que vulguin,
-----	---

	<p>sempre partint de que ha de ser un conflicte, però entenem conflicte des d'un conflicte bèl·lic o també un conflicte personal. L'any passat per exemple, vam treballar l'anorèxia o van treballar les agressions a les dones. Llavors hi va haver dos grups: els que van treballar les agressions a les dones des del punt de vista de la dona maltractada aquí i altres se'n van anar a veure que passava amb les dones a l'Afganistan. O sigui que a l'hora de la veritat parteixen de lo immediat o proper, encara que sigui proper perquè ho han vist als informatius i per tant està al menjador de casa seva.</p>
E 3	<ul style="list-style-type: none"> • És una manera d'apropar la societat als alumnes i per això la millor assignatura és la geografia. • Com que els alumnes grans fan els treballs d'investigació i els tenim a la biblioteca, el que es fa és utilitzar aquestes dades per comparar el que passa aquí amb el que passa allà. Ara, per exemple estem fent demografia, doncs agafarem aquestes dades de Santa Coloma i anirem a veure, si hem fet la piràmide d'edats, doncs veurem la de l'Estat i també la de Santa Coloma.
E 6	<ul style="list-style-type: none"> • Per exemple, tots els nanos de l'institut van fer una maqueta sobre el barri. Hi van participar de 1er a 4art. Pel projecte "El barri educa" van fer la recerca de totes les entitats que hi ha al barri. Hi van anar els de 4art, però la informació va ser per a tot el centre. El centre trucava a l'entitat i els nois hi anaven i feien una entrevista. Això es fa fora de les matèries. Ara voldrien lligar les Històries de vida i el Barri Educa per fer un crèdit de síntesi. Aquí hi havia també tot el tema de l'espai. Per una banda les entitats i per l'altre l'espai.
E 7	<ul style="list-style-type: none"> • En el tema de demografia, per exemple, partim de mètodes de recomptar la població, fem un cens a la classe, treballem quanta gent treballa, quanta gent no treballa, si la població es jove... així ells es donen compte... Si treballem els moviments migratoris, aprofitem per veure que ells, allà a Badia, que són. Són els fruits de la immigració, una immigració diferent, però... Vam fer unes enquestes perquè els hi facin als seus pares. Com van venir aquí, com es van sentir, com els van acollir...que és el que van trobar més positiu. • Si hi ha unes eleccions, per exemple, els envio a buscar informació... i si que fem recerca.
E 8	<ul style="list-style-type: none"> • Barcelona Aula Oberta s'utilitza per treballar la ciutat. • També en tots aquells temes que han d'anar a fer entrevistes. Fem un tema d'història oral i ho treballen al casal, el tema és la demografia, uns van a entrevistar a la tercera edat, altres van al món dels infants, a veure guarderies i uns altres van al món laboral, empreses.

	<ul style="list-style-type: none"> • La demografia i l'economia es presten mes a les entrevistes i enquestes.
E 9	<ul style="list-style-type: none"> • També fem el Taller de l'historiador, que es tracta de treballar amb pistes, ens va molt be per treballar amb fons, per la qüestió del discurs, per treballar en grup. • A tercer es fa demografia i població aquí, depèn de l'any i del curs es fa la visita d'una persona immigrant que donava una visió diferent de la immigració. Això era un programa del Centre de recursos.
E 10	<ul style="list-style-type: none"> • En els crèdits comuns és simplement l'exemple al medi local. Procurem a tots els temes, que surti el tema del més immediat. És fàcil perquè som un equip de professorat molt estable. Això fa que el coneixement del medi hi és per part de tot l'equip.
E 11	<ul style="list-style-type: none"> • Hi ha una activitat que els agrada molt, pel seu compte, anar per grups a observar diferents tipus de paisatges de Sabadell. El paisatge industrial, els diferents tipus de paisatge urbà, el nucli antic, els espais de serveis. Han de fer un reportatge fotogràfic que es posa en un mural i a classe tot el grup, coneix els diferents paisatges. • Es plateja a escala món, a escala estatal i després anem al port comercial de Barcelona a veure com es concreta tot això, a veure quines modificacions ha patit aquest espai, quines característiques té l'espai de les comunicacions i l'intercanvi. • Una per treballar espais naturals quan anem a Collserola, vinculada al primer bloc dedicat al mediambient.
E 12	<ul style="list-style-type: none"> • Al centre hi ha una persona, que fa crèdits de síntesi a partir de l'Hospitalet. L'any passat van fer quina és la percepció que té la gent de fora de l'Hospitalet de la nostra ciutat. Van fer moltes entrevistes. S'han de fer treballs més específics de recerca: l'estudi d'algun barri concret, Bellvitge... Això es fa com a treball de recerca, no dins de l'assignatura.

4.2.5. Com a context de pràctiques de participació social

E 3	<ul style="list-style-type: none"> • És una manera d'apropar la societat als alumnes i per això la millor assignatura és la geografia.
E 6	<ul style="list-style-type: none"> • Com un centre educatiu es pot convertir en dinamitzador de la millora de l'espai del barri, per a incidir en una plaça. Hi ha una plaça. La Plaça de les Basses que, juntament amb un centre de primària, vam pintar. L'ajuntament es va implicar i vam aconseguir que els nanos de 1er i de 2on d'ESO anessin un dia a pintar un mural, un mural que havia estat votat... i

	l'ajuntament va posar flors, va canviar els gronxadors. Aquest any vam convocar a les entitats i els vam donar el CD del projecte amb la idea de que això es pogués convertir en un portal educatiu... que tant les entitats, com els centres educatius poguessin entrar per intercanviar informacions.
E 7	<ul style="list-style-type: none"> • A nivell de Badia treballem el tema de serveis. Ells tenen una consciència negativa del seu poble, perquè és una ciutat dormitori, perquè no tenen serveis. Quan els fas veure al mapa de Badia que si que hi ha serveis, prenen consciència... Que significa Badia, com està situada respecte a les vies de comunicació, quan ho veuen diuen que no està tant malament...
E 10	<ul style="list-style-type: none"> • Es fa també un crèdit "La meitat més un. Els límits de la llibertat" sobre la participació. Es fa amb una experiència del Districte, amb altres escoles, que suposa la transformació d'una zona degradada del barri. És com un joc de rol en el que el Districte fa una proposta i cada grup de 4 o 5 nanos representa una entitat del barri i han de negociar i fer propostes sobre que fer en aquesta zona del barri. Resulta relativament interessant.

4.3. Ubicació curricular

4.3.1. Tipus de crèdit

4.3.1.1. A les matèries comuns

E 3	<ul style="list-style-type: none"> • Ara, per exemple estem fent demografia, doncs agafarem aquestes dades de Santa Coloma i anirem a veure, si hem fet la piràmide d'edats.
E 7	<ul style="list-style-type: none"> • En el tema de demografia, per exemple, partim de mètodes de recomptar la població, fem un cens a la classe, treballem quanta gent treballa, quanta gent no treballa, si la població es jove... així ells es donen compte.. Si treballem els moviments migratoris, aprofitem per veure que ells, allà a Badia, que són. Són els fruits de la immigració, una immigració diferent, però.... Vam fer unes enquestes perquè els hi facin als seus pares. Com van venir aquí, com es van sentir, com els van acollir...que és el que van trobar més positiu.

	<ul style="list-style-type: none"> • A nivell de Badia treballem el tema de serveis. Ells tenen una consciència negativa del seu poble, perquè és una ciutat dormitori, perquè no tenen serveis. Quan els fas veure al mapa de Badia que si que hi ha serveis, prenen consciència.. Que significa Badia, com està situada respecte a les vies de comunicació, quan ho veuen diuen que no està tant malament...
E 8	<ul style="list-style-type: none"> • Barcelona Aula Oberta s'utilitza per treballar la ciutat. També en tots aquells temes que han d'anar a fer entrevistes. Fem un tema d'història oral i ho treballen al casal, el tema és la demografia, uns van a entrevistar a la tercera edat, altres van al món dels infants, a veure guarderies i uns altres van al món laboral, empreses. La demografia i l'economia es presten més a les entrevistes i enquestes.
E 9	<ul style="list-style-type: none"> • Quan parles d'immigració que expliquin les seves experiències properes serveix. Sobre tot en el tema de la immigració.
E 10	<ul style="list-style-type: none"> • En els crèdits comuns és simplement l'exemple al medi local. Procurem a tots els temes, que surti el tema del més immediat.
E 11	<ul style="list-style-type: none"> • Però és gairebé imprescindible fer referència al medi local perquè sinó el tema no els enganxa. Dificilment els estires.
E 12	<ul style="list-style-type: none"> • Fem un recorregut que preparen ells amb el plànol de Barcelona, pel casc antic. L'any passat va estar molt be, perquè ells, els alumnes de la UAC, van fer de guies dels companys del 4art ordinari. Vam fer bàsicament arquitectura medieval. Després un altre que seria el del modernisme...S.XIX, XX i seria per l'Eixample.

4.3.1.2. Als crèdits variables

E 10	<ul style="list-style-type: none"> • Hi ha un crèdit variable que es diu "Hostafrancs m'agrada molt" que l'objectiu és el coneixement del barri. Estem parlant d'Hostafrancs, Sants, Hospitalet, que es d'on ens venen els alumnes. Es treballa com Sants va ser agregat a Barcelona i quina és la transformació que ha sofert el barri. Això dona peu a veure el creixement urbà, la primera fase de la revolució industrial. Es fa també un crèdit "La meitat més un. Els límits de la llibertat" sobre la participació. Es fa amb una experiència del Districte, amb altres escoles, que suposa la transformació d'una zona degradada del barri.
E 5	<ul style="list-style-type: none"> • El crèdit variable és quadrimestral i tinc només dues hores a la setmana.
E 9	<ul style="list-style-type: none"> • Als crèdits variables es fa la immigració que toca la qüestió geogràfica, un d'art, combinat entre plàstica i socials, pel tema de l'art. També fem el Taller de l'historiador, que es tracta de treballar amb pistes, ens va molt be per treballar amb fons, per la qüestió del discurs, per treballar en grup.

4.3.1.3. Als crèdits de síntesi

E 4	<ul style="list-style-type: none">Al llarg de l'ESO es fa com a crèdit de síntesi, a primer, l'estudi del Parc de l'Escorxador, a 2on treballem Montjuïc.
E 12	<ul style="list-style-type: none">Al centre hi ha una persona, que fa crèdits de síntesi a partir de l'Hospitalet. L'any passat van fer quina és la percepció que té la gent de fora de l'Hospitalet de la nostra ciutat. Van fer moltes entrevistes. S'ha per fer treballs més específic de recerca: l'estudi d'algun barri concret, Bellvitge... Això es fa com a treball de recerca, no dins de l'assignatura.

4.3.1.4. A les activitats de tutoria

E 6	<ul style="list-style-type: none">Això s'ha de fer una mica al marge de les àrees. Si que hi ha algunes àrees que estan més implicades, com les Socials i les Matemàtiques.
	<ul style="list-style-type: none">Ara ho volem reestructurar. A primer entraria tot el tema de com era el barri en temps dels avis, quan van arribar els pares i com és ara. A 2on tot el tema de les entitats del barri. A 3er relacionar-ho amb els aspectes concrets històrics i a 4art hi hauria el crèdit de síntesi sobre l'Hospitalet.
	<ul style="list-style-type: none">Un altre problema és que els crèdits variables donaven molt joc a aquest tipus de cosa, però desapareixen cada vegada més. Però hi ha una resistència a incloure noves formes de fer als crèdits comuns de la matèria.
E 9	<ul style="list-style-type: none">A primer cicle es participa a l'audiència pública. Això va sortir en relació al tema del consens que es treballa des de fa temps a les tutories. Vam començar a fer un projecte d'escola per treballar les habilitats socials i ho centrem molt en la creació de normes de convivència a la classe, treballem el conflicte i el consens.

4.3.2. Disciplina

No hi ha referències

4.3.2. Temàtica

4.3.2.1. Demografia

E 3	<ul style="list-style-type: none"> Ara, per exemple estem fent demografia, doncs agafarem aquestes dades de Santa Coloma i anirem a veure, si hem fet la piràmide d'edats.
E 6	<ul style="list-style-type: none"> Població.
E 7	<ul style="list-style-type: none"> Demografia.
E 8	<ul style="list-style-type: none"> La demografia.
E 9	<ul style="list-style-type: none"> Demografia i població.

4.3.2.2. Immigració

E 7	<ul style="list-style-type: none"> Treballem els moviments migratoris.
E 9	<ul style="list-style-type: none"> Crèdit de migracions.
E 11	<ul style="list-style-type: none"> A la sortida a Barcelona, quan ens passejaven pel Raval i quan van veure que al seu voltant de cada 10 persones 8 eren d'altres cultures, que això es notava pels aspectes externs del vestir, els trets físics.... Fins aquell moment no havien tingut plena consciència del que significava la immigració

4.3.2.3. Economia

E 11	<ul style="list-style-type: none"> Activitats del sector primari i del sector secundari. la sortida del port comercial.
E 4	<ul style="list-style-type: none"> Mines de Cercs.
E 5	<ul style="list-style-type: none"> També van a una explotació agrària.
A 7	<ul style="list-style-type: none"> A nivell de Badia treballem el tema de serveis.

4.3.2.4. Treball

No hi ha referències

4.3.2.5. Història

E 2	<ul style="list-style-type: none"> Vam fer bàsicament arquitectura medieval. Després un altre que seria el del modernisme...S.XIX, XX i seria per l'Eixample.
E 6	<ul style="list-style-type: none"> investigació sobre històries de vida.
E 8	<ul style="list-style-type: none"> Fem un tema d'història oral i ho treballen al casal.

E 9	<ul style="list-style-type: none"> • Taller de l'historiador.
-----	--

4.3.2.6. Art

E 3	<ul style="list-style-type: none"> • Vam fer bàsicament arquitectura medieval. Després un altre que seria el del modernisme...S.XIX, XX i seria per l'Eixample.
E 4	<ul style="list-style-type: none"> • Museu d'Art, el Romànic.
	<ul style="list-style-type: none"> • Modernisme.
	<ul style="list-style-type: none"> • Fundació Miró.
E 5	<ul style="list-style-type: none"> • Anem a una exposició concreta, per exemple la de l'expressionisme a Picasso,
	<ul style="list-style-type: none"> • La Pedrera.
	<ul style="list-style-type: none"> • Palau de la Música.
	<ul style="list-style-type: none"> • Santa Maria del Mar.
	<ul style="list-style-type: none"> • Museu d'Art Modern.

4.3.2.7. Ciutat

E 4	<ul style="list-style-type: none"> • L'esquerra de l'Eixample.
E 5	<ul style="list-style-type: none"> • Els de geografia fan sortides de tot un dia de geografia urbana.
E 6	<ul style="list-style-type: none"> • Arqueologia industrial.
	<ul style="list-style-type: none"> • Pel projecte "El barri educa" van fer la recerca de totes les entitats que hi ha al barri.
E 8	<ul style="list-style-type: none"> • Barcelona Aula Oberta s'utilitza per treballar la ciutat.
E 10	<ul style="list-style-type: none"> • Això dona peu a veure el creixement urbà, la primera fase de la revolució industrial.
E 11	<ul style="list-style-type: none"> • La de les àrees de Sabadell que és la que fan pel seu compte.
	<ul style="list-style-type: none"> • Les funcions urbanes.
	<ul style="list-style-type: none"> • La tèrmica i la depuradora del Besòs.

4.3.2.8. Política

E 4	<ul style="list-style-type: none"> • Parlament .
E 7	<ul style="list-style-type: none"> • Si hi ha unes eleccions, per exemple, els envio a buscar informació... i si

	que fem recerca.
E 9	<ul style="list-style-type: none">• La creació de normes de convivència a la classe, treballem el conflicte i el consens.
E 10	<ul style="list-style-type: none">• Sobre la participació.

4.3.2.9. Altres

E 1	<ul style="list-style-type: none">• Geografia dels conflictes.
E 3	<ul style="list-style-type: none">• Ho fèiem per aprendre a situar i localitzar.
E 11	<ul style="list-style-type: none">• Espais naturals.

ANNEX 8

PERFILS DE LES ENTREVISTES PER VARIABLES I CATEGORIES

MODEL DIDÀCTIC

1.1. Finalitats

	Desenvol	Ubicar-se	Interacc.	Participació			Correspo.	Valors	Altres
Entrevistes	.			General	Cap.Psico	Cap Inter			
1.	1	0	1	0	0	0	0	1	0
2.	0	1	0	0	0	0	0	0	0
3.	1	0	0	0	0	0	0	0	0
4.	1	0	0	0	1	0	0	0	0
5.	1	1	0	0	0	0	0	0	0
6.	1	1	0	0	0	0	0	0	0
7	1	1	1	0	0	0	0	0	0
8	0	1	0	0	0	0	0	0	0
9	1	0	1	0	0	0	0	0	0
10	0	0	1	1	0	0	0	0	0
11	1	1	0	1	0	0	0	1	0
12	0	1	1	0	0	0	0	0	1
TOTALS	8	7	5	2	1	0	0	2	1

1.2 Valors

Entrev.	intensitat				Tipus de relació				Tipus de valors					Temàtica				
	Moltalta	Alta	Mitja	Baixa	Directa	Oberta	Indirect	Contradi	Respecte	Tolern.	Solidari	Respon.	Rigor	Mediamb..	Mediamb.	Immigra.	Patrim.	Altres
1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
4	0	0	1	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
5	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
6	0	1	0	0	1	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0
7	1	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0
8	1	0	0	0	1	1	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1
9	0	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
10	1	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
11	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
12	0	0	1	0	1	0	0	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0
TOTALS	5	3	4	0	11	2	1	5	6	3	2	0	1	1	2	3	1	3

1.3 Continguts

Entrevistes	Temes	Problemes	Altres
1	1	0	1
2	1	0	0
3	1	0	1
4	1	1	0
5	0	0	1
6	1	0	1
7	1	0	0
8	1	0	0
9	0	0	1
10	1	0	1
11	1	0	1
12	1	0	0
TOTALS	10	1	7

1.4. Mètode

Entrevista	Tècnica 1														Tècnica 2				Model	
	Treball coopera.	Debats	Desenv. Lingüíst.	Imatges	Mapes	Esta- distica	Recerca	Audio- visuals	Ordenado	Internet	Prensa	Sorti- des	Treball camp	Explia- ció	Trans- disci- plinars	Recer- ca	TIC	Classe Magis- tral	Expo- si- tiu	Inter- ac- tiu
1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	1
2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1
3	1	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	2	1	1	0	0	1
4	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1
5	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2	0	1	0	1	0
6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	2	1	0	1
7	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	1
8	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	1
9	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1	2	0	0	0	1
10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
11	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	1	0	1	1	1	0
12	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0	0	0	1
totals	4	2	7	2	2	2	1	2	1	2	1	0	1	2	15	6	6	2	3	9

2. VALORACIÓ DEL MEDI LOCAL

2.1. Importància del medi local

Entrevista	Intensitat		Justificació intensitat alta							Justificació baixa		
	Alta	Baixa	Valors	Recerca	Motivació	Experiència	Acció	Ubicació social	Altres	Limitació	Seqüenciació	Altres
1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0
3	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0
4	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
5	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
6	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0
7	1	0	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0
8	1	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0
9	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	1
10	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
11	1	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0
12	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1
TOTALS	8	4	3	1	5	5	1	5	1	1	4	4

2.5 Medi local i educació per la ciutadania

	Nivell d'acord			Justificació positiva			Justificació negativa
	Alt	Medi	Baix	Estima	Participació	Altres	
1	1	0	0	1	0	0	0
2	1	0	0	0	1	0	0
3	1	0	0	1	0	1	0
4	0	1	0	1	0	1	0
5	1	0	0	1	0	0	0
6	1	0	0	0	1	0	0
7	1	0	0	0	0	1	0
8	1	0	0	0	1	0	0
9	1	0	0	0	0	1	0
10	0	0	1	0	0	1	0
11	1	0	0	0	0	1	0
12	0	0	1	0	0	0	1
TOTALS	9	1	2	4	3	6	1

3. DIMENSIÓ ESPACIAL

3.1 Estructura, escala d'anàlisi i relacions entre escales

Entre.	Estructura		Dinàmica		Amplitud canvi d'escala			Relacions	
	Tancada	Oberta	D' ampliació	De focalització	Micro	Meso	Macro	Descriptiu	Explicatiu
1	0	1	1	0	0	0	1	0	1
2	0	1	1	1	0	0	1	0	1
3	0	1	1	0	0	0	1	0	0
4	0	0	0	0	0	0	0	1	0
5	0	1	0	0	0	1	0	1	0
6	0	1	0	1	0	1	0	1	0
7	0	1	0	1	0	0	1	1	0
8	0	1	0	1	0	0	1	0	0
9	0	1	0	0	0	1	0	0	0
10	0	1	0	1	0	0	1	0	0
11	0	1	0	1	0	0	1	1	0
12	0	1	0	1	0	0	1	0	0
TOTALS	0	12	3	7	0	3	8	5	2

3.2. Externalitat. Llocs estudiats

Entrevista	Llocs propis				Llocs externs			
	Localita	Comunita	U Estat	U Supra	Localita	Comunita	UnitatEs	UnitatSu
1	0	1	1	1	0	0	0	0
2	1	0	0	1	0	0	1	1
3	1	1	0	0	0	0	0	0
4	1	0	0	1	0	0	1	1
5	1	1	0	1	1	0	0	0
6	1	0	0	1	0	0	1	1
7	1	1	0	1	0	0	0	0
8	0	1	1	1	0	0	0	0
9	0	0	1	01	0	0	0	1
10	0	1	1	0	0	0	0	0
11	1	0	0	0	0	0	0	0
12	0	1	1	0	0	0	0	0
TOTALS	7	7	5	8	1	0	3	4

4. ÚS DEL MEDI LOCAL

	Intensitat			Model					Tipus de crèdit				Temàtiques								
	Alta	Mitjana	Baixa	Il·lustratiu	Obj. D'Estudi	Present	Context de Recerca	Context de Participació	Crèdit comú	Crèdit variable	Crèdit De Síntesi	Tutoria	Demografia	Immigració	Economia	Treball	Història	Art	Ciutat	Política	Altres
Entrevistes																					
1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
2	0	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0
3	0	1	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1
4	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	1	1	1	0
5	0	0	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	1	0	0
6	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	1	0	0
7	0	1	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	1	0
8	1	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0
9	0	0	1	1	0	0	1	0	1	1	0	1	1	1	0	0	1	0	0	1	0
10	1	0	0	0	1	0	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0
11	0	1	0	1	0	1	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	1
12	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TOTALS	3	5	4	4	2	3	9	4	7	3	2	2	5	3	4	0	4	3	6	4	3

ANNEX 9

LLISTAT DELS MATERIALS D'AULA ANALITZATS

Professor	Tipus de Crèdit	Nº	Tema	Curs	Disciplina	N	Nºs	Sortida
						Exer cicis		
1.MDB	Comúns	1	La població	3er	Geografia	17	1-17	
		2	L'agricultura al món	3er	Geografia	12	18-29	
		3	Indústria i energia	3er	Geografia	14	30-43	Museu de la Ciència i de la Tècnica
		4	La ciutat	3er	Geografia	13	44-56	
	Variables	5	Democràcia i Drets Humans	3er	Altres	11	57-67	
		6	Geografia dels conflictes	3er	Geografia	14	68-81	
	Comuns	7	Canvis de l'Edat Mitjana a l'Edat Moderna	3er.	Història	7	82-88	
		8	L'ampliació del món conegut	3er	Història	6	89-94	
		TOTAL EXERCICIS		3er		94		
2. EB	Comúns	9	La prehistòria i Història Antiga	UAC 4art	Historia	15	95-109	
		10	L'Antic Egipte	4art	Historia	6	110-115	
		11	Grècia i Roma	4art	Historia	12	116-127	Barcino
		12	L'edat Mitjana	4art	Historia	14	128-141	Museu de Història de Catalunya

	13	L'Edat Moderna	4art	Historia	4	142-145	
	14	La revolució industrial	4art	Historia	5	146-150	Eixample
	15	La Geografia del món	4art	Geografia	25	155-175	
	TOTAL EXERCICIS				81		
3.JC	Comuns	16	Les activitats econòmiques	2on	Geografia	12	176-187
		17	Les fonts d'energia	2on	Geografia	17	188-204
		18	El sector terciari	2on	Geografia	4	205-208
		19	Un món desigual. Estats rics i estats pobres.	2on	Geografia	14	209-222
		20	Quants som. La població	2on	Geografia	14	223-236
		21	La ciutat avui	2on	Geografia	10	237-246
		22	La població	2on	Geografia	9	247-255
		TOTAL EXERCICIS		2on		80	
6.JP	Comú	23	L'ampliació del món conegut	2on	Historia	4	256-259
		24	Gent i feina a l'Edat Moderna	2on	Historia	6	260-265
		25	Poder i conflicte a l'Edat Moderna	2on	Historia	9	266-274
		26	El pas cap a una nova societat	2on	Historia	5	275-279
		27	El canvi de mentalitats	3er	Historia	18	280-297
		28	L'expansió d'Europa	3er	Historia	9	298-306
		29	Treball de recerca	3er	Historia	4	307-310
	Variable	30	L'illa misteriosa	3er	Geografia	23	311-333

	Projecte	31	El Barri educa	3er	Altres	5	334-338	Recerca d'entorn
	de tutoria							
	Síntesi	32	L'Hospitalet, quina ciutat	3er	Geografia	21	339-359	
			TOTAL EXERCICIS			104		
7. ÀN	Comuns	33	La relació Home Medi	3er		17	360-376	
		34	La població	3er		18	377-394	
		35	Les migracions	3er		18	395-412	
		36	L'agricultura	3er		11	413-423	
		37	La ciutat	3er		17	424-440	
		38	La indústria	3er		15	441-455	
		39	El sector terciari	3er		11	456-466	
		40	L'educació per la ciutadania	3er		7	467-473	
			TOTAL EXERCICIS	3er		114		
9.MF	Comuns	41	La població	3er		15	474-488	
		42	La societat	3er		26	489-515	
	Variable	43	Geografia dels conflictes	3er		14	516-528	
		44	Drets Humans	3er		20	529-548	
			TOTAL EXERCICIS	3er		76		
10. JC	Comú	45	Descobriments i revolucions;	3er.		24	549-573	
			L'Edat Moderna					
		46	Europa al S.XX	3er		27	574-600	

Variable	47	Judici i acció, Història de Catalunya	3er	24	601-624
	48	Hostafrancs	3er	29	625-653
Síntesi	49	Projecte Montjuïc 2000	3er.	26	654-679
		TOTAL EXERCICIS		130	
		TOTAL EXERCICIS ANALITZATS		679	

ANNEX10

**DADES DE L'ANÀLISI DE LES PRÀCTIQUES A
L'AULA**

1. La dimensió espacial

1.1. Territorialitat

Territorialitat. Exercicis totals

		Freqüència	Percentatge	Percentatge vàlid	Percentatge acumulat
Vàlids	Si	530	78,1	78,1	78,1
	No	149	21,9	21,9	100,0
	Total	679	100,0	100,0	

Territorialitat : Anàlisi per disciplines

Disciplina			Freqüència	Percentatge	Percentatge vàlid	Percentatge acumulat
Geografia	Vàlids	Si	315	80,4	80,4	80,4
		No	77	19,6	19,6	100,0
		Total	392	100,0	100,0	
Història	Vàlids	Si	179	80,3	80,3	80,3
		No	44	19,7	19,7	100,0
		Total	223	100,0	100,0	
Altres	Vàlids	Si	36	56,3	56,3	56,3
		No	28	43,8	43,8	100,0
		Total	64	100,0	100,0	

1.2. Estructura espacial

Estructura espacial del total dels exercicis

	Freqüència	Percentatge
	149	21,9
Oberta	229	33,7
Tancada	301	44,3
Total	679	100,0

Estructura espacial dels exercicis territorials

	Freqüència	Percentatge
Oberta	229	43,2
Tancada	301	56,8
Total	530	100,0

Estructura espacial segons disciplines. Exercicis territorials

		Disciplina			Total	
Estructura espacial	Oberta	Recompte	113	95	21	229
		% d'	49,3%	41,5%	9,2%	100,0%
		Estructura espacial				
		% de	35,9%	53,1%	58,3%	43,2%
Tancada		Disciplina				
		Recompte	202	84	15	301
		% d'	67,1%	27,9%	5,0%	100,0%
		Estructura espacial				
	% de	64,1%	46,9%	41,7%	56,8%	
Total		Disciplina				
		Recompte	315	179	36	530
		% d'	59,4%	33,8%	6,8%	100,0%
		Estructura espacial				
	% de	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	
	Disciplina					

1.3. Escala d'Anàlisi

Escala d'anàlisi 1. Exercicis territorials

	Freqüència	Percentatge	Percentatge acumulat
Local	165	31,1	31,1
Regional	51	9,6	40,8
Estatat	119	22,5	63,2
Supraestatal	110	20,8	84,0
Mundial	85	16,0	100,0
Total	530	100,0	

Escala d'anàlisi 2 . Exercicis territorials

Territorialitat		Freqüència	Percentatge	Percentatge vàlid	Percentatge acumulat
Si Vàlids	Escala Micro	165	31,1	31,1	31,1
	Escala Meso	170	32,1	32,1	63,2
	Escala Macro	195	36,8	36,8	100,0
	Total	530	100,0	100,0	

1.4. Amplitud d'escala

Amplitud d'escala 2. Exercicis territorials

		Freqüència	Percentatge	Percentatge vàlid	Percentatge acumulat
Vàlids	Escala Micro	132	24,9	24,9	24,9
	Escala Meso	145	27,4	27,4	52,3
	Escala Macro	253	47,7	47,7	100,0
	Total	530	100,0	100,0	

Amplitud d'escala2 per disciplines. Exercicis territorials

Disciplina	Geografia	Recompte % de Disciplina	Amplitud2			Total
			Escala Micro	Escala Meso	Escala Macro	
		88 27,9%	59 18,7%	168 53,3%	315 100,0%	
	Història	43 24,0%	61 34,1%	75 41,9%	179 100,0%	
	Altres	1 2,8%	25 69,4%	10 27,8%	36 100,0%	
Total		132 24,9%	145 27,4%	253 47,7%	530 100,0%	

Amplitud d'escala 2 segons l'estructura. Exercicis territorials.

Estructura espacial			Freqüència	Percentatge	Percentatge vàlid	Percentatge acumulat
Oberta	Vàlids	Escala Micro	13	5,7	5,7	5,7
		Escala Meso	86	37,6	37,6	43,2
		Escala Macro	130	56,8	56,8	100,0
		Total	229	100,0	100,0	
		Tancada	Vàlids	Escala Micro	119	39,5
Escala Meso	59	19,6		19,6	59,1	
Escala Macro	123	40,9		40,9	100,0	
Total	301	100,0		100,0		

1.5. Relacions entre escales

Relacions entre escales intraexercicis. Exercicis territorials segons l'estructura

Estructura espacial		Freqüència	Percentatge	Percentatge vàlid	Percentatge acumulat
Oberta	Vàlids	69	30,1	30,1	30,1
	Descriptives	9	3,9	3,9	34,1
	Comparatives	19	8,3	8,3	42,4
	Explicatives	132	57,6	57,6	100,0
	Total	229	100,0	100,0	
Tancada	Vàlids	300	99,7	99,7	99,7
	Descriptives				
	Comparatives				
	Explicatives	1	,3	,3	100,0
	Total	301	100,0	100,0	

Freqüència de les relacions entre escales intraexercicis

Territorialitat		Freqüència	Percentatge	Percentatge vàlid	Percentatge acumulat
Si	Vàlids	369	69,6	69,6	69,6
	Descriptives	9	1,7	1,7	71,3
	Comparatives	19	3,6	3,6	74,9
	Explicatives	133	25,1	25,1	100,0
	Total	530	100,0	100,0	

Relacions entre escales segons disciplines. Exercicis territorials oberts.

Disciplina		Relació entre llocs intraexercici				Total
		Descriptives	Comparatives	Explicatives		
Geografia	Recompte	7	14	53	39	113
	% de Disciplina	6,2%	12,4%	46,9%	34,5%	100,0%
	% de Relació entre llocs intraexercici	77,8%	73,7%	40,2%	56,5%	49,3%
Història	Recompte	2	5	71	17	95
	% de Disciplina	2,1%	5,3%	74,7%	17,9%	100,0%
	% de Relació entre llocs intraexercici	22,2%	26,3%	53,8%	24,6%	41,5%
Altres	Recompte			8	13	21
	% de Disciplina			38,1%	61,9%	100,0%
	% de Relació entre llocs intraexercici			6,1%	18,8%	9,2%
Total	Recompte	9	19	132	69	229
	% de Disciplina	3,9%	8,3%	57,6%	30,1%	100,0%
	% de Relació entre llocs intraexercici	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

1.6. Externalitat

Externalitat. Total d'exercicis

		Freqüència	Percentatge	Percentatge vàlid	Percentatge acumulat
Vàlids		149	21,9	21,9	21,9
	Si	214	31,5	31,5	53,5
	No	316	46,5	46,5	100,0
	Total	679	100,0	100,0	

Externalitat. Exercicis territorials

Territorialitat		Freqüència	Percentatge	Percentatge vàlid	Percentatge acumulat
Si	Vàlids				
	Si	214	40,4	40,4	40,4
	No	316	59,6	59,6	100,0
	Total	530	100,0	100,0	

Externalitat segons l' escala . Exercicis territorials

Territorialitat		Externalitat		Total
		Si	No	
Si	Escala Dominant 2	43	122	165
	Escala Micro	97	73	170
	Escala Meso	74	121	195
	Escala Macro			
	Total	214	316	530
No	Escala Dominant 2			
	Escala Micro			
	Escala Meso			
	Escala Macro			
	Total			149
				149

Externalitat segons l'estructura. Exercicis territorials

		Externalitat		Total	
		Si	No		
Estructura espacial	Oberta	Recompte	163	66	229
		% de Estructura espacial	71,2%	28,8%	100,0%
	Tancada	Recompte	51	250	301
		% d' Estructura espacial	16,9%	83,1%	100,0%
Total		Recompte	214	316	530
		% d' Estructura espacial	40,4%	59,6%	100,0%

Externalitat segons disciplines. Exercicis territorials

		Externalitat		Total	
		Si	No		
Disciplina Geografia		Recompte	112	203	315
		% de Disciplina	35,6%	64,4%	100,0%
		Recompte	52,3%	64,2%	59,4%
		% d' Externalitat			
Història		Recompte	88	91	179
		% de Disciplina	49,2%	50,8%	100,0%
		Recompte	41,1%	28,8%	33,8%
		% d' Externalitat			
Altres		Recompte	14	22	36
		% de Disciplina	38,9%	61,1%	100,0%
		Recompte	6,5%	7,0%	6,8%
		% d' Externalitat			
Total		Recompte	214	316	530
		% de Disciplina	40,4%	59,6%	100,0%
		% d' Externalitat	100,0%	100,0%	100,0%

2. Ús del medi local

2.1. Participació de l'escala local i del medi local

Participació de l'escala local. Exercicis territorials.

Territorialitat			Freqüència	Percentatge	Percentatge	Percentatge
					vàlid	acumulat
Si	Vàlids	No	352	66,4	66,4	66,4
		MLP	174	32,8	32,8	99,2
		ELE	4	,8	,8	100,0
		Total	530	100,0	100,0	
No	Vàlids	No				
		MLP				
		ELE	149	100,0	100,0	100,0
		Total				

Participació del medi local. Total d'exercicis

		Freqüència	Percentatge	Percentatge	Percentatge
				vàlid	acumulat
Vàlids	Exercicis locals	174	25,6	25,6	25,6
	Exercicis no locals	505	74,4	74,4	100,0
	Total	679	100,0	100,0	

Escala local i Medi local en la dimensió espacial : quadre resum

	<i>Exercicis amb participació de l'escala local</i>	<i>Exercicis amb participació del medi local</i>
Total	178	174
% respecte als exercicis territorials (530)	33,6%	32,8%
% respecte al total dels exercicis (679)	26,2	25,6%

Exercicis locals segons escala d'anàlisi i l'estructura

		Oberta	Tancada	Total
Escala Micro	Recompte	39	118	157
	% de Escala d'anàlisi 2	24,8%	75,2%	100,0%
	% de Estructura espacial	69,6%	100,0%	90,2%
	% del total	22,4%	67,8%	90,2%
Escala Meso	Recompte	10		10
	% de Escala d'anàlisi 2	100,0%		100,0%
	% de Estructura espacial	17,9%		5,7%
	% del total	5,7%		5,7%
Escala Macro	Recompte	7		7
	% de Escala d'anàlisi 2	100,0%		100,0%
	% de Estructura espacial	12,5%		4,0%
	% del total	4,0%		4,0%
Total	Recompte	56	118	174
	% de Escala d'anàlisi 2	32,2%	67,8%	100,0%

Exercicis locals segons l'amplitud 2

	Exercicis amb participació del medi local	Exercicis locals	Recompte	Amplitud2			Total
				Escala Micro	Escala Meso	Escala Macro	
				130	23	21	174
		% de Exercicis amb participació del medi local		74,7%	13,2%	12,1%	100,0%
		% de Amplitud2		98,5%	15,9%	8,3%	25,6%
	Exercicis no locals		Recompte	2	122	232	149 505
		% de Exercicis amb participació del medi local		,4%	24,2%	45,9%	29,5% 100,0%
		% de Amplitud2		1,5%	84,1%	91,7%	100,0% 74,4%
Total			Recompte	132	145	253	149 679
		% de Exercicis amb participació del medi local		19,4%	21,4%	37,3%	21,9% 100,0%
		% de Amplitud2		100,0%	100,0%	100,0%	100,0% 100,0%

Medi local i relacions entre escales

Exercicis amb participació del medi local	Exercicis locals	Recompte	Relació entre llocs intraexercici				Total
			Descriptives	Comparatives	Explicatives	Sense relacions	
			4	1	34	135	174
		% de Exercicis amb participació del medi local	2,3%	,6%	19,5%	77,6%	100,0%
		% de Relació entre llocs intraexercici	36,4%	5,3%	25,6%	26,2%	25,6%
	Exercicis no locals	Recompte	7	18	99	381	505
		% de Exercicis amb participació del medi local	1,4%	3,6%	19,6%	75,4%	100,0%
		% de Relació entre llocs intraexercici	63,6%	94,7%	74,4%	73,8%	74,4%
Total		Recompte	11	19	133	516	679
		% de Exercicis amb participació del medi local	1,6%	2,8%	19,6%	76,0%	100,0%
		% de Relació entre llocs intraexercici	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Participació del medi local per professors

Número de professor		Exercicis amb participació del medi local		Total
		Exercicis locals	Exercicis no locals	
1	Recompte	15	79	94
	% de Número de professor	16,0%	84,0%	100,0%
2	% de Exercicis amb participació del medi local	8,6%	15,6%	13,8%
	Recompte	11	70	81
3	% de Número de professor	13,6%	86,4%	100,0%
	% de Exercicis amb participació del medi local	6,3%	13,9%	11,9%
6	Recompte	11	69	80
	% de Número de professor	13,8%	86,3%	100,0%
7	% de Exercicis amb participació del medi local	6,3%	13,7%	11,8%
	Recompte	31	83	114
9	% de Número de professor	27,2%	72,8%	100,0%
	% de Exercicis amb participació del medi local	17,8%	16,4%	16,8%
10	Recompte	32	72	104
	% de Número de professor	30,8%	69,2%	100,0%
9	% de Exercicis amb participació del medi local	18,4%	14,3%	15,3%
	Recompte	6	70	76
10	% de Número de professor	7,9%	92,1%	100,0%
	% de Exercicis amb participació del medi local	3,4%	13,9%	11,2%
Total	Recompte	68	62	130
	% de Número de professor	52,3%	47,7%	100,0%
Total	% de Exercicis amb participació del medi local	39,1%	12,3%	19,1%
	Recompte	174	505	679
Total	% de Número de professor	25,6%	74,4%	100,0%
	% de Exercicis amb participació del medi local	100,0%	100,0%	100,0%

2.2. Funció didàctica

Funció didàctica . Exercicis locals

	Freqüència	Percentatge	Percentatge vàlid	Percentatge acumulat
Vàlids	5	2,9	2,9	2,9
Il.lustratiu	2	1,1	1,1	4,0
Objecte Estudi	88	50,6	50,6	54,6
Context d'aprenentatge	60	34,5	34,5	89,1
Present	19	10,9	10,9	100,0
Total	174	100,0	100,0	

Funció didàctica per disciplines. Exercicis locals

		Il.lustratiu	Objecte Estudi	Context d'aprenentatge	Present	Total
Geografia	Recompte	2	56	36	18	3
	% de Disciplina	1,7%	48,7%	31,3%	15,7%	2,6%
	% de Funció didàctica	100,0%	63,6%	60,0%	94,7%	60,0%
Història	Recompte		32	19	1	2
	% de Disciplina		59,3%	35,2%	1,9%	3,7%
	% de Funció didàctica		36,4%	31,7%	5,3%	40,0%
Altres	Recompte			5		
	% de Disciplina			100,0%		
	% de Funció didàctica			8,3%		
	Recompte	2	88	60	19	5
	% de Disciplina	1,1%	50,6%	34,5%	10,9%	2,9%
	% de Funció didàctica	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

2.3. Finalitat didàctica

Construcció de la pròpia identitat. Exercicis locals

	Freqüència	Percentatge
No vàlids	5	2,9
Si	167	96,0
No	2	1,1
Total	174	100,0

Aprenentatge de la participació social. Exercicis locals

	Freqüència	Percentatge
No vàlids	5	2,9
Si	61	35,1
No	108	62,1
Total	174	100,0

Comprensió local-global. Exercicis locals

	Freqüència	Percentatge
No vàlids	5	2,9
Si	35	20,1
No	134	77,0
Total	174	100,0

Apropiació de les xarxes. Exercicis locals

	Freqüència	Percentatge
No vàlids	5	2,9
Si	7	4,0
No	162	93,1
Total	174	100,0

2.4. Ubicació curricular del medi local

Ubicació del medi local segons el tipus de crèdit

			Tipus de crèdit				Total
Exercicis amb participació del medi local	Exercicis locals	Recompte	Crèdit Comú 73	Crèdit de Síntesi 35	Crèdit Variable 61	Projecte de Tutoria 5	174
	% de Exercicis amb participació del medi local		42,0%	20,1%	35,1%	2,9%	100,0%
	% de Tipus de crèdit		15,2%	100,0%	38,6%	100,0%	25,6%
	Exercicis no locals	Recompte	408		97		505
	% de Exercicis amb participació del medi local		80,8%		19,2%		100,0%
	% de Tipus de crèdit		84,8%		61,4%		74,4%
Total	Recompte		481	35	158	5	679
	% de Exercicis amb participació del medi local		70,8%	5,2%	23,3%	,7%	100,0%
	% de Tipus de crèdit		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Funció didàctica segons tipus de crèdit. Exercicis locals

Tipus de crèdit	Crèdit Comú	Recompte	Funció didàctica				Total	
			Il·lustratiu	Objecte	Context Present	Estudi d'aprenentatge		
			2	7	46	13	5	73
		% de Tipus de crèdit	2,7%	9,6%	63,0%	17,8%	6,8%	100,0%
		% de Funció didàctica	100,0%	8,0%	76,7%	68,4%	100,0%	42,0%
	Crèdit de Síntesi	Recompte		35				35
		% de Tipus de crèdit		100,0%				100,0%
		% de Funció didàctica		39,8%				20,1%
	Crèdit Variable	Recompte		41	14	6		61
		% de Tipus de crèdit		67,2%	23,0%	9,8%		100,0%
		% de Funció didàctica		46,6%	23,3%	31,6%		35,1%
	Projecte de Tutoria	Recompte		5				5
		% de Tipus de crèdit		100,0%				100,0%
		% de Funció didàctica		5,7%				2,9%
Total		Recompte	2	88	60	19	5	174
		% de Tipus de crèdit	1,1%	50,6%	34,5%	10,9%	2,9%	100,0%
		% de Funció didàctica	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Ubicació del medi local segons disciplines.

		Disciplina			Total	
Exercicis amb participació del medi local	Exercicis locals	Recompte	Geografia 115	Història 54	Altres 5	174
		% d' Exercicis amb participació del medi local	66,1%	31,0%	2,9%	100,0%
		% de Disciplina	29,3%	24,2%	7,8%	25,6%
		Exercicis no locals	Recompte	277	169	59
Total		% d' Exercicis amb participació del medi local	54,9%	33,5%	11,7%	100,0%
		% de Disciplina	70,7%	75,8%	92,2%	74,4%
		Recompte	392	223	64	679
		% d' Exercicis amb participació del medi local	57,7%	32,8%	9,4%	100,0%
	% de Disciplina	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

Ubicació curricular del medi local segons la temàtica

Temes d'estudi, exercicis locals

		Freqüència	Percentatge	Percentatge vàlid	Percentatge acumulat
Vàlids	Demografia	12	6,9	6,9	6,9
	Geografia	36	20,7	20,7	27,6
	Econòmica				
	Geografia	31	17,8	17,8	45,4
	Urbana				
	Geografia	12	6,9	6,9	52,3
	Política				
	Prehistòria i	5	2,9	2,9	55,2
	Història				
	Antiga	5	2,9	2,9	58,0
	Història				
	Medieval i				
	Moderna				
	Història	45	25,9	25,9	83,9
	Contemporà				
	nea				
	Estudis	26	14,9	14,9	98,9
	Locals				
	Altres	2	1,1	1,1	100,0
	Total	174	100,0	100,0	

Temes d'estudi. Tots els exercicis

		Freqüència	Percentatge	Percentatge vàlid	Percentatge acumulat
Vàlids	Demografia	94	13,8	13,8	13,8
	Geografia	138	20,3	20,3	34,2
	Econòmica				
	Geografia Urbana	36	5,3	5,3	39,5
	Geografia Política	95	14,0	14,0	53,5
	Prehistòria i Història	33	4,9	4,9	58,3
	Antiga				
	Història Medieval i	61	9,0	9,0	67,3
	Moderna				
	Història	135	19,9	19,9	87,2
	Contemporànea				
	Estudis Locals	26	3,8	3,8	91,0
	Altres	61	9,0	9,0	100,0
	Total	679	100,0	100,0	

3. Medi local i model didàctic

3.1. Medi local i mètode: les fases del procés didàctic

Fases del procés didàctic. Total dels exercicis i exercicis locals

		Fases didàctiques				Total	
		Fase Inicial	Desenvolupa ment	Síntesi	Avaluació		
Exercicis amb participació del medi local	Exercicis locals	Recompte	5	165	2	2	174
	% d' Exercicis amb participació del medi local		2,9%	94,8%	1,1%	1,1%	100,0%
	% de Fases didàctiques		12,2%	28,4%	8,0%	6,3%	25,6%
	Exercicis no locals	Recompte	36	416	23	30	505
	% d' Exercicis amb participació del medi local		7,1%	82,4%	4,6%	5,9%	100,0%
	% de Fases didàctiques		87,8%	71,6%	92,0%	93,8%	74,4%
Total	Recompte		41	581	25	32	679
	% d' Exercicis amb participació del medi local		6,0%	85,6%	3,7%	4,7%	100,0%
	% de Fases didàctiques		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

3.2. Medi local i mètode: la tècnica didàctica

Exercicis locals segons la tècnica didàctica

		Tècnica didàctica 2				Total	
		TTSL	TRHG	TTIC	TEE		
Exercicis amb participació del medi local	Exercicis locals	Recompte 38	118	10	8	174	
	% d' Exercicis amb participació del medi local	21,8%	67,8%	5,7%	4,6%	100,0%	
	% de Tècnica didàctica 2	12,1%	42,1%	33,3%	14,5%	25,6%	
	Exercicis no locals	Recompte	276	162	20	47	505
	% d' Exercicis amb participació del medi local	54,7%	32,1%	4,0%	9,3%	100,0%	
	% de Tècnica didàctica 2	87,9%	57,9%	66,7%	85,5%	74,4%	
Total	Recompte	314	280	30	55	679	
	% d' Exercicis amb participació del medi local	46,2%	41,2%	4,4%	8,1%	100,0%	
	% de Tècnica didàctica 2	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

3.3. Tipus d'informació

Medi local i tipus d'informació

			Tipus d'informació		Total
			Primària	Secundària	
Participació del medi local	Exercicis locals	Recompte	64	110	174
		% de Participació del medi local	36,8%	63,2%	100,0%
		% de Tipus d'informació	98,5%	17,9%	25,6%
	Exercicis no locals	Recompte	1	504	505
		% de Participació del medi local	,2%	99,8%	100,0%
		% de Tipus d'informació	1,5%	82,1%	74,4%
Total		Recompte	65	614	679
		% de Participació del medi local	9,6%	90,4%	100,0%
		% de Tipus d'informació	100,0%	100,0%	100,0%

3.4. Medi local i mètode: tipus de pensament

Exercicis locals segons el tipus de pensament

		Tipus de pensament					Total
		Descripció	Explicació	Justificació	Argumentació		
Exercicis amb participació del medi local	Exercicis locals	Recompte	116	14	13	31	174
		% d' Exercicis amb participació del medi local	66,7%	8,0%	7,5%	17,8%	100,0%
		% de Tipus de pensament	23,6%	12,6%	41,9%	67,4%	25,6%
		Recompte	375	97	18	15	505
Exercicis no locals		% d' Exercicis amb participació del medi local	74,3%	19,2%	3,6%	3,0%	100,0%
		% de Tipus de pensament	76,4%	87,4%	58,1%	32,6%	74,4%
	Total	Recompte	491	111	31	46	679
		% d' Exercicis amb participació del medi local	72,3%	16,3%	4,6%	6,8%	100,0%
	% de Tipus de pensament	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	

3.5. Medi local i mètode: tipus de material

Exercicis locals segons tipus de materials

		Recompte	Estil de treball Elaboració Propia 158	Llibre de text 14	Mixta 2	Total 174
Exercicis amb participació del medi local	Exercicis locals					
	% de Exercicis amb participació del medi local		90,8%	8,0%	1,1%	100,0%
	% de Estil de treball		34,1%	7,6%	6,5%	25,6%
	Recompte		306	170	29	505
Exercicis no locals	Exercicis no locals					
	% de Exercicis amb participació del medi local		60,6%	33,7%	5,7%	100,0%
	% de Estil de treball		65,9%	92,4%	93,5%	74,4%
	Recompte		464	184	31	679
Total	% de Exercicis amb participació del medi local		68,3%	27,1%	4,6%	100,0%
	% de Estil de treball		100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
	Recompte		464	184	31	679

3.6. Medi local i tipus de mètode

Exercicis locals segons tipus de mètode

		Tipus de mètode		Total	
		Expositiu	Interactiu		
Exercicis amb participació del medi local	Exercicis locals	Recompte	10	164	174
		% d' Exercicis amb participació del medi local	5,7%	94,3%	100,0%
		% de Tipus de mètode	7,6%	29,9%	25,6%
	Exercicis no locals	Recompte	121	384	505
		% d' Exercicis amb participació del medi local	24,0%	76,0%	100,0%
		% de Tipus de mètode	92,4%	70,1%	74,4%
Total		Recompte	131	548	679
		% d' Exercicis amb participació del medi local	19,3%	80,7%	100,0%
		% de Tipus de mètode	100,0%	100,0%	100,0%

4. Tipologia d'usos didàctics del medi local

Tipologia d'exercicis locals. Exercicis locals

		Freqüència	Percentatge	Percentatge vàlid	Percentatge acumulat
Vàlids	Tancat autoreferent	118	67,8	67,8	67,8
	Oberta no relacional	37	21,3	21,3	89,1
	Oberta relacional	19	10,9	10,9	100,0
	Total	174	100,0	100,0	

4.1. Ubicació, funció i tècnica didàctica per tipologies

Tipus d'exercici local i ubicació curricular

		Tipus de crèdit				Total
TEL1	Tancat	Crèdit Comú	Crèdit de Síntesi	Crèdit Variable	Projecte de Tutoria	
Estructura/ relacions	Recompte autoreferent	38	34	41	5	118
	% de TEL1	32,2%	28,8%	34,7%	4,2%	100,0%
	Estructura/ relacions					
	% de Tipus de crèdit	52,1%	97,1%	67,2%	100,0%	67,8%
Oberta no relacional	Recompte	20	1	16		37
	% de TEL1	54,1%	2,7%	43,2%		100,0%
	Estructura/ relacions					
	% de Tipus de crèdit	27,4%	2,9%	26,2%		21,3%
Oberta relacional	Recompte	15		4		19
	% de TEL1	78,9%		21,1%		100,0%
	Estructura/ relacions					
	% de Tipus de crèdit	20,5%		6,6%		10,9%
Total	Recompte	73	35	61	5	174
	% de TEL1	42,0%	20,1%	35,1%	2,9%	100,0%
	Estructura/ relacions					
	% de Tipus de crèdit	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tipus d'exercici local i funció didàctica

		Funció didàctica					Total	
		Il.lustratiu	Objecte	Estudi	Context d'aprenentatge	Present	Participació	
TEL1	Tancat	Recomp		83	27	4	4	118
Estructura/relacions	autoreferent	te						
		% de TEL1		70,3%	22,9%	3,4%	3,4%	100,0%
		Estructura/relacions						
		% de Funció didàctica		94,3%	45,0%	21,1%	80,0%	67,8%
	Oberta	Recomp	1	2	24	9	1	37
	relacional	te						
		% de TEL1	2,7%	5,4%	64,9%	24,3%	2,7%	100,0%
		Estructura/relacions						
		% de Funció didàctica	50,0%	2,3%	40,0%	47,4%	20,0%	21,3%
	Oberta	Recomp	1	3	9	6		19
	relacional	te						
		% de TEL1	5,3%	15,8%	47,4%	31,6%		100,0%
		Estructura/relacions						
		% de Funció didàctica	50,0%	3,4%	15,0%	31,6%		10,9%
Total		Recomp	2	88	60	19	5	174
		te						
		% de TEL1	1,1%	50,6%	34,5%	10,9%	2,9%	100,0%
		Estructura/relacions						
		% de Funció didàctica	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Tipus d'exercici local i tècniques didàctiques

	TEL1	Tancat	Recompte	Tècnica didàctica 2				Total
				TTSL	TRHG	TTIC	TEE	
Estructura/relacions autoreferent				18	92	6	2	118
			% de TEL1 Estructura/relacions	15,3%	78,0%	5,1%	1,7%	100,0%
			% de Tècnica didàctica 2	47,4%	78,0%	60,0%	25,0%	67,8%
Oberta no relacional			Recompte	12	19	3	3	37
			% de TEL1 Estructura/relacions	32,4%	51,4%	8,1%	8,1%	100,0%
			% de Tècnica didàctica 2	31,6%	16,1%	30,0%	37,5%	21,3%
Oberta relacional			Recompte	8	7	1	3	19
			% de TEL1 Estructura/relacions	42,1%	36,8%	5,3%	15,8%	100,0%
			% de Tècnica didàctica 2	21,1%	5,9%	10,0%	37,5%	10,9%
Total			Recompte	38	118	10	8	174
			% de TEL1 Estructura/relacions	21,8%	67,8%	5,7%	4,6%	100,0%
			% de Tècnica didàctica 2	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

ANNEX 11

Lugares de significación. Una exploración de los nodos que configuran la representación del mundo en las mentes de los alumnos

Araceli Vilarrasa, 2003

Enseñanza de las Ciencias Sociales. Revista de investigación,2:61-66

Resumen: El presente artículo se inscribe en la línea de investigación sobre las escalas de análisis en la didáctica de la geografía. En este marco se plantea la cuestión de la significación de los lugares cercanos y lejanos en la representación del mundo que construyen los alumnos y se presenta un pequeño trabajo de investigación realizado con 10 alumnos de 3ª de E.S.O.

Palabras clave: Didáctica de la geografía, ciencias sociales, educación secundaria, escalas de análisis, espacio, lugar, medio local.

Summary: This paper is inscribed in the scales of analysis on geography didactics research line. In this framework the meaning of the near and far places in the world representation made by the students is raised. A small research work made with ten students of 15 years old each, is presented.

Keywords: Geography didactics, social sciences, secondary education , scales of analysis, space, place, local environment.

Este trabajo se enmarca en una investigación más amplia sobre el papel del estudio del medio local en la construcción del conocimiento social, que toma como ámbito de estudio las buenas prácticas de un grupo de profesores de Educación Secundaria Obligatoria.

En dicha investigación, todavía en curso, se parte de la crítica del modelo didáctico que considera la escala de análisis como criterio de secuenciación y se asume como marco teórico la corriente de pensamiento que defiende que, en todos los niveles educativos, la estructura espacial del proyecto didáctico debería combinar y comparar diferentes escalas de análisis.

Según esta corriente la escala de análisis a la que se presenta la cuestión o el problema objeto de estudio no depende del nivel de los alumnos sino de los ámbitos espaciales que hay que poner en relación para la comprensión del fenómeno o problema en cuestión. Por otro lado el grado de dificultad del aprendizaje no está en relación directa con la escala de análisis sino que depende de otros factores como el grado de abstracción, el número de variables en juego, etc. Estas ideas apuntadas por Norman Graves (Graves, 1994) han sido ampliamente desarrolladas en nuestro país por Roser Batllori. (Batllori 1999, 2002).

Este marco teórico supone tanto cuestionarse la tradición de la Educación Primaria de centrar el estudio de las ciencias sociales en un medio local cerrado (Nadal 1999, 2002), como abordar una nueva participación de la escala local en los proyectos de la Educación Secundaria.

En este contexto me importaba conocer que lugares y que escalas tienen significación para los alumnos de Educación Secundaria y por qué motivos. ¿Hasta qué punto los lugares cercanos tienen todavía una mayor significación? ¿Por qué motivos? ¿Hasta qué punto la globalización cultural y los medios de comunicación han hecho desaparecer esta antigua constante a favor de una mayor significación de los lugares lejanos, tan presentes en nuestra vida cotidiana?

Los diez lugares que son más importantes para mi vida

La información que se analiza y interpreta en este trabajo se obtuvo a partir de un ejercicio en el que se pedía a los alumnos que realizaran la lista de 10 lugares que considerasen importantes para sus vidas, indicando el por qué de esta importancia. En esta prueba se considero

como “lugar” cualquier lugar del mundo, desde un barrio a un continente, que se pudiese nombrar con un nombre propio. Posteriormente se pidió a los alumnos que dibujasen el mapa del mundo y que situasen en él los diez lugares elegidos.

No se trataba tanto de obtener el mapa mental de los alumnos como de identificar los lugares que para ellos tienen una significación subjetiva ya que, como indica Milton Santos, desde un punto de vista psicológico, el lugar precede al concepto de espacio (Santos, 1990).

Este ejercicio fue realizado por 10 alumnos de 3ª de E.S.O, asistentes a dos Institutos distintos¹. Lo limitado de este número hace que los resultados que se presentan no pretendan tener ningún valor en tanto a sus posibilidades de generalización. Sin embargo, considero que pueden ser de cierto interés, más por las líneas de investigación que plantean que por el contenido que revelan.

El resultado de este ejercicio supone la concreción de lo que me atrevería a llamar un “mapa afectivo” o “mapa de significación” en el sentido de que en él aparecen los lugares que el joven valora subjetivamente, explicitando el sentido y significado de este valor².

Las variables

Para el estudio de los resultados obtenidos he definido diversas variables cualitativas que relacionadas entre sí permiten obtener información sobre el tema que nos interesa.

Escala proyectiva: El término viene aquí entendido como la escala de análisis del espacio propio a la que el alumno proyecta su visión del mundo para ubicar cada uno de los lugares elegidos. Se

trataría de la clásica visión concéntrica a partir del espacio propio que se justifica aquí por el hecho de plantear relaciones subjetivas. Las escalas elegidas son cinco: la escala microlocal que corresponde al barrio, pueblo o ciudad en el que vive el alumno, la escala local correspondiente a la comunidad autónoma propia, la escala estatal correspondiente al ámbito del estado propio, la escala supraestatal, correspondiente a la unidad política supranacional y, finalmente la escala mundial³.

Motivo : Es la variable que tipifica las expresiones de los alumnos para justificar la elección de cada lugar. Para esta variable se han establecido diferentes categorías.

Motivo	Tipo	Ejemplo
Pertenenencia Territorial	Vecinal	Sabadell porque es donde vivo
	Lugar de procedencia propia	Filipinas porque es el país en el que vivía y donde nació
	Lugar de procedencia familiar	Andalucía porque es de donde es mi madre
Cultural	Conocimiento viático	Mallorca porque voy en verano
	Conocimiento mediado	Japón porque se juega el Mundial
	Conocimiento religioso	Jerusalén porque en la Biblia y en las clases de religión me ha hablado de ella.
Socio-político	Político Hegemónico	EE.UU. porque es un estado que influye mucho en los otros estados
	Político Conflictual	Marruecos porque es un país con el que es mejor no tener problemas
	Político Solidario	África porque me importa mucho la gente que ahí allí y que pasa hambre
Económico		Japón porque es el centro tecnológico del mundo
Ecológico		Canadá porque es muy importante conservar los lugares de la naturaleza

Número: Indica el número de orden, del 1 al 10, en que ha sido elegido cada lugar.

Ámbito espacial: Indica el ámbito espacial al que se refiere el lugar. He considerado 5 ámbitos: barrio, ciudad, región, estado y unidad supraestatal.

Localización: Hace referencia a la localización correcta o incorrecta en el mapa del lugar elegido

Análisis de los resultados

Si analizamos los lugares elegidos según la escala proyectiva encontramos que la escala mundial es la más representada (41 % de los casos) y la escala microlocal, representada por el barrio y el municipio en el que vive el alumno es la menos representada (13 % de los casos). De hecho el porcentaje aumenta conforme la escala disminuye (Ver figura 1).

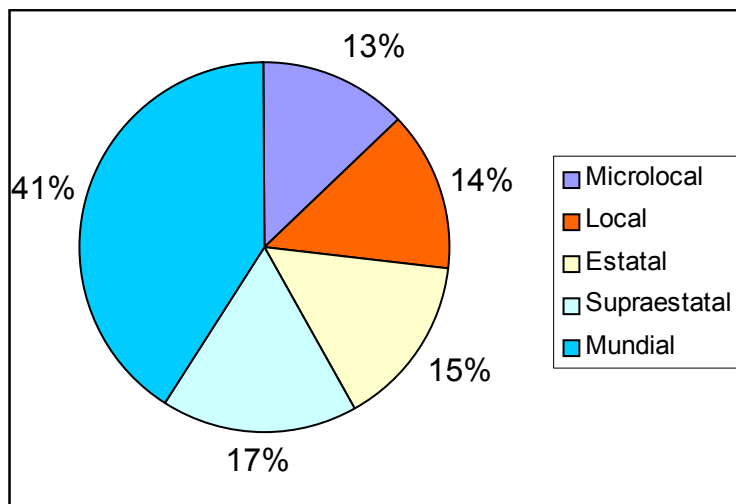

Fig. 1 Lugares elegidos según la escala

El estudio de los motivos con los que los alumnos justifican su elección de los distintos lugares, aporta nueva luz a la cuestión. Los motivos más frecuentes son de tipo cultural (38%), seguidos de muy de cerca por los motivos de pertenencia territorial (36%), apareciendo con mucha menor intensidad los motivos de tipo político (16%), económico (6%) y ecológico (4%) (Ver figura 2).

Sin embargo también podemos observar que el orden por el que los alumnos han referenciado los lugares que son para ellos más importantes indica que en 9 de los 10 casos el primer lugar se refiere a la escala microlocal. Se observa una cierta progresión en la escala a medida que el número de orden es más elevado. Así en el décimo lugar no encontramos ninguna elección a escala microlocal ni local. Por el contrario en 4 de los 10 casos el décimo lugar corresponde a la escala mundial, en 3 a la escala supraestatal y el 3 a la estatal.

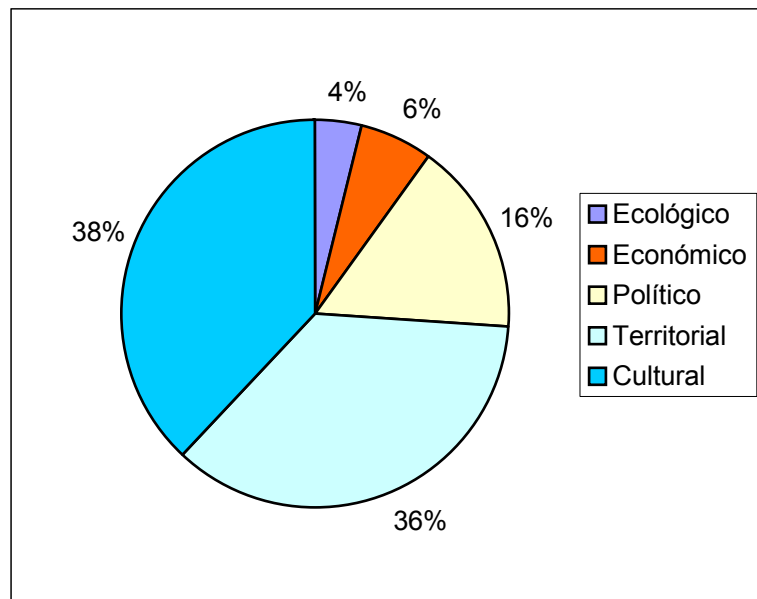

Fig. 2 Los lugares elegidos según el motivo

Por otra parte la relación entre escalas y motivos de elección (Fig.3) indica que

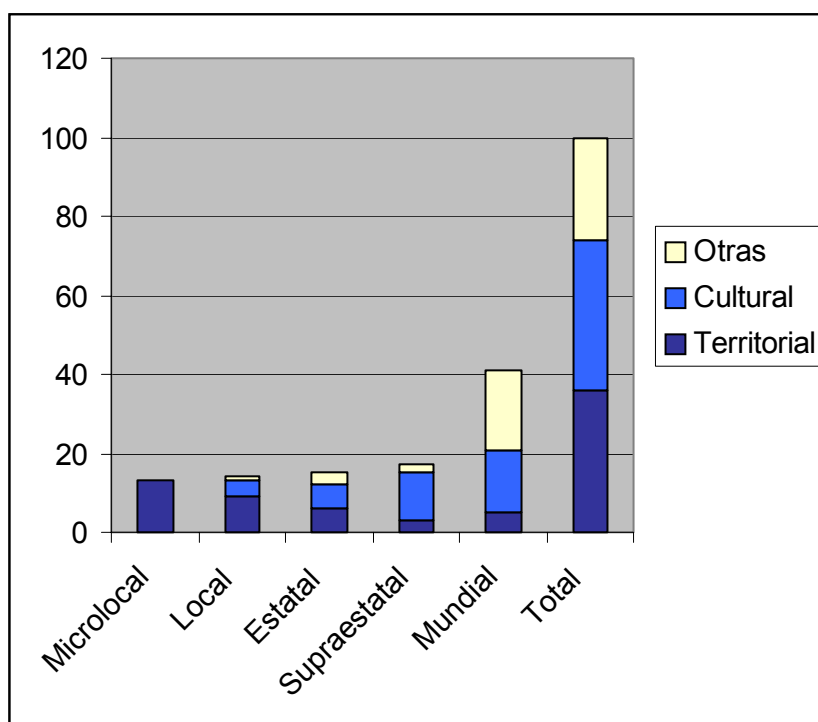

Fig. 3 Los lugares elegidos por motivos y escalas

las escalas grandes se eligen principalmente por motivos de pertenencia territorial (el 100% de los casos para la escala microlocal y el 64% de los casos para la escala local) mientras que las escalas pequeñas se eligen más por motivos culturales (el 39 % de los lugares elegidos a escala mundial y el 70,6% de los lugares elegidos a escala supraestatal).

Para entrar más a fondo en la cuestión estudiaremos los diferentes tipos de motivos con relación a las escalas de proyección.

El estudio más detallado de lugares elegidos por motivos de pertenencia territorial según el tipo de motivo y la escala, indica que el 61,1% es de tipo vecinal, es decir, hace referencia al lugar en el que se vive. Del total de estos casos, el 59,1 % son de escala microlocal, el 22,7 % de escala local, el 9,1 % de escala estatal y el 9,1 % de escala supraestatal (Fig. 4). Por lo tanto, podemos decir que los lugares identificados como lugar de pertenencia disminuyen con la distancia. Es interesante ver como a partir de la escala local estas referencias se

mantienen solo gracias a los casos en los que la elección se justifica por la procedencia propia o de la familia.

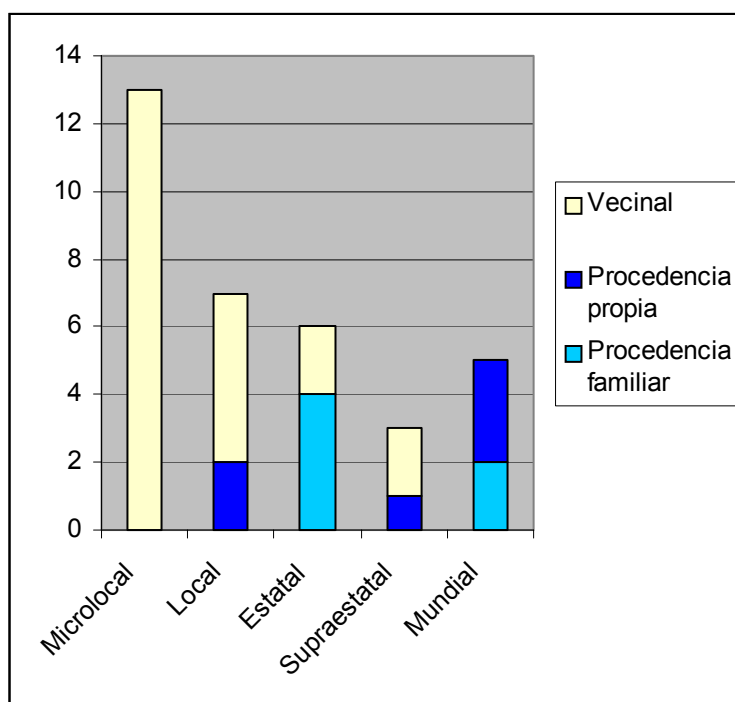

Fig. 4 Motivo de pertenencia territorial según tipo y escala

En el caso de los lugares elegidos por motivos culturales se da la progresión inversa. Los lugares de los que el alumno tiene experiencia directa disminuyen con la distancia y, por el contrario, según disminuye la escala, aparecen con fuerza creciente, los lugares que el alumno conoce solo a través de los medios de comunicación y difusión cultural. Estos últimos suponen el 76,3% del total de lugares elegidos por motivos culturales. En estas elecciones encontramos frecuentes referencias a tópicos de la cultura de masas como el fútbol, la música, los cómics y también estereotipos con escaso contenido explicativo, por ejemplo “Venecia por qué me gusta” (Fig. 5).

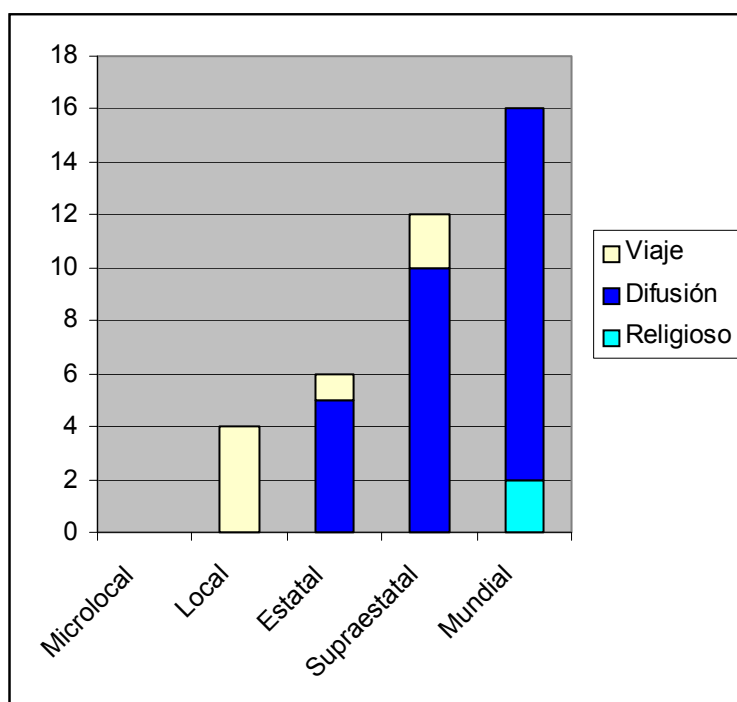

Fig. 5 Motivo cultural según tipo y escala.

El análisis de los lugares elegidos según su ámbito muestra como el 38 % son países, seguidos de municipios y ciudades que alcanzan el 34 % de los casos, manifestándose con mucha menor importancia las regiones (14%), los continentes y otras unidades supraestatales (10%) y en último lugar el barrio (3%) que en todos los casos es el propio y se elige en primer lugar.

La comparación entre ámbitos y escalas revela que las escalas grandes priorizan, por este orden, la ciudad, la región y el barrio, mientras que las escalas pequeñas priorizan, por este orden los países, las ciudades, las unidades supraestatales y las regiones.

Un análisis más detallado de los lugares permite observar la aparición de estereotipos para lugares de escala mundial o supraestatal. Veamos algunos ejemplos.

EE.UU.	<ul style="list-style-type: none"> ● Hay muchos falsificadores de tarjetas de crédito ● Es un lugar del que he oído hablar y que he visto muchas veces en el telediario
Japón	<ul style="list-style-type: none"> ● Me gustan mucho los japoneses y el manga
Italia	<ul style="list-style-type: none"> ● Me gusta Italia y sus tradiciones
Venecia	<ul style="list-style-type: none"> ● Es un lugar muy especial para mi des de que era pequeña.

Estas afirmaciones contrastan con otras de mejor fundamentadas desde el conocimiento, del tipo “EE.UU. porque es un estado que influye mucho en los otros estados”, “África porque me importa mucho la gente que ahí allí y que pasa hambre”, o bien “Japón porque es el centro tecnológico del mundo”.

La relación entre la escala de proyección y la corrección en la situación en el mapa de los lugares elegidos muestra que a escala mundial se producen un número de errores ligeramente mayor que en la escala microlocal, sin que podamos considerar una relación significativa entre errores y distancia (Fig. 6).

Otro aspecto interesante a destacar en la relación entre los lugares y su ubicación en el mapa es que en todos los casos la situación de los lugares es más correcta que el resto de parámetros de la configuración espacial del mapa (superficies, distancias, contornos).

Finalmente hay que observar que no se han encontrado diferencias significativas al estudiar las diferentes variables por géneros. Los chicos y las chicas obtienen resultados muy similares en todas las opciones excepto en la corrección de las situaciones de los lugares elegidos en el mapa. En este caso

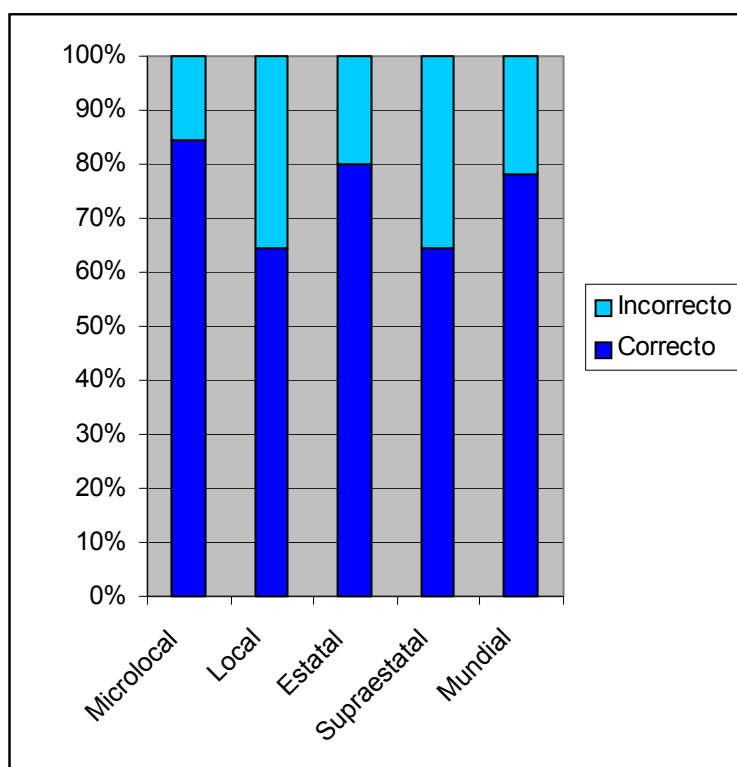

Fig. 6 Aciertos en la localización de los lugares elegidos según la escala

el número de errores de las chicas (36%) es sensiblemente mayor que el de los chicos (14%) (Ver Fig. 7).

La percepción del mundo global

Estos datos pueden ser interpretados en el sentido de que las nuevas relaciones entre lo local y lo global influyen y cambian sensiblemente la percepción que los alumnos tienen del mundo y abren nuevos retos a la comprensión de los fenómenos sociales.

En efecto, en el caso de los alumnos estudiados, las características de las redes de lugares de significación que se configuran en la mente de los alumnos indican la importancia de la escala mundial que, sin

embargo, se da simultáneamente a una valorización de la escala local y sobre todo microlocal.

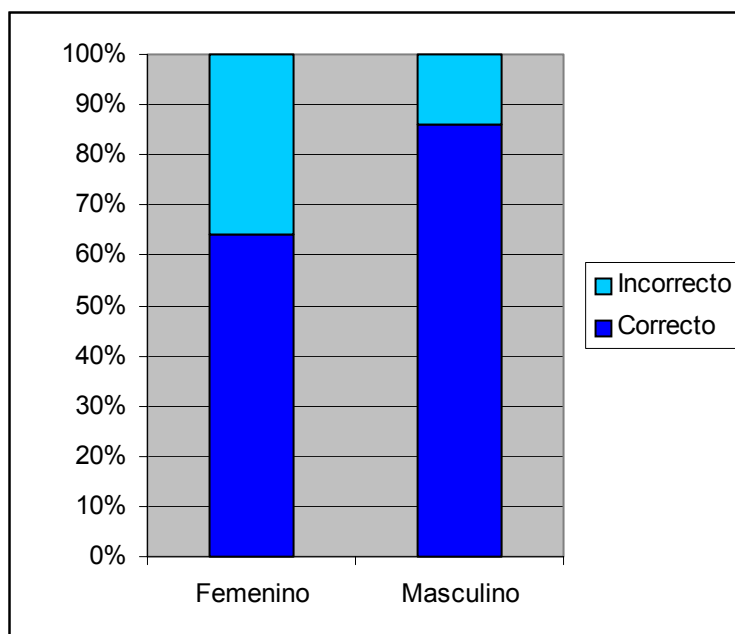

Fig. 7 Aciertos en la localización según el género

La escala mundial supone un ámbito de significación que debe principalmente su importancia a la globalización cultural producida por los mass-media. A esta escala, muy importante en tanto a número de lugares identificados como significativos, la percepción de los alumnos se orienta más hacia nodos emisores de mensajes de homologación cultural (deporte, turismo, música) que hacia lugares de significación que impliquen elementos de comprensión del sistema global mundial (políticos, económicos, ambientales). Por otro lado la tendencia a que los lugares de escala mundial tiendan a aparecer en los últimos lugares de las listas puede indicar una importancia difusa en cuanto a la intensidad de significación.

Por el contrario las escalas grandes se eligen en los primeros lugares y siempre por motivos ligados a la identificación y pertenencia respecto al territorio, que se expresa con frases autoreferenciales – “porque es donde vivo”, “porque soy de aquí” -. Esta dimensión que expresa el factor territorial de la construcción de la propia identidad y que se presenta como primer motivo de significación, se reduce – se atrinchera diría Castells (Castells, 1997)- en el espacio local y microlocal, apareciendo apenas a escalas superiores.

Así, podríamos decir que mientras que el peso de la escala mundial es extensivo y banal, la importancia de la escala local es intensiva y substancial.

Por otra parte, en los datos referidos al ámbito de los lugares elegidos, a pesar de la persistencia de los países en las escalas pequeñas, emerge la nueva importancia de las ciudades como lugares de significación subjetiva tanto para las escalas grandes como para las pequeñas. Esta importancia de las ciudades se acompaña con una clara pérdida de significación del barrio, que apenas aparece como lugar de significación.

Nuevos retos para la comprensión social

Como señala el informe Delors uno de los riesgos más graves que comporta la globalización es la posible rotura entre una minoría capaz de moverse en el mundo global y una mayoría que será profundamente afectada por la globalización sin comprenderla ni poder influir en el destino colectivo (Delors, 1996)⁴.

Frente a este riesgo el aprendizaje de las Ciencias Sociales en la Escolaridad Obligatoria se vincula a los nuevos retos de la educación para la ciudadanía y la democracia. La comprensión de los fenómenos sociales puede ayudar a transformar las *identidades de trincheras*,

fragmentadas y aisladas en el territorio, en identidades de proyecto, vinculadas a redes de configuración diversa (Castells, 1997).

Para ello el aprendizaje de las ciencias sociales tendrá que transformar una imagen del mundo que conjuga el conocimiento banal de las escalas pequeñas con la identificación afectiva de los sujetos con las escalas grandes. Esta imagen construida de un modo espontáneo, a modo de *idea previa*, puede ser transformada por el conocimiento en un nuevo modelo de representación del mundo en el que se ponga en juego la comprensión de los procesos en los que los agentes sociales interactúan a diferentes escalas. Esta nueva representación, fruto de una construcción intelectual, es la única que puede conferir a los alumnos la capacidad de interpretar, valorar y actuar con autonomía como ciudadanos.

Para ello la recuperación del discurso sobre lugares, espacios y escalas es fundamental para la didáctica de la geografía y se impone una reflexión sobre el juego entre escalas y sobre su secuenciación a lo largo de la escolaridad obligatoria. Volvemos a recoger aquí la idea de Milton Santos sobre la construcción de la idea de lugar y la de espacio. "El lugar es, ante todo, una porción de la faz de la tierra identificada por un nombre..... Pero, si desde un punto de vista puramente psicológico, el concepto de lugar nos es impuesto antes que el concepto de espacio, desde un punto de vista teórico o epistemológico, el concepto de espacio precede al concepto de lugar" (Santos, 1990, Pág.137).

Todo ello parece indicar que tan insuficiente resulta la limitación al estudio de escalas grandes en la Educación Primaria, como la exclusión de las mismas en la Educación Secundaria. Si el estudio del medio, cerrado en sí mismo, impide la comprensión de los fenómenos y problemas estudiados, el estudio de la escala mundial en abstracto, impide comprender como las dinámicas generales se proyectan, combinan y particularizan para producir efectos específicos en los diferentes lugares. El estudio de lo local sin lo global produce un

conocimiento ensimismado; el estudio de lo global sin lo local produce un conocimiento sin raíces.

En este marco, la participación del medio local en la estructura didáctica de las propuestas de Educación Secundaria invita a una nueva conceptualización del medio local (Vilarrasa, 2002) entendido como escenario de un conocimiento, contextualizado y sin fronteras, que vincula información, conocimiento y participación ciudadana en un mismo proyecto educativo.

NOTAS

1. El ejercicio formaba parte de una sesión de discusión de grupo que se realizó con 5 alumnos en dos centros de ESO.

2. Por sus características el ejercicio participa de alguna manera del mapa mental, pero renuncia a los aspectos más relacionados con la elaboración cartográfica, para centrarse en la identificación subjetiva de los nodos, independientemente de la capacidad de los alumnos para configurar y expresar gráficamente los espacios en que estos se sitúan.

3. La elección de estas cinco escalas se justifica por una combinación de criterios relativos a la concepción del espacio en el pensamiento geográfico de las últimas décadas y en los que no puedo extenderme aquí, con criterios utilizados por el profesorado que responden a tradiciones vigentes en la nomenclatura curricular y los libros de texto.

4. También desde la geografía y desde otras ciencias sociales se ha puesto en evidencia que una de las características de la sociedad global, fraccionada, flexible e inconexa, es la resistencia que presenta a ser comprendida por los ciudadanos. Harvey, Castells y Milton Santos han tratado este tema. Santos dice “ El mundo “mundial” se presenta ante sus observadores, que son además sus personajes, como algo

incompletamente comprensible, al menos para los individuos más desamparados, que constituyen la mayoría” (Santos, 1990 Pàg.208).

REFERENCIAS BIBLIOGRÁFICAS

BATLLORI, R. (1999). Cambios en la perspectiva espacial en el currículum. En: X Simposium de la Didáctica de las Ciencias Sociales. Logroño: Universidad de La Rioja Díada Editora S.L.

BATLLORI, R. (2002) La escala de análisis: un tema central en la didáctica de la geografía, *Íber*, 32, pp.6-18.

BENEJAM, P. (1991) El problema de las Ciencias Sociales. En: *Espació y Sociedad en el Àmbito Autonómico*, Valladolid: Junta de Castilla y León. Consejería de Cultura y Turismo.

CASTELLS, M. (1997). *La era de la información: economía, sociedad, cultura. El poder de la identidad*, Madrid: Alianza Editorial.

DELORS J.,(1996). *Educació: hi ha un tresor amagat a dins*. Barcelona: Centre UNESCO de Catalunya

GRAVES, N. (1994) La relación entre la geografía universitaria y la geografía que se enseña en las escuelas de educación secundaria del Reino Unido, *Íber*, 16, pp. 7-17

LACOSTE, Y. (1977). *La geografía un arma para la guerra*. Barcelona, Anagrama.

LEFEBVRE, H. (1974) La production de l'espace, Paris: Anthropos.

MORGAN, J. The seduction of community In: LAMBERT, D., MACHON, P., Ed. (2001). *Citizenship through Secondary Geography*. London and New York: Routledge Falmer.

NADAL, I. (1999) "La concepción del espacio próximo y lejano. Justificación de una propuesta alternativa para el estudio del medio en Primaria". Las Palmas de Gran Canaria. (Tesis Doctoral)

NADAL, I. (2002). Lo cercano y lo lejano como criterio de ordenación de los contenidos del currículo de ciencias sociales, *Íber*, 32: pp.29-40.

SALOM, J. P. (1994). Cambios territoriales y nueva geografía regional, *Íber*, 16, pp. 32-37

SANTOS, M. (1990). *Por una geografía nueva*, Madrid: Espasa Calpe.

VILARRASA, A. (2002). El medio del ciudadano del S. XXI, *Íber*, 32, pp. 41-48.